

TAMPEREEN YLIOPISTO

Mikko Mähönen

KISAKENTTIEN JA VOIMAILUSALIEN
ESIMERKKIKANSALAISET

Urheilijoiden ja voimistelijoiden valokuvat Suomen Urheilulehdessä 1905–1913

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

MIKKO MÄHÖNEN: Kisakenttien ja voimailusalien esimerkkikansalaiset – Urheilijoiden ja voimistelijoiden valokuvat Suomen Urheilulehdessä 1905–1913

Pro gradu -tutkielma, 126 s., 10 liites., 70 kuvaa.

Historia

Toukokuu 2015

Tutkimukseni käsittelee urheilun ja urheilijoiden valokuvia Suomen Urheilulehdessä vuosina 1905–1913. Suomen Urheilulehti oli tuolloin, ja on edelleen, yksi merkittävimpiä suomalaisia urheilualan aikakauslehtijulkaisuja. Sillä oli tärkeä rooli urheiluaatteen levittäjänä Suomessa ja tätä kautta poikkeuksellisen kansalaisyhteiskunnan järjestäytymisen tukemisessa.

Pro gradu -tutkielmassani lähestyn Suomen Urheilulehden kuvitusta sosiaalisen konstruktivismiin tutkimuksen keinoin. Tulkitsen valokuvia semioottisesti käyttämällä hyväkseni konstruktivistisen representaation käsitettä. Näin ollen tulkitsen valokuvia osana todellista maailmaa – tutkimuksen tarkoitus on selvittää, millä tavoin valokuvat ja muu kuvitus osallistuivat reaali maailman rakennukseen. Tässä käytetään hyväksi muun muassa urheiluhistorian klassikon Allen Guttmannin teoriaa modernista urheilusta ja sen määritelmästä.

Tutkimus on jaettu kahteen osaan: kvantitatiiviseen sekä kvalitatiiviseen. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä osassa tutkin erilaisten kuvien suhteita: tarkastelussa ovat muun muassa kuvien rajaukset, toiminnalliset sisällöt, urheilulajit sekä kuvauksen kohteet. Teen jaotteluita esimerkiksi sukupuolten ja kansallisuuksien välille. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa osiossa pureudun määrällisen analyysin esiintuomiin yksityiskohtiin, kuten rodun käsittelyyn kuvituksessa, valokuvien sukupuoleen sekä sankaritarinoiden ja myyttien luomiseen.

Valokuvien määrälliset suhteet ovat kaksijakoiset. Vuoteen 1908 saakka kuvitus keskittyi suomalaisen kansallisromanttisen identiteetin ja liikunnan itseisarvoisuuden korostamiseen. Toimituksen muutokset ja kansainvälisten urheiluyhteyksien luominen muun muassa olympialaisissa nostivat kuitenkin esille modernin huippu-urheilun ideaalit sekä tätä kautta nationalismiin vertailtavuuden aspektit. Valokuvituksesta kehittyi näin huomattavasti kilpaurheilullisempaa sitä mukaa kun yhteiskunta sen ympärillä modernisoitui ja kansainvälistyi. Kasvatuksellisuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilalle tulivat erikoistuminen, mitattavuus ja kansallistunteen voimistaminen paremmuuden ja vertailtavuuden käsittein.

Suomen Urheilulehti edusti myös ajalleen tyypillisiä sosiaalidarvinistisia ajatuksia. Suomen kansa nähtiin luonnostaan hyvinä urheilijoina karujen olosuhteiden vuoksi, mutta toisaalta urheilu oli omiaan parantamaan rodullisia ominaisuuksia. Ruumiin ihannemittoja esiteltiin, esimerkin ajateltiin kannustavan tavoittelemaan parempaa ja terveempää elämää. Omaa erinomaisuutta korostettiin myös eksoottisilla kuriositeeteilla – identiteettiä luotiin erottamalla oma itse muista. Esimerkkikansalaisena nähtiin urheileva ylioppilas, nuori terve mies. Naisen paikka oli voimistelun ja tanssin puolella – luonnollisesti kauniimpi sukupuoli oli miestä impulsiivisempi ja lähempänä ihmisen alkukotia. Täten myös tunteiden näyttäminen oli naisille miehiä hyväksyttävämpää.

Valokuvituksessa osallistuttiin sankaritarinoiden luomiseen. Erityistä myyttiä luotiin Tukholman olympialaisten 1912 huippumenestyjästä Hannes Kolehmaisesta. Suomen Urheilulehdessä Kolehmainen nähtiin merkittävänä tekijänä siinä, että Suomi tunnettiin pohjolan ulkopuolisessa Euroopassa. Kolehmaisesta kaltaisten sankaritarinoiden vahvistaminen oli osa suomalaisen kansallisen identiteetin luomista, ylläpitämistä ja uudistamista.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Yhteiskunnallinen tausta.....	2
1.2. Suomen Urheilulehti.....	5
1.3. Urheilun modernisaatiosta, määrittelystä ja fyysisen toiminnan luonteesta.....	8
1.4. Tutkimuksen jäsentyminen.....	14
2. YLEISIÄ LINJAUKSIA – MÄÄRÄLLINEN ANALYYSI KUVA-AINEISTOSTA.....	21
2.1. Katsaus kuvitukseen.....	22
2.2. Valokuvauksen kohteet sekä voimistelun ja urheilun suhde.....	27
2.3. Voimisteleavasta ylioppilaasta uimarityttöihin – tarkastelua kuvien sukupuolesta.....	42
2.4. Virallisia seuraotoksia ja dynaamisia suorituskuva – Kuvien toiminnalliset sisällöt ja rajaukset.....	45
2.5. Määrällisen analyysin tuloksia – modernia urheilua, antiikin ihanteita vai jotain näiden väliltä?.....	64
3. TARKENNUKSIA JA LÄHIKUVIA – LAADULLINEN PUREUTUMINEN KUVA-AINEISTOON.....	68
3.1. Suomalaisen rodun esimerkkiedustajia ja toiseuden eksotiikkaa.....	68
3.1.1. Kansallista ihanneruumista luomassa.....	69
3.1.2. Toiseus ja poikkeuksellisen eksotiikan visuaalisuus.....	76
3.2. Tukholman olympialaiset ja myytti Hannes Kolehmaisesta.....	82
3.2.1. Suomi juosten maailmankartalle: totta vai tarua?.....	85
3.2.2. Hymyilevä Hannes Suomen Urheilulehden valokuvituksessa... ..	88
3.3. Naiset marginaaliryhmänä – voimistelu ja urheilu naisvalokuvissa.....	96
3.3.1. Naisten paikka ja asemointi valokuvissa.....	98
3.3.2. Naiselliset ominaisuudet valokuvissa – siveellisyys, hymy ja tunteiden näyttäminen.....	105
4. LOPUKSI.....	116
4.1. Suomen Urheilulehden visuaalinen representaatio vuosina 1905-1913.....	116
4.2. Urheilu ja identiteetti.....	119
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	121

LIITTEET

1. JOHDANTO

Leikin ja liikunnan ilmiöt ovat jatkuneet keskeytyksettä esihistoriallisesta ajasta nykypäivään saakka. Kulttuurihistorian klassikon Johan Huizingan (1872–1945) mukaan leikki on huomattavasti itse kulttuuria vanhempi ilmiö: behavioristit ovat onnistuneet osoittamaan eläinten leikkivän aivan kuten ihmistenkin. Huizinga esitteli 1938 julkaistussa samoin nimetyssä teoksessaan termin *Homo Ludens*, leikkivä ihminen, joka viittaa jatkuvaan ja toistuvaan tarpeeseen siirtyä aika ajoin työn ja arjen raatamisen parista leikin ja leikkimielisyyden maailmaan. Leikkimisen vietin ilmentymät ovat saaneet historian saatossa jos jonkinlaisia muotoja, yhtenä tuoreimmista 1800-luvun Iso-Britanniassa alkunsa saanut moderni urheilu: mittaamiseen, standardisoimiseen, ennätyksiin, kilpailullisuuteen ja kaupallisuuteen nojaava leikkimisen tapa. Modernin urheilun ilmiöstä puhuttaessa voimme todellakin käyttää termiä tuore, sillä verrattuna esimerkiksi 1200 vuotta keskeytyksettä jatkuneisiin antiikin olympialaisiin nykymuotoinen kilpaurheilu on vasta esiteiniässä.¹

Kahden viime vuosisadan aikana urheilusta on tullut yksi globaalin kulttuurin keskeisimpiä ilmiöitä. Jalkapallon maailmanmestaruuskisoja vuonna 2006 seurasi kaiken kaikkiaan 26 miljardia tv-katsojaa, mikäli kaikkien turnauksen otteluiden katsojamäärät lasketaan kumulatiivisesti. Yhdeksäsosa koko maapallon väestöstä seurasi samaisen turnauksen finaaliottelua.² Urheilun visuaalisesta maailmasta kumpuavat kuvat ovat voimakkaita, tunteita herättäviä, läpituokevia, moninaisia, vaikeita ja usein myös erittäin ristiriitaisia. Nykypäivän visuaalisuudesta, hyperkulttuurin kuvallisuudesta ja kulttuurin multimedioitumisesta huolimatta urheiluhistorian tutkijat ovat olleet varsin hitaita omaksumaan kuvatutkimuksen kentän. On vaikea arvioida onko kyseessä uuden tutkimisen tavan aiheuttamat haasteet vai kuvatutkimuksen arvostuksen puute, mutta yhtä kaikki, kuvan

¹ Huizinga 1949. Scambler 2005, 8–28. Ramba 1990.

² Fédération Internationale de Football Association. <http://www.fifa.com/about-fifa/news/y=2007/m=2/news=2006-fifa-world-cuptm-broadcast-wider-longer-and-farther-than-ever-bef-111247.html>. Luettu 12.1.2015.

tutkiminen on urheiluhistoriassa vasta viime vuosina ottanut varteenotettavia askeleita.³

Pro gradu -tutkimuksessani tarkastelen valokuvia urheilusta ja urheilijoista *Suomen Urheilulehdessä* 1900-luvun alussa. Tutkimuksen tarkoitus on valokuva-analyysia käyttäen selvittää minkälaista käytöstä ja ulkoista olemusta urheilijalta odotettiin. Lisäksi tutkin minkälaisia arvoja, olettamuksia ja asenteita urheiluun ja urheilijoihin liitettiin.

Urheilullinen toiminta tuottaa merkityksiä aina siinä kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa jossa sitä harjoitetaan – kuvia analysoimalla pyrin selvittämään suomalaisen yhteiskunnan niitä säännönmukaisuuksia ja käsitteitä, jotka heijastuivat tuolloisista urheilijoista sekä urheilusta. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilun ja nationalismin suhde sekä sukupuoliroolien ilmentyminen urheilumaailmassa.

1.1. Yhteiskunnallinen tausta

Autonomisen Suomen itsenäistymispaineet kanavoitiin viime vuosisadan vaihteessa erilaisiin kansalaisyhteiskunnan rakennus- ja vahvistamisprojekteihin, kuten raittiustoimintaan ja työväenliikkeeseen. Eri elämänalueita käsittävissä järjestöissä, seuroissa ja yhdistyksissä käytiin keskusteluja muun muassa lastenkasvatuksesta, kansansivistystoimista sekä urheilutoiminnasta.

Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan muodostumista tutkinut Pirjo Markkola kuvaa kansakunnan syntyä kaksiulotteiseksi. Yhtäältä kyse on ihmisten mobilisaatiosta, kansalaisyhteiskunnan kehittymisestä esimerkiksi urheiluseurojen tai eläinsuojelujärjestöjen perustamisen myötä, toisaalta uusien valtarakenteiden ja valtion muodostumisesta. Markkola pitää nationalismia ideologisena voimana, joka

³ Huggins & O'Mahony 2011, 1089–1091.

synnyttää kansakuntia ”sinne, missä niitä ei ole aikaisemmin ollut”.⁴ Hän jakaa 1800-luvun lopun autonomisen Suomen poliittisen keskustelun areenan kolmeen kysymykseen: kielikysymykseen, kysymykseen Suomesta eurooppalaisena valtiona sekä laajenevan kapitalismin ja luokkaristiriitojen kärjistämään työväenkysymykseen.⁵

Edellä mainittuihin ongelmiin etsittiin vastauksia virallisen järjestäytymisen avulla. Kansalaisjärjestöjen perustaminen oli aktiivista toimintaa, jolla luotiin kansalaisyhteiskunta. Järjestäytymällä erilaisiin seuroihin, yhdistyksiin ja puolueisiin⁶ kansalaiset, isänmaan pojat ja tyttären, loivat itse oman kansakuntansa sinne, missä ei ennen moista yhtenäisyyttä ollut. Nämä virallistuneet yhteenliittymät muodostivat kiinteitä rakenteita heterogeeniseen massaan mahdollistaen muun muassa yhteisten esityslistojen laatimisen ja samalla kansalaisyhteiskunnan synnyn.⁷

Liikunta- ja urheilujärjestöt, -liitot sekä -seurat olivat tärkeä, kenties poikkeuksellinen osa suomalaisen kansalaisyhteiskunnan rakennustyötä.⁸ *Rousseaulainen* liikuntakasvatusajattelu terveestä sielusta terveessä ruumiissa rantautui Suomeen voimistelun läpimurron myötä 1830-luvulla, ja kilpaurheilun merkittävä läpimurto tapahtui 1880-luvulla.⁹ 1900-luvulle tultaessa Suomeen oli perustettu jo noin 300 voimistelu- ja urheiluseuraa, joiden lisäksi kansanliikkeiden paikallisosastoseuroja oli noin 140.¹⁰

Suomalaisen työväenurheilun historiaa tutkineen Seppo Hentilän mukaan Suomessa urheiluorganisoituminen oli poikkeuksellisen kiinteästi yhteydessä sekä kansalaisyhteiskunnan kehittymiseen ja kansakunnan syntyyn että

⁴ Markkola 2007, 101.

⁵ Markkola 2007, 102.

⁶ Markkola 2007, 102.

⁷ Markkola 2007, 105. Hentilä 1989, 216–217.

⁸ Hentilä 1989, 213–218.

⁹ Heikkinen 1992, 65. Rousseautta pidetään eräänlaisena urheilupedagogiikan ja -kasvatuksen kantaisänä. Teoksessaan *Émile* (1762) Rousseau korostaa ruumiin kehittämisen suotuisia vaikutuksia henkiseen ja hengelliseen hyvinvointiin. Ks. lisää Rousseauin kasvatusnäkemyksistä mm. Salimäki 2000, 66–67 ja Meinander 1992, 81.

¹⁰ Vasara 1997, 47. Kansanliikkeiden paikallisten yhdistysten alaiset alaosastoseurat olivat suomalaisen urheiluliikkeen erityislaatuinen ilmiö, ks. Hentilä 1989, 218–221.

luokkaristiriitojen kärjistymiseen. Hentilä pitää urheilun, kansakunnan ja luokkien asetelmaa kaksijakoisena. Kansakunnan synty kulminoitui itsenäistymisenä siinä missä luokkaristiriidat huipentuivat kansalaissotaan.

Hentilän näkemys voidaan rinnastaa Pirjo Markkolan esitykseen kansan kaksikulotteisesta muodostumisesta. Kansakunnan synty kansalaisyhteiskuntana, tässä tapauksessa esimerkiksi urheilu-aikakauslehdistönä, on Hentilän mainitsema ”*vastakkainen tendenssi*” luokkaristiriidan kärjistymiselle, tässä tapauksessa esimerkiksi Suomen Urheilulehden (myöhemmin myös SU) perustaminen 1898, motivaationaan kansakunnan kehittäminen terveemmäksi ja siveellisemmäksi.¹¹ Toisaalta 1900-luvun alun urheiluorganisoituminen käsitti myös kielipoliittisia kysymyksiä.¹²

1900-luvun alun suomalainen urheiluhistoria on poikkeuksellinen juuri seura- ja järjestötoiminnan laajuuden ja omintakeisuuden vuoksi, mutta suomalaiselle urheilumaailmalle yhtäläillä merkittävää oli myös menestys olympialaisissa. Suomalaisia urheilijoita osallistui jo Ateenan nykyisin Kansainvälisen Olympiakomitean epävirallisina pitämiin ”*välirikisoihin*” vuonna 1906. Suomi sai KOK:lta luvan osallistua Lontoon olympialaisiin 1908 kansakuntana, millä oli valtaisa merkitys urheilevan Suomen kansalliselle itsetunnolle. Osallistuminen virallisiin kisoihin KOK:n mandaatilla avasi ennennäkemättömiä mahdollisuuksia rakentaa suomalaisuuden identiteettiä kansainvälisesti, niin omien kuin muidenkin silmissä. Suomi oli näin alusta asti mukana Lontoon kisojen aloittamassa olympialiikkeen vaikutusvallan voittokulussa.¹³

Vaikka kansainvälisiä kilpailuyhteyksiä oli alkanut syntyä Suomeen jo 1890-luvulla¹⁴,

¹¹ Wilskman SU 1/1898, 1-2.

¹² Hentilä 1989, 213.

¹³ Kokkonen 2008, 59–75 ja 2015, 33–37. Siukonen 2012, 26–35.

¹⁴ Suhteita solmittiin lähinnä Pietariin ja Ruotsiin. Suomalaiset hiihtäjät menestyivät Tukholman hiihtokisoissa jo 1890-luvulla, ja osallistuivat Viktor Balckin organisoimiin pohjoismaisiin hiihtokilpailuihin 1901. Jalkapallo ja jääpallo olivat kansainvälisesti suosittuina lajeina myös vaivattomia yhteydenpitämiskanavia – ensimmäinen joukkueurheilussa käyty maaottelu olikin Suomi–Ruotsi-jalkapallo-ottelu Eläintarhan kentällä

nähtiin vasta Lontoon hyvien suoritusten oikeuttavan paikkaan yhdenvertaisena muiden kansakuntien rinnalla: *”meidänkin pienellä kansallamme on ainakin hyvää tahtoa ja harrastusta ruumiinkasvatuksen alalla, reippaudessa ja tarmokkuudessa pysyä aikansa sivistyskansojen tasalla.”*¹⁵ Siinä missä Lontoo avasi tien kansainvälisille areenoille urheilun ja tätä kautta myös muun kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan aloilla, räjäyttivät Tukholman olympialaiset jättipotin. Vuoden 1912 menestystä tituleerattiin koto-Suomessa *”kypsyysnäytteeksi, joka osoitti nuoren kansakunnan pystyvän toimimaan kansainvälisillä areenoilla yhdenvertaisesti vanhojen kulttuurikansojen kanssa.”*¹⁶ Suomi voitti Tukholmassa kaiken kaikkiaan 26 mitalia, joista jopa yhdeksän oli kultaista. Vain isäntämaa Ruotsi sekä urheilun silloiset supermahdit Iso-Britannia ja Yhdysvallat menestyivät kisojen yhteenlaskettujen pisteiden mukaan piskuista autonomista Suomea paremmin. Suomalaisten urheilijoiden menestyksestä teki kahta koreampaa kisoihin lähetettyjen atleettien maalaistaustaisuus: jopa 40% Suomen edustajista oli syntynyt maalla, ylivoimaisesti eniten kaikista osallistuneista maista. Tämä oli omiaan helpottamaan suomalaisen rahvaan samaistumista olympiasankareihin.¹⁷

1.2. Suomen Urheilulehti

SU oli aikansa luetuin suomenkielinen urheilualan julkaisu. Kansainvälisestikin tarkasteltuna *”ensimmäiset urheilusta kirjoittaneet toimittajat olivat itse urheiluaktiiveja [jotka] loivat 1900-luvun alkupuolella urheilujournalismin perusteet sekä opettivat yleisön lukemaan urheilusta ja seuraamaan tapahtumia [...]”*.¹⁸ Urheilutoimittajille on urheilulehdistön synnystä lähtien ollut kansainvälisesti ominaista erittäin läheinen omakohtainen suhde urheiluun, esimerkiksi oma urheilu-ura yksityiselämän puolella. Tästä syystä voidaankin lähes täydellisellä varmuudella todeta Suomen Urheilulehteen kirjoittaneiden motiivien olleen voimakkaasti

1911. Myös jääpallolijat vierailivat aktiivisesti sekä Ruotsissa että Venäjällä. Kokkonen 2015, 34–38.

¹⁵ SVUL:n vuosikertomus 1908.

¹⁶ Kokkonen 2015, 36.

¹⁷ Kokkonen 2008, 64–66 ja 2015, 34–37.

¹⁸ Rantala 2011, 22.

suomalaisen liikunta- ja urheiluasian edistämisen kannalla.¹⁹

Suomen Urheilulehden kirjoittivat Suomen tärkeimmät ja vaikutusvaltaisimmat urheiluvaikuttajat 1900-luvun taitteessa, kuten suomalaisen liikuntakasvatuksen luojaksi tituleerattu Viktor Heikel, suomalaisen urheilun isäksi kutsuttu lehden pääperustaja Ivar Wilskman itse sekä urheilun sotimiseen rinnastanut pesäpalloilun kehittäjä Lauri ”Tahko” Pihkala. Urheiluhistorioitsijan, järjestövaikuttajan sekä yliopiston voimistelulaitoksen johtajan Klaus U. Suomelan mukaan juuri SU oli päävastuussa siitä, että niin sanottu moderni²⁰ urheilu levisi ja tuli tunnetuksi Suomessa niin nopeasti 1900-luvun ensimmäisinä vuosina.²¹

SU:n urheiluaatteellinen linja oli sen ensimmäisenä vuosikymmenenä voimakkaan ideologisesti leimautunut. Lehden linjasta muodostui ajan hengen mukaisesti varsin rationalistis-sosiaalidarvinisten päätoimittajansa Ivar Wilskmanin aatteiden mukaisesti.²² Julkaisun linjaan kuului toisaalta siveellisyyden ja sivistyneisyyden edellytys urheilevalle ja fyysisesti hyvinvoivalle kansalle, toisaalta ruumiillinen terveys ja puhtaat elämäntavat olivat tie kansakunnan ja kansalaisyhteiskunnan tervehenkiseen rakentumiseen. Julkilausuttu ihannetavoite oli kansanomaistaa urheilu, toisin sanoen tehdä liikkumisesta massojen harrastus voimistaen ja tervehdyttäen sekä kansan ruumista että sielua.²³ Urheilijalla oli esikuvan asema puhtaine tapoineen, moitteettomine käytöksineen sekä siveellisine luonteenpiirteineen: ilman näitä ominaisuuksia mestarikin on arvoton.²⁴

Anssi Halmesvirta kirjoittaa urheiluharrastuneisuuden ja rodunjalostuksen suhteesta seuraavasti:

¹⁹ Pänkäläinen 1998a, 7–14. Pänkäläinen 1998b, 48. Kokkonen 2003a, 96.

²⁰ Modernilla urheilulla tarkoitan tässä sellaista urheilullista toimintaa, joka perustuu yhteisiin sääntöihin organisoidun liiton, yhdistyksen tai seuran alaisuudessa. Lisää modernin urheilun määritelmästä myöhemmin.

²¹ Suomela 1954, 101–102.

²² Puumalainen, 2012. Voimisteluvallmentajana toimiessaan Wilskman mm. suoritti antropologisia mittauksia oppilailleen. Lisää Wilskmanin rotuhygieniää käsittelevistä ajatuksista mm. Palmén & Wilskman, *Terveysoppi kouluja varten* (1923).

²³ SU 1/1898 1–2, 60–73. SU 6/1900, 13–20. 5/1902, 13–16.

²⁴ SU 10/1908, 9–11.

”Aikalaisten silmissä urheilun tulokset kansan kehon regeneroimiseksi alkoivat näkyä Suomessa 1910-luvulla [...] E. Balkbergin raportissa kymmenvuotiskaudelta 1903—1912 kerrotaan noilta vielä ’pimentoloiden’ ja ’rodullisesti kehon’ väestön asuinalueeksi leimatuilta tienoilta ’ilahduttavia’, paikallisten kehojen ’kehityksestä’ kertovia tietoja. Urheiluharrastus oli siellä levinnyt urheilu- ja nuorisoseurojen toiminnan ansiosta nuoremman väestönosan keskuuteen, mistä johtui heidän edellistä sukupolvea parempi terveydentilansa ja yleiskuntonsa.”²⁵

Halmesvirran artikkeli teoksessa *Urheilu ja historia* (toim. Vares 1997) antaa merkkejä siitä, miten eugenistinen rodunjalostusajattelu liittyi erottamattomasti urheiluaatteeseen.

Aira Kemiläinen käsittelee teoksessaan *Suomalaiset, outo Pohjolan kansa* (1993) eugeniikkaa, identiteettiä, rotua ja kansallisuuden suhdetta. Kemiläinen kysyy tutkimuksessaan, oliko 1800-luvun rotuteorioilla negatiivinen vaikutus suomalaisten kuvaan omasta itsestään, ja mitä tuon kuvan parantamiseksi voitiin tehdä. Kansallisuus on Kemiläisen mukaan yhdistetty voimakkaasti juuri rotuun — 1700-luvulla tehtyjen rodullisten tutkimusten mukaan aasialaisiin kansoihin kuuluneet suomalaiset pyrkivät myöhemmin 1900-luvulla itse osoittamaan germaanisen ja eurooppalaisen alkuperänsä. Kansallisen identiteetin rakentumisessa biologisena ymmärretty rotu ja fyysiset ominaisuudet olivat merkittävimpiä, ja näitä ominaisuuksia voitiin suvunjatkamisen ja fyysisen kehittymisen kontrollilla parantaa.²⁶

SU:lla on siis ollut paikkansa kansan kehittäjänä, kasvattajana ja sivistäjänä. Kuva-analyysia tehdessä tämä tausta on pidettävä tiukasti mielessä, sillä julkaisun yleinen leimautunut linja on saattanut heijastua myös valokuvituksessa. Yhtenä tutkimuksen osaongelmista voidaankin pitää tätä voimakasta kansansivistyksellisyyttä: minkälaisiin tulkintoihin hyvästä ja terveestä elämästä, kokonaisvaltaisesta ruumiin ja hengen sivistyksestä julkaisun kuluttajia on pyritty ohjaamaan? Onko esimerkiksi rotuteorialla tai eugeniikalla paikkaa Suomen Urheilulehden kuvamaailmassa, onko ajatuksia rodusta käytetty kuvituksessa hyväksi?

²⁵ Halmesvirta 1997, 195.

²⁶ Kemiläinen 1993.

1.3. Urheilun modernisaatiosta, määrittelystä ja fyysisen toiminnan luonteesta

Urheilun ja leikin ero voi nykyihmiselle näyttää populaaristi ajateltuna selvältä: Usain Boltin sadan metrin sprinttiä Lontoon olympialaisissa vuonna 2012 kutsuisi tuskin kukaan leikiksi miljoonine tv-katsojineen, valtavine mediahuomioineen ja tapahtuman miljardien liikevaihtoineen. Ennen tarkempaa kysymyksenasettelua on tarkasti määriteltävä modernin urheilun käsite ja erityisesti sen suhde kulttuuriakin edeltäneeseen esi-isäänsä, leikkiin.

Urheilun, liikunnan ja leikin määrittely on tämänkaltaisessa tutkimuksessa pakollista, sillä aineisto sisältää tässäkin tapauksessa toimijoiden motiivieroja – toiminnan motiiveista riippuu, minkälaista yhteiskunnallista järjestystä tai yhteiskunnallisia ilmiöitä toiminta ja toimija edustavat.²⁷ Juuri tällä määrittelyllä voidaan tehdä eroja erilaisten toimijoiden edustamille maailmanjärjestyksille, esimerkiksi kysymyksessä urheilun sukupuolesta: edustiko naisjoukkuevoimistelijan toiminta samanlaista yhteiskunnallista asemoitumista kuin olympiavoittaja ja huippu-urheilija Hannes Kolehmainen? Miten valokuvarepresentaatio nuoren ja siron naisen esteettisestä tanssista eroaa nyrkit pystyssä poseeraavan 110-kiloisen unkarilaiskarjun paidattomasta sivuprofiilikuvasta? Minkälaisia maailmoja nämä kuvat osaltaan luovat?

Leikkiä ja urheilua ovat yrittäneet määrittää kymmenet, elleivät sadat tutkijat nykyaikaisen historian tutkimuksen parissa sekä tutkimusalojen kuten urheilusosiologian, psykologian ja antropologian piireissä. Saksalainen ja sittemmin 1980-luvulla tanskalaistunut sosiologi, antropologi ja historioitsija Henning Eichberg määrittelee modernin liikunnan ja urheilun muun muassa identiteetin kautta. Ensimmäisenä kilpailun ja tuloksien kautta rakennetaan tuottamisen identiteettiä. Toinen liikuntamalli korostaa järjestystä ja kunnon ylläpitoa, jotka yhdessä tuottavat integraation ja yhteenkuuluvuuden identiteettiä, tästä esimerkkinä ryhmävoimistelu.

²⁷ Lisää aatehistoriallisesta teoriasta tiedostettujen ja tiedostamattomien motiivien suhteen esimerkiksi Hyrkkänen teoksessaan *Aatehistorian mieli* (2002).

Kolmantena Eichberg käyttää leikkiä, joka liitetään populaari-identiteettiin.²⁸

Toin yksinkertaistaen esille Eichbergin määritelmän siksi, että halusin osoittaa urheilun määritelmän olevan kompleksi ja moninainen. Eichbergin teoria ja tutkimus on toiminut myös pohjana erittäin monelle urheiluhistoriaan tarkemmin perehtyneelle. Yksi heistä on urheilun kulttuuritutkimuksen alalla erittäin paljon ristiriitoja ja keskustelua herättänyt *American studies* -oppiaineen professori, Eichbergin ja olympialiikettä tutkineen Richard D. Mandellin kanssa työskennellyt Allen Guttman.

Guttmannin teos *From Ritual to Record* (1978) käsittelee yksinomaan modernin, 1800-luvulla Englannissa alkunsa saaneen urheilun määritelmää suhteutettuna aikaisempiin liikunnan muotoihin, kuten Eichbergin ja Huizingan kattavasti käsittelemään leikkiin sekä antiikin olympialaisiin. Hän pyrki argumentoimaan tämän modernin standardisointiin perustuvan urheilun olevan historiallisesti täydellisen ainutlaatuinen ilmiö, aiheuttaen 1980-luvulla suhteellisen pienessä urheilukulttuurin tutkimusperheessä kiivaan väittelyn, joka jatkuu samoissa piireissä edelleen.²⁹ Kuva 1 esittää Guttmannin teorian yksinkertaistettuna länsimaisesta modernista urheilusta ainutlaatuisena historiallisena ilmiönä.

Kuva 1. Moderni urheilu ainutlaatuisena historiallisena ilmiönä Guttmannin määritelmän mukaan. Guttman 1978, 54.

	Primitive Sports	Greek Sports	Roman Sports	Medieval Sports	Modern Sports
Secularism	Yes & No	Yes & No	Yes & No	Yes & No	Yes
Equality	No	Yes & No	Yes & No	No	Yes
Specialization	No	Yes	Yes	No	Yes
Rationalization	No	Yes	Yes	No	Yes
Bureaucracy	No	Yes & No	Yes	No	Yes
Quantification	No	No	Yes & No	No	Yes
Records	No	No	No	No	Yes

²⁸ Eichberg 1998.

²⁹ Keskinen 2011.

Leikin, pelien ja urheilun filosofista ja historiallista tutkimusta on hyödynnetty yhteiskuntien kehitystasojen määrittelyssä. Esimerkiksi ranskalainen antropologi Roger Caillois (1913–1978) määritteli teoksessaan *Les jeux et les hommes* (1958)³⁰ kokonaisia kulttuureja perustuen siihen minkälaiset leikit ja pelit niissä olivat suosittuja. Guttmann pyrki määrittelemään modernin urheilukulttuurin ja samalla erottamaan sen leikistä ja toisaalta muista leikin alle sijoittamistaan ilmiöistä (*kuva 2*). Tarkoituksena oli erottaa *rituaali* (ritual) *ennätyksistä*, *mitattavuudesta* ja *standardisoinnista* (record):

“Following the research of R.D. Mandell and H. Eichberg, A. Guttmann postulated the sport record as the direct opposite of ritual in his work *From Ritual to Record*. Ritual was supposedly the distinctive feature of ancient sport, whereas modern sport is characterized by records. Previously, Mandell had hypothesized that the record was an invention of the progressive-industrial England of the second half of the nineteenth century. The historical and social predispositions had already been present, so that the origins could have been seen in the eighteenth century. According to the definition of this American historian, who based his work on Eichberg’s research, the sport record was the mark of a democratic industrial society in which highly competitive sport mirrored a performance-oriented society. Its existence was bound to such social values as organization, planning, competition, bureaucratization, quantification, standardization, norming, codification, and technical advances. In other words, sport was a phenomenon that developed only under the very particular social-historical conditions present in eighteenth- and nineteenth-century England.”³¹

Toisin sanoen voimme Guttmannin teoretisointia ja malleja hyväksikäyttämällä pyrkiä selvittämään laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä, kulttuurisia ja historiallisia *kehitystasoja*, tarkastelemalla kyseessä olevan yhteiskunnan urheilullista ja liikunnallista toimintaa.

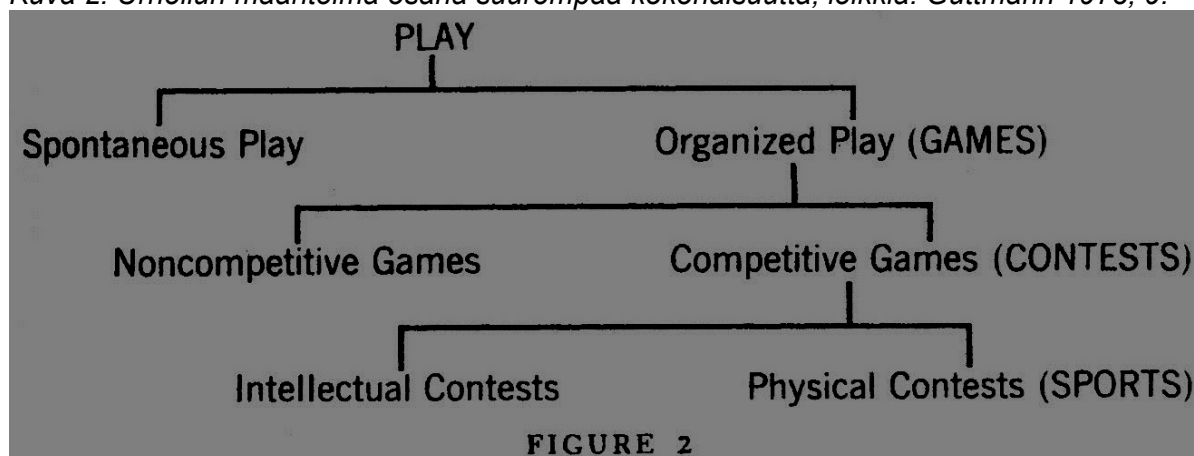
Kuva 2 antaa määritelmälle pienimmät mahdolliset nimittäjät: toiminnan pitää olla organisoitua, kilpailullista sekä fyysinen suorite. Käytännössä tässä urheilun määritelmän alle ei siis sopeudu esimerkiksi shakki. Vaikka toimintaa määrittelee

³⁰ Englanninkielinen käännös julkaistiin vuonna 1961 nimellä *Man, Play and Games*.

³¹ Decker 1990, 21.

jokaisessa leikinomaisessa tapauksessa aina lopulta toimija itse, on Guttmannin kuvaajamuotoinen määritelmä tässä tapauksessa hyvä työkalu käsiteltävän urheilun määrittelyyn. Toisaalta on myös pidettävä mielessä, että näin yksinkertaistavilla teorioilla ja ilmiöiden pakottamisella simppelisiin kuvaajiin on vaaransa. Tarkastelussa on pidettävä huoli siitä, ettei lähdeaineiston kappaleita taivuta sopimattomiin tai pelkistetyin binäärisiin kaavoihin.

Kuva 2. Urheilun määritelmä osana suurempaa kokonaisuutta, leikkiä. Guttmann 1978, 9.

Aikaisemmin käsittelemäni suomalainen kansalaisyhteiskunnan järjestäytyminen muun muassa mainittuihin urheilujärjestöihin ja -seuroihin voi siis tässä tapauksessa vastata sitä yhteiskunnallista taustaa, jonka Guttmann asettaa modernin urheilun edellytykseksi. Tärkeänä osana tutkimustani onkin selvittää, millä tavoin ja missä määrin Suomen Urheilulehden konstruktivistiset representaatiot vastaavat Guttmannin kiistelyä näkemystä modernista urheilusta: voidaanko SU:n kuvitusta pitää modernin esityksenä edellä esitellyn teorian viitekehyksessä.

Guttmann on siis luonut yleisen mallin, joka erottaa toisistaan *leikin* (play), *pelit* (games), *kilpailut* (contests) sekä *urheilun* (sports). Yläkäsite *leikki* nähdään tässä minä tahansa ei-utilitaristisena toimintana, jota määrittää vain toiminnan itseisarvo: toisin sanoen tässä tapauksessa leikin arvo on ainoastaan leikki itse. Leikki on täten työn vastakohta. Käsite jaetaan kahteen osaan: spontaaniin leikkiin ja *peleihin*, organisoituun leikkiin. Tällä oksalla kohdataan kuitenkin paradoksaaliselta

vaikuttava ongelma: mikäli leikki nähdään itseisarvoisena, oman tarkoituksensa sisältävänä toimintana, miten sen voi alistaa organisoinnille, säännöille? Eikö tällöin luovuta leikin perustavanlaatuisimmasta ominaisuudesta, ei-utilitaristisuudesta? Guttmann vastaa ongelmaan seuraavasti:

”The answer is that spontaneous play may be as close as we can ever come to the realm of pure freedom, but most play is regulated and rule-bound. It remains nonutilitarian and in that sense has its own kind of freedom from the need to provide food, shelter, and the other material requirements of existence; but games symbolize the willing surrender of absolute spontaneity for the sake of playful order. One remains outside of the sphere of material necessity, but one must obey the rules one imposes on oneself³²”

Käytännössä *pelit* eivät siis itsessään pakota varsinaisesti mihinkään, vaan säännöt ja pakko tulevat toimijasta itsestään – toisin sanoen alistuminen on vapaaehtoista, itse luotuja rajoitteita. Ulkoiset seikat, kuten Guttmannin mainitsemat materialistiset elämän välttämättömät edellytykset, kuten ravinto tai suoja, eivät pakota tai rajoita toimijaa pelin sisällä, vaan motiivi on tämän itsensä luoma. Peleihin ei siis varsinaisesti sisälly pelin ulkopuolinen tavoite, joten lisämäärittely on tarpeen.

Pelit voidaan jälleen jakaa kahteen alaluokkaan, kilpailullisiin ja ei-kilpailullisiin. *Kilpailut* (contests) ovat pelejä, joissa on jokin tavoite. Kilpailun määritelmä voi siis olla seuraava: se on yritys saavuttaa jokin tietty asioiden tila, jokin tavoite, käyttämällä vain tiettyjen yhdessä sovittujen sääntöjen puitteissa sallittuja keinoja. Edellä mainitut säännöt rajoittavat tehokkaampien keinojen käyttöä tehottomampien kustannuksella. Lisäksi nämä edellä mainitut säännöt on hyväksytty siitä syystä että tehottomampia keinoja todella käytettäisiin.³³ Esimerkkinä toimikoon jalkapallo. Jalkojen hienomotoriikka on ihmisillä huomattavasti heikompi kuin käsien, kädellisten lahkoon kun kuulumme. Jalkapallon säännöt rajoittavat pallon käsittelemistä kehon alueilla, joilla voisimme pelivälinettä kaikista vaivattomimmin kontrolloida. Entä mikä tekee jalkapallosta *kilpailun*? Vastaus on tavoite. Yksinkertaisimmillaan jalkapallo on peli jossa peliväline on toimitettava

³² Guttmann 1978, 4.

³³ Suits 1973, 55.

vastustajajoukkueen maaliin useammin kuin vastustaja toimittaa sen sinun maaliisi. Tavoite on siis tässä tapauksessa pelin voitto.

Käsitettä *peleistä* käytetään usein synonyyminä käsitteen *kilpailu* kanssa. Guttmannin mielestä tässä on kyse siitä, että länsimainen yhteiskunta on kilpailun aatoksen läpikäydyttämä, niin kilpailuorientoitunut, että unohtamme ei-kilpailullisten pelien olemassaolon. Antropologi Jean Youd on kirjoittanut eräästä mikronesialaisesta pallonpotkimispelistä seuraavasti: *"There is an overall lack of interest in the competitive possibilities of the sport. The emphasis is on gracefulness and skill."*³⁴ Käytännössä tässä tuodaan esille lähes itsestään selvänä se, että fyysisen toiminnan tulisi ainakin jollain tasolla olla kilpailullista. Guttmann jatkaa amerikkalaisen alkuperäiskansan, Navajojen, ei-kilpailullisista peleistä ja siitä, miten yhdysvaltalaisessa kulttuurissa nämä lähes primitiivisinä pidetyt aktiviteetit ovat lapsellisia ("*childish*") juuri kilpailuaspektin puutteen vuoksi.³⁵

Kilpailujen tematiikassa on syytä vähintään mainita myös urheilun ja sotaretoriikan yhtymät. Siinä missä urheilu on sekä peli että kilpailu, on sota vain jälkimmäistä. Yhteyskohtia on lukuisia: kansainvälinen "vertailu", paremmuus, fyysinen suorituskyky jne. MTV3 mainosti jääkiekon maailmanmestaruuskisoja vetämällä yhteyksiä talvisotaan suorassa televisiomainoksessa, jossa pelaajat ja valmentajat istutettiin miehistönkuljetusvaunuun puolustusvoimien uniformut yllään. Suomen Urheiluhistoriallisen Seuran vuosikirja 2013-2014 on omistettu kokonaan urheilun ja sodan tematiikan käsittelylle. Kansallispelimme on luotu muistuttamaan sodankäyntiä varusmiesten ja asevelvollisten kunnon ylläpitämiseksi, ja sama asiaa ajoivat vahvasti myös joukkuevoimistelun erilaiset muodot. Vastakkaisessa päässä sodan kilpailullisen luonteen kanssa ovat ei-kilpailulliset pelit, kuten ylempänä mainittu mikronesialaisten pallopeti.

Johonkin näiden kahden välimaastoon sijoittuu *urheilu*: se on sekä kilpailua – paremmuutta joidenkin sovittujen sääntöjen kanssa jostakin tavoitteesta ilman

³⁴ Youd 1961, 64.

³⁵ Guttmann 1978, 5–6.

varsinaista ulkoista pakkoa – että leikin tavoin vapautta ilmaisevaa toimijan motiivien sisäisesti määrittämää. Ylempänä kirjoitettu huomioiden on erittäin tärkeää tehdä ero sellaisten kilpailujen välille, jotka ovat pelejä ja jotka edelleen eivät ole. Urheilu kuuluu ensimmäiseen ryhmään, sodankäynti jälkimmäiseen – sodissa kun on aina kyse niin sanotusta pakotetusta motiivista, esimerkiksi resursseista tai vallasta.

Tässä urheilulle vaaditaan kuitenkin vielä tarkempi määritelmä. Urheilun tulee olla fyysinen suoritus. Guttmann on itse tehnyt jaon fyysisen ja älyllisen kilpailun välille, mutta ihminen ei luonnollisesti koskaan voi toimia puhtaasti kummankaan ääripään mukaan. Urheilussa kilpailun vaatima paremmusero tulee omassa määritelmässäni siitä, miten hyvin ihmisen tai ihmisjoukon ruumis tai ruumiit kykenevät toimimaan aivojensa antamien käskyjen mukaisesti. Urheilu on, itsensä Guttmannin sanoja käyttäen ”*playful physical contest, that is, as nonutilitarian contests which include an important measure of physical as well as intellectual skill.*”³⁶

1.4. Tutkimuksen jäsentyminen

Pääasiallinen tutkimuskysymykseni on: *minkälainen oli se konstruktivistinen representaatio, todellisuus jota Suomen Urheilulehden kuvaajat ja toimittajat työllään loivat?* Konstruktivistinen representaationäkemys käsittää kuvan tai muun esityksen osaksi todellisuutta. Kuvajournalismin professori Janne Seppänen määrittelee representaation lyhyesti merkitysten tuottamiseksi visuaalisten käsitteiden avulla. Konstruktivistiset representaatiot ovat tämän työn pääosassa, sillä ne perustuvat subjektiivisen tulkinnan lisäksi kollektiiviseen kulttuuriseen sosiaaliseen kanssakäymiseen. Toisin sanoen representaatiot kertovat niistä merkityksistä, joita yhteiskunnan jäsenet antoivat tietyille visuaalisille ärsykkeille. Tarkoitukseni ei siis ole tutkia SU:n toimittajien tarkoitusperiä tai motiiveja (intentionaalinen näkemys), eikä myöskään valokuvan todistusvoimaa ilmiönä

³⁶ Guttmann 1978, 7.

itsenään (refleksiivinen näkemys).³⁷

Konstruktivistinen representaationäkemys perustuu sosiaalisen konstruktionismin tapaan hahmottaa maailmaa, jossa kaikki käsityksemme ovat historiamme ja kulttuurimme tuotteita – eivät heijastuksia todellisesta maailmasta. Sosiaalisessa konstruktionismissa todellisuus rakentuu sosiaalisten suhteiden ja merkitysten kautta, käytännössä ihmisten vuorovaikutuksessa. Taustaoletuksena tässä on tiedon ja käsitteiden yhteisöllinen muodostuminen.

Kieli ja kommunikointi ovat siis avainasemassa – niiden kautta ja niissä muodostamme käsityksemme reaaliworldista. Semiotikka tutkii näitä viestinnän, kielen ja kommunikoinnin tuottamia merkityksiä. Käsillä olevan kaltainen tutkimus on täten semioottinen – valokuvat ovat osa tätä viestintää, kommunikoinnin väline, ja näin ollen tuottavat todellisuutta.³⁸

Tutkimuksessani pohdin myös seuraavia ongelmia. Miten edellä mainittu representaatio peilautui ajan henkeen, kansansivistykseen ja fyysis-psykkisen hyvinvoinnin ihanteeseen? Minkälainen oli urheileva esikuva, jollaiseksi kansalaisten tuli pyrkiä saavuttaakseen sivistyneen valtion kansalaisen status ja mitkä niitä ominaisuuksia joita liitettiin hyvinvoivan kansan esimerkkiedustajiin? Miten ja millaisiksi ihmisten haluttiin itseään kehittävän näiden esimerkkien kautta? Oliko suomalaisilla urheilijoilla ulkomaisiin kilpakumppaneihinsa verrattuna joitakin erityisominaisuuksia, jotka erottivat näitä ja tuottivat samalla merkityksellisiä eroavaisuuksia kansojen, tai rotujen, välille?

Pro gradu -tutkimukseni on jaettu kahteen osaan, määrälliseen ja laadulliseen

³⁷ Seppänen 2005, 82–85, 94–95. Pirinen 2006, 53. Kujala 2005, 88. Valokuvan todistusvoimasta ja luonteesta lisää Burke 2001.

³⁸ Berger & Luckman 1994. Seppänen 2005, 94–95, 111. Lisää sosiaalisesta konstruktionismista muun muassa Vivien Burr teoksessaan *An Introduction to Social Constructionism* (1995) ja Wendy Leeds-Hurwitz artikkelissaan *Social construction of reality* (2009) teoksessa *Encyclopedia of communication theory* (toim. Littlejohn & Foss).

tarkasteluun. Tutkimuksen määrällisessä osassa selvitän erityyppisten kuvien kvantitatiiviset suhteet, esimerkiksi kuvien tyypit ja kehojen rajaukset. Selvitän muun muassa erilaisista ihmisryhmistä kuvatut otokset: mitä lajeja kuvattiin³⁹, kuvattujen urheilijoiden sukupuolet sekä niin sanotut erityisryhmät, muun muassa lapset ja nuoret, ulkomaalaisiksi identifioidut urheilijat ja näiden identifiointien erot, erilaiset kuriositeetit sekä marginaalisesti julkaisussa käsiteltyjen lajien edustajat. Määrälliseen analyysiin sisältyy täten kuvien tyyppin ja kuvauksen kohteen tarkastelu.

Kvantitatiivisen tarkastelun perusteella luon hegemonia- tai enemmistöryhmiä, joita tarkastelen edellä mainittujen kysymysten kautta. Pääkysymyksiini vastatakseni minun on selvitettävä kuvissa esiintyvät toistuvat piirteet: mitä haluttiin ja toisaalta ei haluttu näyttää. Kuva-analyysissä ulkopuolelle jätetty kertoo usein paljon kuvan motiiveista. Enemmistön ja toistuvien piirteiden lisäksi otan käsittelyyn myös poikkeukset ja harvinaisuudet, sillä ne ovat omiaan tuomaan esille niitä raja-aitoja ja määritelmiä, joita yhteiskunta representaatioiden kautta tarjoaa. Marginaaliryhmiä enemmistöön vertaamalla voidaan osoittaa ominaisuuksia, jotka muuten jäisivät tarkastelijalta huomaamatta – kuten *Suomen urheilu- ja liikuntahistorian tutkimusbibliografiaa* (2006) tutkimalla saamme selville, on urheilun historia edelleen suurten lajien ja menestyjien historiaa.⁴⁰

Laadullisessa osiossa poimin siis esiin yleistä, mutta myös harvinaista. Kappaleessa olympialaisista ja Hannes Kolehmaisesta paneudun aineistoon tutkimuskirjallisuuden kautta, lähestyn kuvamateriaalia ikään kuin toisesta suunnasta. Tarkoitukseni on tuoda esiin säännönmukaisuuksia kuvituksessa, kansalaisen toivottavia ominaisuuksia ja suomalaisen nationalismin erityispiirteitä. Tässä käytän hyväkseni Ossi Viidan väitöskirjaa *Hymyilevä Hannes – Työläisurheilija Hannes Kolehmaisesta sankaruus porvarillisessa Suomessa* (2003) sekä Jouko Kokkosen erinomaisia teoksia *Kansakunta kilpasilla – Urheilu nationalismien kanavana ja lähteenä Suomessa 1900-1952* (2008) ja *Suomalainen*

³⁹ Erityisesti teen tässä eron voimistelun ja urheilun välille.

⁴⁰ Talonen 2006.

liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat (2015)⁴¹. Näistä jälkimmäinen on käytännössä ensimmäinen nykyaikainen urheiluhistoriantutkimus joka onnistuneesti kokoaa suomalaisen liikunta- ja urheiluhistorian yksiin kansiin.⁴² Aikaisemmin tätä on yrittänyt muun muassa Liikuntatieteellinen Seura projektillaan *Suomi uskoi urheiluun* (1992), mutta kokoelmateos on saanut osakseen kritiikkiä varsinaisen huippu- ja ammattilaisurheilun sivuuttamisesta ja marginalisoimisesta.

Muissa osioissa käsittelen muun muassa urheilun ja voimistelun sukupuolta: kenen tehtävä tai rooli oli esimerkiksi toimia minkäkin lajin parissa ja mikä oli hyväksyttävä tapa esittää sukupuolten välistä toimintaa, millä tavoin ja minkälaisia raja-aitoja vedettiin, oliko representaatio yleistävä vai marginalisoiva ja niin edelleen. Tässä käytän hyväkseni Maria Rantalan mainiota pro gradu –tutkimusta *Ruumis objektina ja subjektina – Naisurheilijoiden valokuvat Suomen Urheilulehdessä vuosina 1945–1969* (2011). Tarkastelen myös eriarvoisuutta, toiseutta ja vertailtavuutta erityisesti ei-suomalaisiksi identifioituissa kuvauksen kohteissa. Tämän lisäksi paneudun ruumiillisuuteen, ruumiin ja hengen yhteyteen, sekä guttmannilaisittain leikkien, pelien, kilpailun ja urheilun suhteeseen.

Laadulliseen tutkimukseen sisältyy myös kuvatekstien tarkastelu. Kuvaan liitetty teksti on aina mukana katsojan tulkinnan ohjaajana – lyhyt virke voi hyvässä tapauksessa muuttaa täysin valokuvan tulkintaympäristön ja luonteen. Teksti voi luoda ajallisuutta, tapahtumia itse otoksen ympärille, kiinnittää katsojan huomion yksityiskohtiin tai toisaalta vetää sen niistä kauemmaksi. Representaation tulkinnassa on siten erityisen tärkeää ottaa huomioon tekstuaalinen konteksti.⁴³ Kuten Maria Rantala toteaa pro gradussaan, ”kuvatekstillä on voimakas vaikutus katsojaan, mutta kuvaa tutkivan on pidettävä se vain renkinään.”⁴⁴ Toisaalta kuvatekstiä on käytettävä hyväksi myös määrällisessä osuudessa, sillä kuvateksti määrittää useissa tapauksissa kuvan pääosan esittäjän. Ilman ohjaavaa tekstiä

⁴¹ Sain onnekseni tutustua teoksen käsikirjoitukseen jo ennen sen varsinaista julkaisua.

⁴² Suomalaisen urheiluhistorian klassikkotutkija, emeritusprofessori Seppo Hentilä kuvaili teosta ”ensimmäiseksi täydelliseksi esitykseksi suomalaisesta liikuntakulttuurista sen synnystä nykypäivään” julkistamistilaisuudessa 28.4.2015 Suomen Urheilumuseossa.

⁴³ Lappalainen 1996, 246–247.

⁴⁴ Rantala 2011, 5.

yksittäisen valokuvan luokitus voisi tässä tutkimuksessa olla tyystin eri.

Laadullisen osion tärkein elementti on semioottinen tulkinta. Siinä huomioitaviin asioihin kuuluvat muun muassa oma tulkintakonteksti eli aika, paikka ja kulttuuri, rakenteelliset, sommitelmalliset ja tekniset seikat, kuvaa ympäröivä konteksti, kuvan asettelu, rajaus ja perspektiivi, mahdollinen poseeraus ja liike. Pelkästään kuvan kohde ei ole tässä siis tärkeä, vaan isossa roolissa ovat myös kuvaajan valinnat.⁴⁵

Maria Rantala on kirjoittanut naisurheilijasta sekä objektina että subjektina. Rantalan mukaan liikunta itsessään ei tuota objektia, sillä kenellä tahansa on mahdollisuus juosta, ratsastaa tai heittää keihästä. Kilpailutilanne eli jatkuva mitattavaksi, tarkkailtavaksi, arvioitavaksi sekä tarkkailun alaiseksi asettuminen sen sijaan objektifoi. Samoin tekee myös valokuvaus. Henkilö suorastaan antautuu kuvaajan sekä otoksen tarkastelijan katseen kohteeksi, menettäen valokuvaustilanteessa ikään kuin hallinnan omasta visuaalisuudestaan.⁴⁶ Tutkimuksessani tarkastelen kuvattuja urheilijoita edellä mainitun mukaan objekteina, kuvauksen ja katseen kohteina. Voimakasta objektin tuottamista esiintyy muun muassa staattisissa kokokuvissa sekä voimistelijoiden joukkuekuvissa, joissa kuvattavat on järjestetty kuvaustilanteita varten luonnollisuutta pakeneviin muotoihin. Objektinäkökulma sopii mainiosti yhteen refleksiivisen ja intentionaalisen näkökulman rajauksen kanssa.

Olen rajoittanut aineistoni Suomen Urheilulehteen, tarkemmin sen numeroihin vuosien 1905–1913 aikana. Valokuvan ja kuvatestit olen valinnut aineistoksi ensinnäkin työn rajallisen laajuuden vuoksi (toisin sanoen usein syyttä karsastaen katsotuista *tutkimusekonomisista syistä*), ja toiseksi valokuvan erityislaatuisuuden vuoksi – piirroksien refleksiivisyys liikkuu täysin eri asteilla valokuvan kanssa.⁴⁷ Tämän lisäksi olen rajannut mainoskuvat työn ulkopuolelle. Mainoksiin sisällytettyjen kuvien intentionaalinen representaatio poikkeaa huomattavasti motiiveiltaan kuvituskuvista. Edellä mainittuja piirroksia käytän kuitenkin hyväkseni määrällisen osion argumentoinnissa.

⁴⁵ Pesonen 2005, 54–57. Seppänen 2005, 111, 116–117. Rantala 2011, 14–15.

⁴⁶ Rantala 2011, 31,61,104. Seppänen 2005.

⁴⁷ Burke 2001, 21–23.

Käsittelyjakso alkaa vuodesta 1905, jolloin Suomen Urheilulehteä alettiin julkaista vuosittain kymmennumeroisena – numeroiden määrä kuitenkin kasvoi pian lehden levikin mukaan. Vajaan kymmenen ensimmäisen julkaisuvuotensa aikana lehden linja oli vakiintunut päätoimittajansa Ivar Wilskmanin näköiseksi.⁴⁸ Suomalainen urheilu koki 1900-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä modernisaation mullistuksia – urheilufilosofian alalla käydään keskustelua siitä, onko tällä hetkellä käynnissä samankaltainen kehitys modernista postmoderniin. Jo mainitun Allen Guttmannin lisäksi nykyurheilua ovat kritisoineet voimakkaasti vasemmistolaiset Kevin B. Wamsley artikkelissaan *Laying Olympism to Rest* sekä Søren Damkjær samaan kokoelmaan sisältyvässä *Post-Olympism and the Aestheticization of Sport*.⁴⁹

Halusin sisällyttää työhön vuoden 1906, sillä silloin suomalaisia urheilijoita osallistui ensimmäisen kerran olympialaisiin: on mielenkiintoista tarkastella muuttuiko lehden kuvitus niin sanotun kovan olympiaurheilun ja suomalaisten osallisuuden myötä. Samana vuonna perustettiin myös kattojärjestö *SVUL*. Vuonna 1908 järjestetyt Lontoon olympialaiset voidaan nähdä tutkimuksen määrällisessä osiossa eräänlaisena vedenjakajana, sillä tällöin sanomalehdistö aktivoitui urheilun suhteen juuri Lontoon olympialaisten suomalaispanoksen yhteydessä.⁵⁰ Lisäksi samaisena vuonna Ivar Wilskman, SU:n perustaja ja alkuperäinen aatteellinen linjanvetäjä, väistyi päätoimittajan asemasta. 1913 on oiva päätösvuosi käsittelylle, sillä se jättää pelivaraa edellisen vuoden valtaisan suomalaisen olympiamenestyksen käsittelyyn. Lisäksi on hyvä antaa tilaa Wilskmanin seuraajien Lauri Pihkalan ja Arvo Vartian näkemysten ja linjan käsittelylle – on mielenkiintoista tarkastella mahdollisia muutoksia Wilskmanin väistymisen jälkeen.

Harri Salimäki kirjoittaa *kovan urheilun kulttuurista*, joka sai vallan Suomen liittyttyä olympialiikkeeseen 1900-luvun alussa. Kova urheilu, jota Guttmannin ylempänä

⁴⁸ Puumalainen 2012. Pänkäläinen 1998a/b. Perko 1991, 219–234.

⁴⁹ Artikkelit löytyvät teoksesta *Post-Olympism? Questioning Sport in the Twenty-first Century* (2004). Nykyurheilua on kritisoitu vasemmistolaisesta näkökulmasta voimakkaain sanakääntein mm. teoksissa *Sport and Work* (1981) sekä *Leftist Theories of Sport* (1994).

⁵⁰ Perko 1991, 228.

läpikäyty käsite modernista urheilusta edustaa, oli vastakkainen *pehmeälle*, jota edustivat muun muassa SU:ssa vaikuttaneet Viktor Heikel sekä Ivar Wilksman. Edelliset korostivat urheilusuorituksen estetiikkaa, hallittua ja kontrolloitua ruumista voiton paremmuuden sijasta. Kilpailukulttuurin muutos oli merkittävä, kun kansansivistys, terveys ja kokonaisvaltainen ruumiinharjoitus saivat väistyä puhtaasti mitattavuuteen perustuvan rekordi-, ennätys- ja huippu-urheilun myötä.⁵¹ Tässä Guttmannin teoria ja modernin urheilun määritelmä astuvat vahvasti esiin.

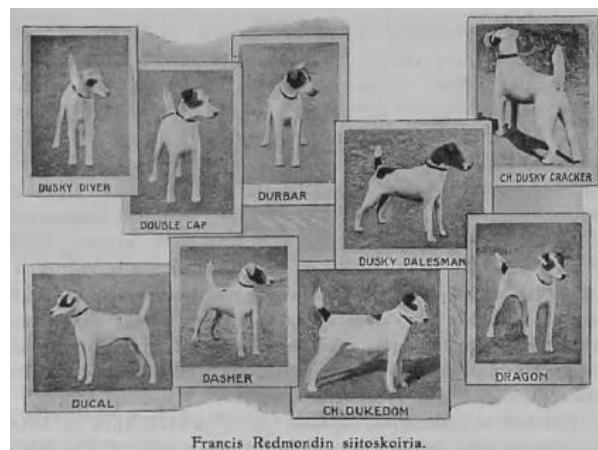
Toisaalta 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana urheilun positiivisia vaikutuksia kansanterveydelle alettiin ensimmäistä kertaa havaita. Lisääntyvät ja kasvavat urheiluseurat käyttivät rodunjalostuksellisia perusteluita hakiessaan rahoitusta valtiolta, aikana jolloin vastaava rotuajattelu ei ollut vielä vakiintunut hallinnolliseen toimintaan tai lainsäädäntöön.⁵² Taustaa tälle kehitykselle on mielestäni hyvä tutkia, sillä kansanterveydellinen ajattelu ihannesuomalaisesta on säilynyt joissain määrin tähän päivään saakka. Tällaista ajattelua ylläpitävät edelleen muun muassa sellaiset henkilöt kuin runsasta mediahuomiota vuodesta toiseen nauttiva – ja varsin tunteita herättävä persoona – lääkäri Antti Heikkilä sekä kansanedustajanakin toiminut Pekka Puska.

⁵¹ Salimäki 2000, 109. Wilksmanin ja Heikelin ideologiasta ks. esim. Suomela 1954.

⁵² Halmesvirta 1997, 195.

2. YLEISIÄ LINJAUKSIA – MÄÄRÄLLINEN ANALYYSI KUVA-AINEISTOSTA

Tässä osiossa käsittelen aineistoa kvantitatiivisen analyysin keinoin. Tavoitteenani on selvittää säännönmukaisuudet ja kaavat, joilla valokuvitusta Suomen Urheilulehdessä julkaistiin. Kuinka paljon valokuvia oli suhteessa muuhun kuvamateriaaliin? Mitä valokuvissa esiintyi ja missä määrin: olen esimerkiksi tehnyt jaotteluita muun muassa välineistön, luontokuvien sekä urheilijoiden välille. Tarkemmin keskityn määrällisessä osuudessa kuviin itse urheilijoista, sillä näihin pureudun myöhemmin myös tutkimuksen laadullisessa osassa.

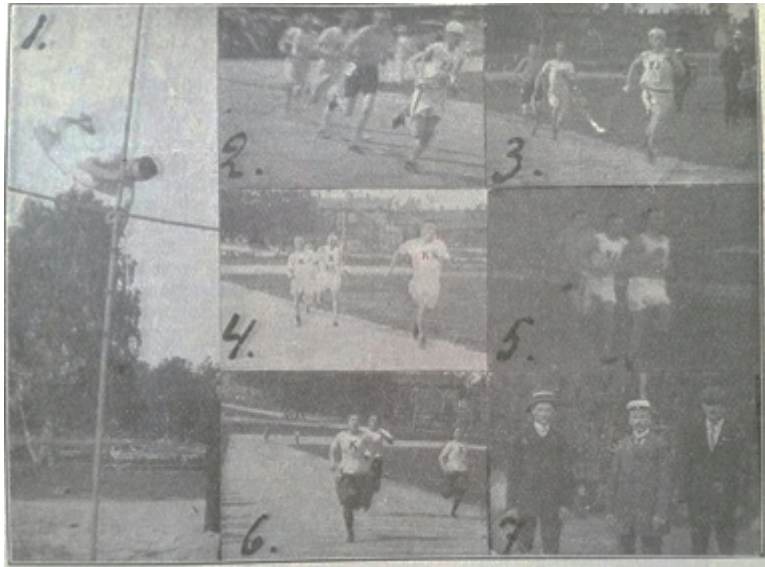
Kuva 3. Yhdistelmäkuva siitoskoirista. SU 7/1907, 35.

Muina jaotteluina käytän muun muassa seuraavia: mitä lajeja valokuvattiin, mitkä olivat suosittuja ja mitkä taas eivät; kuinka paljon kuvattiin suoritteita verrattuna lavastettuihin poseerauksiin; missä määrin yksilökuvaukset vertautuvat ryhmä- ja joukkuekuviin; kuinka paljon kuvissa esiintyy marginaaliryhmiä, esimerkiksi naisia tai ulkomaalaisia urheilijoita.

Tarkoitukseni on luoda niin sanottuja hegemoniaryhmiä, jotka toisaalta antavat yleiskuvan ja toisaalta tuovat esiin poikkeuksia. Poikkeukset toimivat eräänlaisina indikaattoreina – ne osoittavat kulttuurisia rajoja, joiden mukaan valokuvia otettiin ja julkaistiin.⁵³ Tämä antaa myös päteviä eväitä myöhempää sisältöanalyysia varten. Yleisten linjojen hahmottaminen helpottaa radikaalien poikkeusten hahmottamista: näin ollen valtavirrasta eroavat kuvat eivät saa liian suurta roolia kvalitatiivisessa vaiheessa. Lisäksi olen työstänyt havainnoinnin avuksi joukon taulukoita ja kuvaajia.

⁵³ Burke 2001, 123–127.

Kuviksi en ole laskenut kalligrafisia symboleita tai graafisia koristeita. Kansilehdet on laskettu mukaan vaihtelevasti: ensimmäisissä käsittelyalueen numeroissa kannet pysyivät samoina vuosikerroittain. Tällöin ne on laskettu niin sanottujen *vakiokuvien* joukkoon. Kansilehtien kuvat alkoivat kuitenkin vaihdella ja

Kuva 4. Esimerkki kisatapahtumien yhdistelmäkuvista. SU 35/1913, 9.

muuttuivat lopulta valokuviksi, jolloin ne on laskettu normaalisti mukaan urheilijoiden tai voimistelijoiden valokuviiin, riippuen toki kuvan tyypistä ja kuvauksen kohteesta.

Useaa valokuvaa yhdistävä kokonaisuus, kuten *kuvan 3* tapauksessa, on jaoteltu yksittäisiksi kuviksi, sillä etenkin kisatapahtumia käsitteleviä vastaavia kuvia on mahdotonta luokitella yhteen kategoriaan. Tästä esimerkkinä *kuva 4*.

Kaikki taulukot, kaaviot ja kuvaajat perustuvat tutkimuksen liitteisiin. Olen liittänyt työn loppuun kaikki määrällisen osion ohessa syntyneet materiaalit, jotka olen itse tuottanut.

2.1. Katsaus kuvitukseen

Käyn läpi kaikki Suomen Urheilulehden 180 numeroa vuosilta 1905–1913. Jokaiseen käsittelyvälin vuosikertaan sisältyy keskimäärin noin 885 sivua, mukaan lukien vuosikerroittain vaihtelevat mainoksille varatut tilat jokaisen numeron alussa

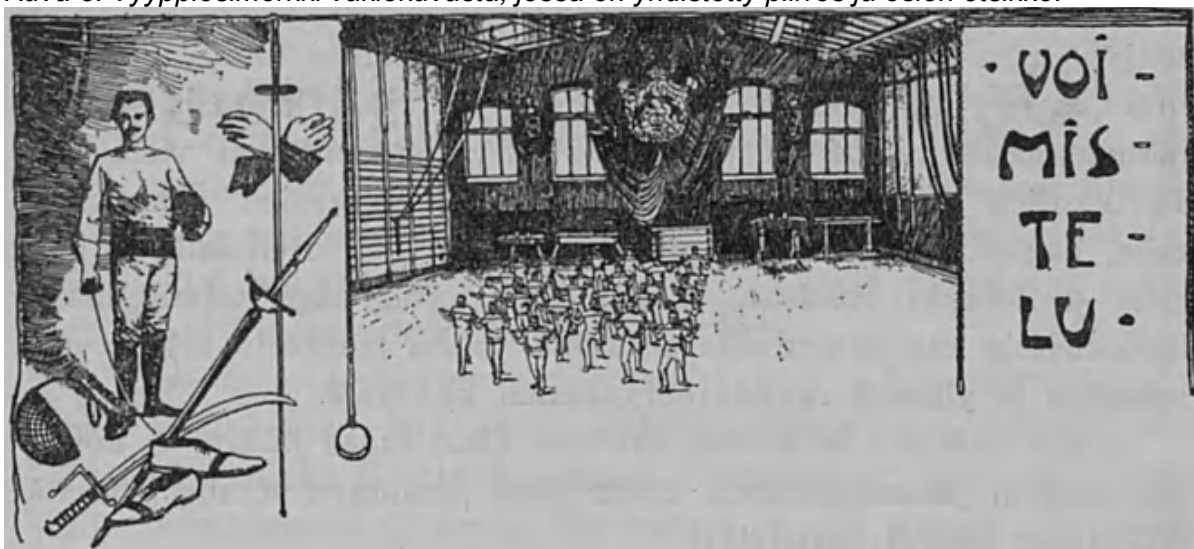
ja lopussa. Yhteensä lähdeaineistoon sisältyy siis arviolta noin 8000 liuskaa aikakauslehtimateriaalia. Koska käsitelen tässä työssä nimenomaan valokuvia, olen eritellyt SU:ssa esiintyneet piirroksot, mainoskuvat, vakiokuvat ja valokuvat eri ryhmiin ja laskenut niiden kokonaismäärän vuosittain (*taulukko 1*).

Taulukko 1. Kaikki kuvat vuosittain.

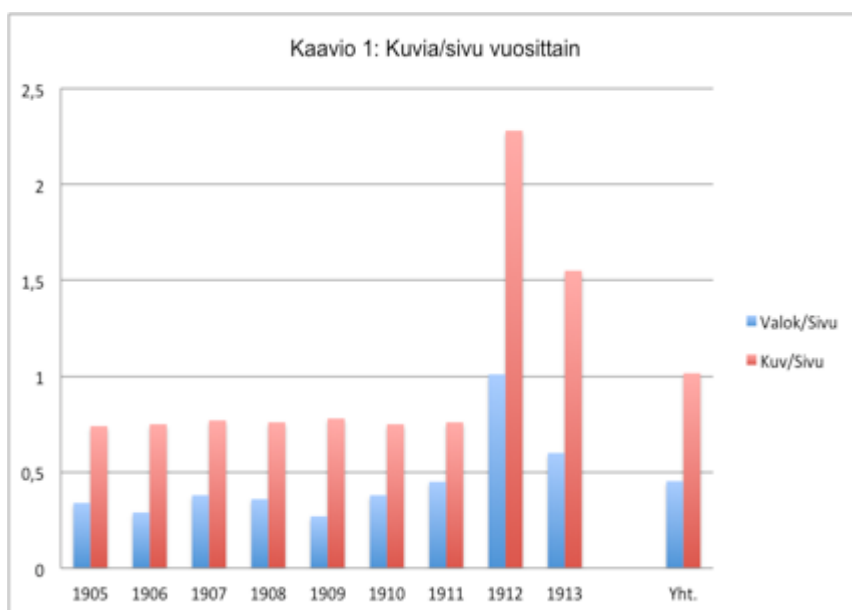
Vuosi	Valokuvat	Piirroksot	Mainoskuvat	Vakiokuvat	Yht.
1905	327	94	200	98	719
1906	289	110	230	105	734
1907	367	78	200	102	747
1908	324	46	230	89	689
1909	345	49	550	43	987
1910	347	50	260	21	678
1911	321	67	144	8	540
1912	425	33	469	37	964
1913	493	67	665	55	1280
Yht.	3238	594	2948	558	7338

Tässä *piirroksot* edustavat mitä tahansa ei-valokuvallista visuaalista representaatiota, myös valokuvan ja piirroksen yhdistelmää. Jälkimmäistä perustelen sillä, että erotus näiden välillä on joissain tapauksissa erittäin vaikeaa, ja on viisaampaa rajata kuva ulkopuolelle ollakseen asiasta varmempi. *Mainoskuvat* ovat ilmoittajien tai mainostajien ilmoituksiinsa liittämiä visuaalisia esityksiä – useimmiten piirroksia, mutta mukana on myös valokuvia esimerkiksi urheiluvälineistä kuten veneistä. *Vakiokuvilla* tarkoitetaan tässä sekä ensimmäisten vuosikertojen kansikuvia että usein osioiden otsikoihin liitettyjä piirroksia tai valokuvia, jotka pysyivät suurimmaksi osaksi samoina numerosta ja vuodesta toiseen – esimerkkinä *kuva 5*. Tämä jäsentely on tehty toissijaisesti helpottamaan kuvien määrän laskemista, mutta sen ensisijainen tarkoitus on tuoda esille valokuvien suhdetta muuhun kuvitukseen.

Kuva 5. Tyypiesimerkki vakiokuvasta, jossa on yhdistetty piirros ja osion otsikko.

Kuten kaaviosta 1 voi havaita, kaikkien kuvien määrä yhtä sivua kohden pysyi lähes muuttumattomana aina vuoteen 1912 saakka. Seuraavanakaan vuonna kuvien määrä ei ollut vielä palautunut entiselleen. Valokuvien määrä seuraa kaikkien kuvien määrän trendiä nousten yli kaksinkertaiseksi olympiavuoden 1912 aikana, palatakseen jälleen 1913 lähes vertailujakson keskiarvon tasolle. Tätä vuoden 1912 tilastopiikkiä voidaan osittain selittää samaisena vuonna julkaistulla 90-sivuilla olympialaisia käsitelleellä erikoisnumerolla, jonka tarkoituskin oli tuottaa runsaasti kuvamateriaalia lukijoiden iloksi.

Yksittäinen numero ei kuitenkaan tässä tapauksessa riitä selitykseksi: sekä valokuvien että muiden kuvien määrä sivua kohden oli läpi koko olympiavuoden korkeampi kuin muina käsittelyjakson

vuosina. Olympiavuotta 1912 voidaan siis pitää visuaalisesti erityisenä tapauksena. Toisaalta tämä oli myös erityisen vilkas ilmoitus- ja mainostusvuosi Suomen Urheilulehdessä, sillä vain kahtena käsittelyjakson vuonna mainostajat panostivat visuaalisuuteen enemmän kuin olympiavuonna 1912.

Vuosi 1912 on erityinen ei vain kuvien määrässä sivua kohden, vaan myös valokuvien absoluuttisessa määrässä. Vain seuraavana vuonna valokuvien absoluuttinen määrä ylitettiin, selityksenä julkaisun vuosittaisen numeromäärän nostaminen 35:stä 45:een.

Mikäli jokainen SU:n kuva jaettaisiin tasaisesti kaikkien numeroiden ja niiden sivujen kesken, ei ainutkaan sivu jäisi ilman kuvaa. Suomen Urheilulehti oli aikaansa ja rahoitukseensa nähden siis hyvin visuaalinen julkaisu, mikäli sitä verrataan muihin 1900-luvun taitteen aikakauslehtiin: edeltäjänsä *Sporten* sai mahdutettua yhteen numeroon kuvia keskimäärin vain joka viidennelle sivulle. Naisvoimisteluilikoni Anni Collanin *Kisakentän* ensimmäisessä näytenuumerossa vuodelta 1911 kuvia on vain yksi, sekin piirros.⁵⁴

Kuten *taulukosta 1* näemme, valokuvat valtasivat käsittelyjaksolla leijonanosan SU:n kuvituksesta. Mainoksia aikakauslehteen myytiin pääosin vuodeksi kerrallaan, ja näin ollen jokaisessa vuosikerran numerossa oli käytännössä lähes sama mainoskuvitus muutamia harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta. Vaikka mainosten kuvista suuri osa olikin valokuvia, en edellä mainitun mukaisesti ota niitä tässä tutkimuksessa huomioon, sillä niiden intentionaalinen representaatio poikkeaa merkittävästi kuvitusvalokuvista.

Merkittävä osa SU:n piirroksista oli niin ikään toistuvaa mallia. Eri urheilulajeihin tai harrastuksiin keskittyneet osiot alkoivat koristeellisella otsikolla, joka oli numerosta toiseen sama, toisin sanoen vakiokuvalla. Tämän lisäksi piirroksia käytettiin kompensoimaan valokuvauksen teknisiä puutteita. Piirroksilla kuvattiin sellaisia tapahtumia ja asioita, joita hankalasti liikutettavilla, kömpelöillä ja hitailla

⁵⁴ *Sporten* 5/6 1895. *Kisakenttä* 1911, näytenuumero.

Kuva 7. Täytetty susi kuvattuna lumihangessa. SU 10/1907, 35.

kuvauslaitteilla ei kyetty ikuistamaan. Tällaisia olivat esimerkiksi vedenalaiset uimarin liikkeet, korkealla puun latvassa keikkaava metso, vauhdikkaat urheilusuoritukset tai hankalat eläinsommitelmat, kuten *kuvassa 6*.

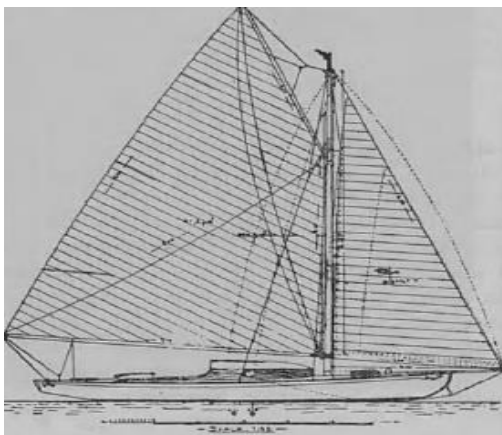
Haasteita kuitenkin kierrettiin monella konstilla, kuten lavastamalla valokuvia luontokappaleista: kuvia otettiin

Kuva 6. SU 1/1906, 14.

esimerkiksi täytetyistä eläimistä, kuten *kuvan 7* tapauksessa vaarallisesta sudesta. On kovin todennäköistä ettei silloisilla laitteilla ollut mitenkään mahdollista saada moista kuvaa kuvaajan joutumatta itse hengenvaaraan.⁵⁵

Kuva 8. Esimerkki yleisestä piirroskuvasta. SU 2/1905, 30.

Piirroksilla oli roolinsa myös erilaisten mekanismien, välineiden ja laitteiston kuvailussa sekä niin sanotuissa ohjeistavissa kuvissa. Erilaisia piirroskaavoja käytettiin runsaasti esimerkiksi kilpapurjeveneiden mittojen osoittamiseen, kuten *kuvassa 8*.

⁵⁵ Kukkonen 1999. Åström 1994, 11.

Valokuva oli kuitenkin SU:n kuvituksen dominantti muoto, kuten *taulukosta 1* käy ilmi. Valokuvaa pidetään yleisesti refleksiivisenä representaationa huomattavasti todistusvoimaisempana kuin esimerkiksi piirrosta, erityisesti aikana jolloin kuvankäsittely ja muokkaus etenkin jälkikäteen ei ole ollut yhtä vaivatonta kuin 2000-luvulla.⁵⁶ Lähes puolet kaikista käsittelyjakson sisältämistä kuvista on kuvitusvalokuvia. Määrä on kuitenkin merkittävän pieni verrattuna nykypäivän urheilukuvitukseen: käytännössä lähes jokainen urheiluaiheinen julkaisu käyttää miltei täysin valokuvapohjaista materiaalia ilmiselvistä materiaalisista, laitteistollisista sekä painoteknisistä syistä.⁵⁷

2.2. Valokuvauksen kohteet sekä voimistelun ja urheilun suhde

Valokuvat ovat edellisen kappaleen mukaan suurin ryhmä ensimmäisestä ja karkeimmasta jaottelusta. Olen edelleen jaotellut valokuvat viiteen alaryhmään: *urheilijat/henkilöt, luonto- ja eläinkuvat, väline- ja varustekuvat, yleiskuvat, palkinnot* sekä *muut kuvat*. Tällaisessa jaottelussa tutkijan on välttämätöntä tehdä tulkinnallisia rajanvetoja: suuri osa lähdeaineiston materiaalista voisi kuulua useampaan kuin yhteen ryhmään. Oletetusti lavastamaton riista- tai lintukuva on tästä oiva esimerkki: kyseessä voisi olla sekä eläin- että yleiskuva. Samoin ampuja esittelemässä kivääriään luonnon helmassa kuuluisi sekä väline- että urheilijakuviin luontokuvien ohella. Maastajuoksija metsässä saattaa olla urheilija, mutta mikäli kuva panoroi metsään tai kuvateksti antaa ymmärtää luonnon olevan pääosassa, voi moisen luokitella luonto- tai yleiskuvaksi.

Urheilijat-luokkaan olen laskenut jokaisen otoksen, johon sisältyy urheilija esimerkiksi suorituksessa, palkintojenjaossa tai siviileissään. Tähän luokkaan sisällytän myös urheiluvaikuttajat eli aktiivit, joilla itsellään ei välttämättä ole minkäänlaista varsinaista urheilutaustaa: näihin lukeutuvat muun muassa seurojen hallintojen jäsenet, toimittajat ja muut urheilun parissa toimivat henkilöt. Lisäksi

⁵⁶ Burke 2001, 123–127.

⁵⁷ Esimerkiksi *Maali!*-lehden numeron 1/2014 38:sta kuvasta 36 on valokuvia.

ryhmä- ja joukkuekuvat ovat luonnollisesti osa luokkaa. *Urheilijat* toimii laadullisen osan tarkemman analyysin kohteena, joten se on edelleen jaettu alaluokkiin. Näistä lisää myöhemmin.

Luonto- ja eläinkuvat sisältää yleiskuvia luonnosta, esimerkiksi järvistä, metsästä, niityistä ja pelloista. Kuvat näyttely- ja mestätyskoirista, kilpa-, ratsastus- ja ravihevosista, kaloista, linnuista ja riistasta kuuluvat edelleen tähän luokkaan. Erittäin suuren osan erityyppisistä hevoskuvista voisi tulkita kuuluvan myös muihin luokkiin, sillä näissä kuvissa esiintyy usein ratsukko tai vaihtoehtoisesti esittelyssä ovat silavaljaat⁵⁸. Pääosaa näissä esittää kuitenkin itse eläin, ellei toisin ole tekstissä mainittu. Selvästi urheilukuviin laskettavia hevosurheilukuviakin aineistoon nimittäin sisältyy. Myös metsästysaaliit kuuluvat tähän luokkaan.

Edellisten lisäksi tähän luokkaan kuuluvat ihmisten liikkeet luonnossa, olettaen että tekstissä tai muussa kontekstissa ei suoraan viitata näihin ihmisiin, ohjata huomiota heihin. Luonto- ja eläinkuviin eivät kuulu esimerkiksi maastoon sijoittuvat urheilusuoritteet kuten maastohiihto – näiden paikka on edellisessä ryhmässä. Eräkuvat ovat rajatapaus: mies vaelluksella voi periaatteessa kuulua molempiin ryhmiin. Tulkinnallisia valintoja on siis tässäkin tapauksessa tehtävä – metsästyskuvia nimittäin esiintyy aineistossa runsaasti.

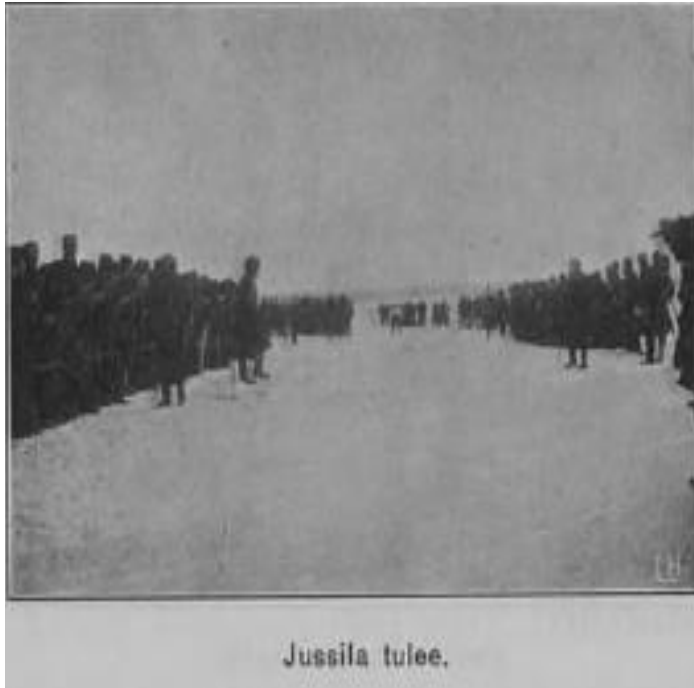
Väline- ja varustekuvissa esitellään pääasiassa erilaisia urheilu- tai metsästysvälineitä, kuten kilpapyöriä tai –autoja, luistimia, painoja, ampuma-aseita, jousia, suksia tai kalastusvälineitä. Olen ottanut *varustekuviin* mukaan myös kilpa- ja soutuveneet. *Palkintokuvat* koostuvat erilaisista kiertopalkinnoista, pokaaleista ja mitaleista. *Yleiskuviin* sisällytetään laajemmat otokset esimerkiksi erilaisista ihmisryhmistä, rakennuksista, liikuntapaikoista, urheilukentistä ja stadioneista. Lisäksi urheilutapahtumien yleisöstä otetut kuvat on sisällytetty tähän ryhmään, samoin otokset esimerkiksi erilaisilta festivaaleilta tai karnevaaleista. Tyypillisellä yleiskuvalla on monta kohdetta tai ei varsinaisesti yhtään, se on nimensä mukaisesti

⁵⁸ Nykyäänkin yleisin valjastyyppejä hevosilla. Sila tarkoittaa käytännössä useimmiten vain nahkasta tehtyä remmiä, joka kulkee hevosen selkää pitkin.

*Kuva 9. Etsi kuvasta Jussila.
SU 4/1905, 56.*

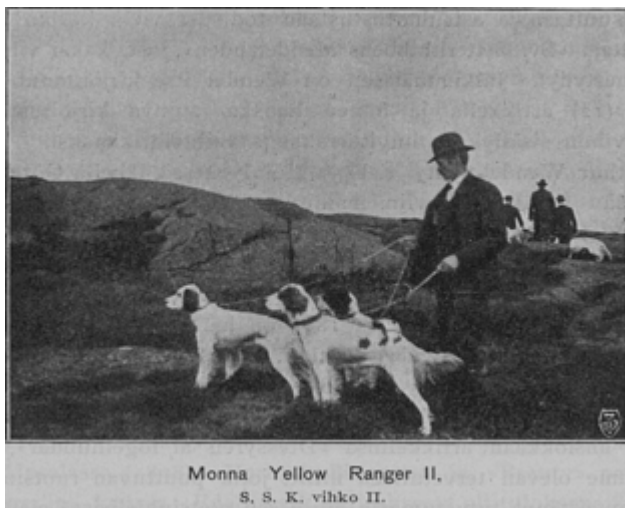
mahdollisimman yleinen.

Muut-luokkaan kuuluvat ne valokuvat, jotka eivät sovi mihinkään edellä mainittuihin. Tällaisia ovat esimerkiksi kuvat urheilun ulkopuolisista henkilöistä, erilaisista urheiluseurojen tai valtioiden vaakunoista, viireistä ja lipuista sekä muuten määrittelemättömät valokuvat.

Jaottelussa tulee pitää tarkasti mielessä myös kuvatekstien rooli. Esimerkiksi monien metsästyskoirien tapauksessa, kuten *kuvassa 10*, kyseessä voisi olla eläinkuva tai urheilukuva metsästyksestä – kuvateksti pyrkii tässä ohjaamaan katsetta toimintaan eli ajavaan eläimeen. Kuva ilman kuvatekstiä saa tällöin aivan erityyppisiä merkityksiä. Tästä toimii hyvänä esimerkkinä myös *kuva 9*: kuvateksti

ohjaa tulkitsijan katsetta kohteeseen, jota kuvasta on lähes mahdotonta havaita.

Kuva 10. Varsin yksinkertainen kuvateksti kiinnittää huomion kuvan pääosan esittäjään, koiraan. SU 3/1905, 22.

Tällaisissa tapauksissa kuvatekstin rooli muuttuu erityisen mielenkiintoiseksi. Vaikka kuvan pääosassa olisikin urheilusuorite, voi kuvateksti tuoda esiin miellelyhtymän

tai kiinnittää huomion kuvan toissijaiseen objektiin, esimerkiksi soutajien erityislaatuiseen veneeseen.

Tämän kaltaiset kuvat luokittelevat aina kuvatekstin mukaan. Mikäli esimerkiksi soutukuntaa esittävässä kuvassa ei kuvatekstiä ole, ne on luokiteltu ainoastaan urheilusuoritteiden ja urheilijoiden mukaan. Pääosassa tällöin on itse suorite ja urheilijoiden toiminta.

Taulukosta 2 voimme tarkastella valokuvatyyppeiden määrää vuosittain. Urheilijoiden ja voimistelijoiden valokuvat ovat selvässä enemmistössä koko aineistoa ajatellen: 74% prosenttia kaikista valokuvista esittää henkilöä. Luonto- ja yleiskuvat taistelevat keskenään kakkossijasta, mutta kummankaan lukumäärä ei ylitä kymmentä prosenttia kokonaisluvusta.

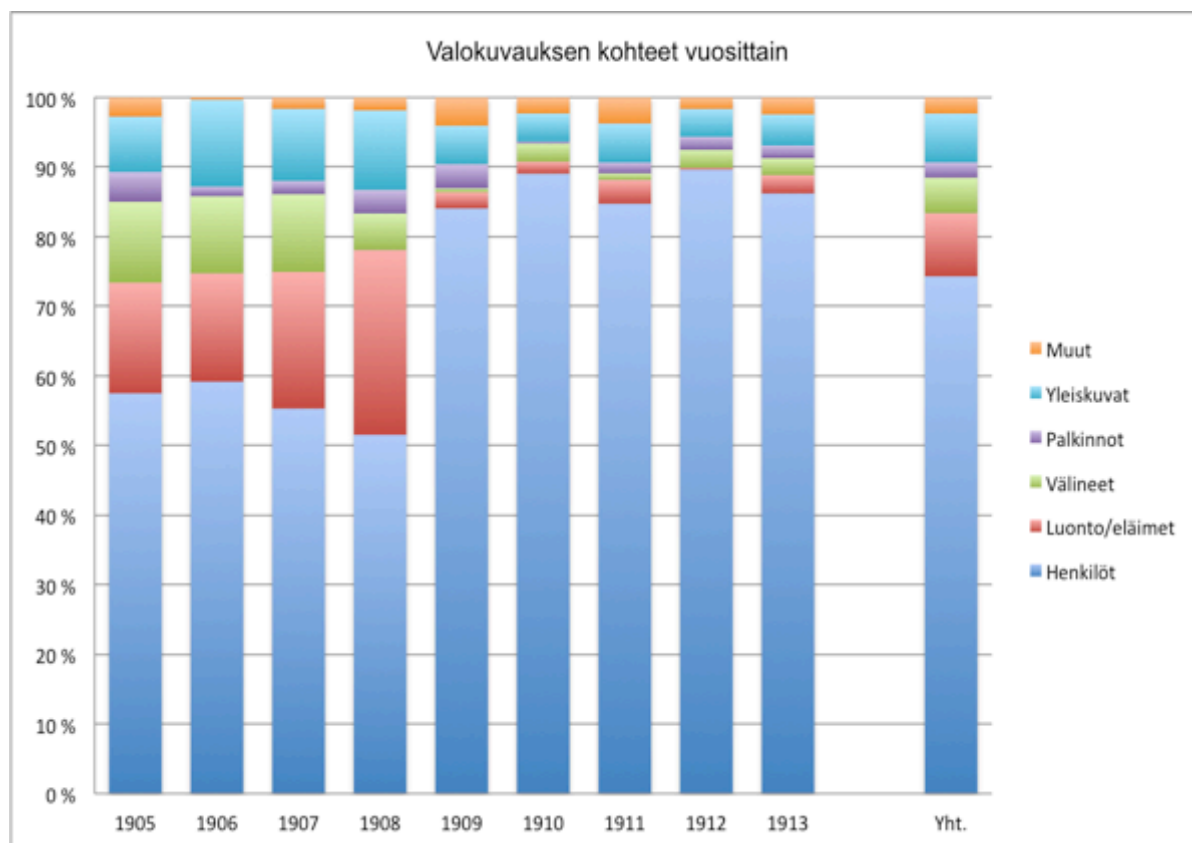
Kun tutkailemme taulukosta rakennettua *kaaviota 2*, havaitsemme yhden selkeän kehityksen. Henkilökuvat kasvattavat prosentuaalista osuuttaan valtavasti vuoden 1908 jälkeen. Tämä tapahtuu yleis- ja välinekuvien mutta aivan erityisesti luonto- ja eläinkuvien kustannuksella. 1908 oli toki olympiavuosi ja suomalaisittain suhteellisen menestyksellä ainakin kansainvälisen näkyvyyden kannalta, mutta myös turbulenttia aikaa Suomen Urheilulehdessä: tällöin lehden perustaja ja pitkäaikainen päätoimittaja Ivar Wilskman astui syrjään työstään, jättäen manttelinsa Arvo Vartialle ja Lauri Pihkalalle.

*Taulukko 2.
Valokuvien
määrä
vuosittain.*

Vuosi	Henkilöt	Lu /el	Välineet	Palk.	Yleisk.	Muut	Yht.
1905	188	52	38	14	26	9	327
1906	171	45	32	4	36	1	289
1907	203	72	41	7	38	6	367
1908	167	86	17	11	37	6	324
1909	290	8	2	12	19	14	345
1910	309	6	9	1	14	8	347
1911	272	11	3	5	18	12	321
1912	381	1	11	8	17	7	425
1913	425	13	12	9	22	12	493
Yht.	2406	294	165	71	227	75	3238

Tässä vaiheessa määrällistä tarkastelua voidaan siis todeta, että toimituksen vaihtuessa kuvien absoluuttinen tai suhteellinen määrä ei varsinaisesti muuttunut, mutta valokuvien kohteiden painopiste siirtyi yhä enemmissä määrin kohti representaatiota varsinaisesta urheilusta. Vuosina 1905–1908 henkilö- eli urheilukuvien osuus pysyi 50:n ja 60:n prosentin välillä, mutta vuodesta 1909 aina käsittelyjakson loppuun saakka näiden valokuvien osuus kaikista kuvista oli järjestäen lähes 90 prosenttia. Luonto- ja eläinkuvia kaikista valokuvista oli ennen vuotta 1909 keskimäärin noin joka viides; vuodesta 1909 eteenpäin vain noin joka viideskymmenes. Ateenassa 1906 järjestettyjen ”väliolympialaisten” jäljiltä ei tällaista muutosta ole havaittavissa, vaikka näihin neljä suomalaista osallistuikin.

Kaavio 2: Valokuvauksen kohteet vuosittain.

Teemu Puumalainen on selvittänyt vuonna 1908 tehtävästään väistyneen Ivar Wilszmanin liikuntaideologiaa tutkimuksessaan *Terveessä, reippaassa ja*

työkykyisessä ruumiissa tulee asumaan raitis, siveellinen ja vapaa henki – Ivar Wilskmanin liikuntakasvatusteorioita (2012). Puumalaisen mukaan Suomen Urheilulehti edusti voimakkaasti perustajansa ideologiaa, johon kuului rahvaan kokonaisvaltainen sivistäminen – niin hengellisesti kuin ruumiillisestikin. Wilskman näki ruumiin ja hengen yhteyden erottamattomana: terve ja hyväkuntoinen ruumis on terveen ja terävän mielen edellytys, ja päinvastoin. Wilskmanin ideologia oli myös äärimmäisen nationalistinen, urheilu ja erityisesti voimistelu oli tapa edistää nimenomaan kansakunnan hyvinvointia kokonaisuutena.⁵⁹

Tällaiseen ajatteluun ja ideologiaan liittyi erottamattomasti luonto, eikä Wilskman ollut tässä mikään poikkeus. Jouko Kokkonen kirjoittaa teoksessaan *Kansakunta kilpasilla* (2008) luonnon ja nationalismin yhteyksistä:

”Tärkeä osa suomalaisuuden tekemistä oli 1900-luvun alussa romantiikkaa tihkunut kuva Suomen luonnosta. Suomalaisilla ei ollut historiassaan selvää sankariaikaa, jota pidettiin Euroopassa yleisesti kansakunnan ja kansallisen identiteetin alkuperäisenä lähteenä. Suomalaiseksi ratkaisuksi sankariajan puutteeseen löytyi taistelu ankaraa luontoa vastaa, mikä nousi suomalaisen sisun ja urhoollisuuden selittäjäksi [...] Kovat luonnonolot kasvoivat sivistyneistön kirjoituksissa myyttisiin mittoihin. Suomen pohjoinen sijainti ja ankarat elinolot tekivät maan asukkaista väistämättä urheilijoita.”⁶⁰

Wilskman tunnusti itsekkin olevansa osa tätä *sivistyneistöä*, jonka kirjoitukset mytisoivat suomalaista luontoa. Suomen Urheilulehdessä 8/1905 Heikki Klemetti kirjoitti pohjalaisesta maisemasta seuraavasti:

”Suomi on luonnostaan urheilun luvattu maa. Vettä paljon, pitkät matkat, lunta pyryä ja pakkasta, tiet tukossa ja kinokset korkeat. Tämä niemi se vaatii repäisevää mieltä miehiltään, se vie varpaat ja korvat siltä, joka silkissä sametissa on kasvanut. Joka ei meidän oloissa urheilijaksi, pyryilman uhmaajaksi kehity, se on vetelys tekojaan. [...] Ja mikäs on urheillessa meidän maassamme, kun koko luonto on ikäänkuin sitä varten tehty.”⁶¹

⁵⁹ Puumalainen 2012, 1–4, 26–38, 72–79, 90–101.

⁶⁰ Kokkonen 2008, 57.

⁶¹ SU 8/1905, 7–8.

Kokkonen kuitenkin muistuttaa sivistyneistön romantisoineen voimakkaasti karua suomalaista luontoa. Wilskmaninkin ylhäältä alaspäin ”sivistämä” maaseudun rahvas tuskin suhtautui mitenkään järin positiivisesti elantonsa tuhoaviin hallaöihin tai valtavasti lisätöitä teettäneisiin kinoksiin.

Kuten olemme todenneet, romanttinen suhtautuminen esimerkiksi Saimaan järvien kansallismaisemiin sai väistyä Wilskmanin mukana. Kuvien määrän lisäksi tästä kertoo matkailuosion marginalisointi uuden toimituksen astuttua julkaisuvastuuseen. Tilalle tuli käytisempi suhtautuminen urheiluun ja liikuntaan, toisin sanoen ainakin guttmannilaisittain modernimpi. Sekuntikelloin ja mittanauhoin varustautuneet yleisurheilijat tallasivat lopullisesti alleen seuraavassa kuvailtavat kansallisromanttiset hiihtomaisemat:

”Sinne riensin, nuorteat voimani keskitin solakoihin koipiini, ja tiesin voimani kestävän tuimaakin vauhtia. Kiehtovana peittävät minut metsän puut tummaan syliinsä. Kohosi rintani, kuin huikeat palkeet, ja puhtasta ilmaa vetin sieluni syvimmin sokkeloihin saakka. Tunsin miten kuuma vereni kierteli tulisena suonissani ja pakotti minusta kaikki voimani kiivaassa vauhtissa kuluttamaan.”⁶²

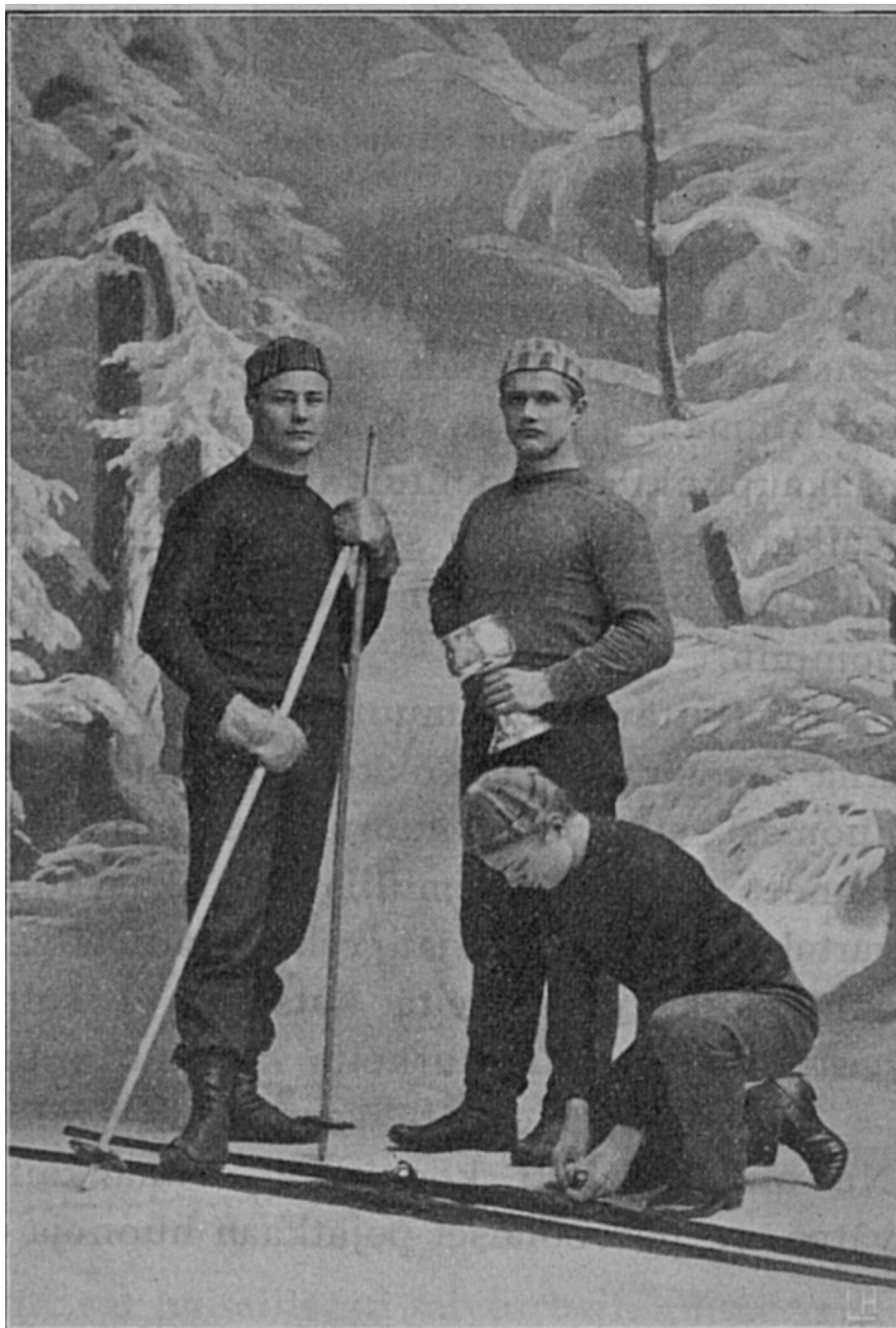
⁶² Keppari, Murtomaahiihdon korkeaveisu, Alku 1910.

Kuvat 11-13. Tyypilliset hiihdon ja luonnon yhdistävät kuvat. Sivulla 34 kuvassa 14 ilmenee erinomaisesti hiihdon ja luonnon erityinen suhde – toisinaan mentiin jopa niin pitkälle että luminen kansallismaisema tuli lavastaa taustalle. Kuvat yllä SU 3/1908, 41. Alla 4/1907, 51.

Kuva 14. SU 3/1906, 17.

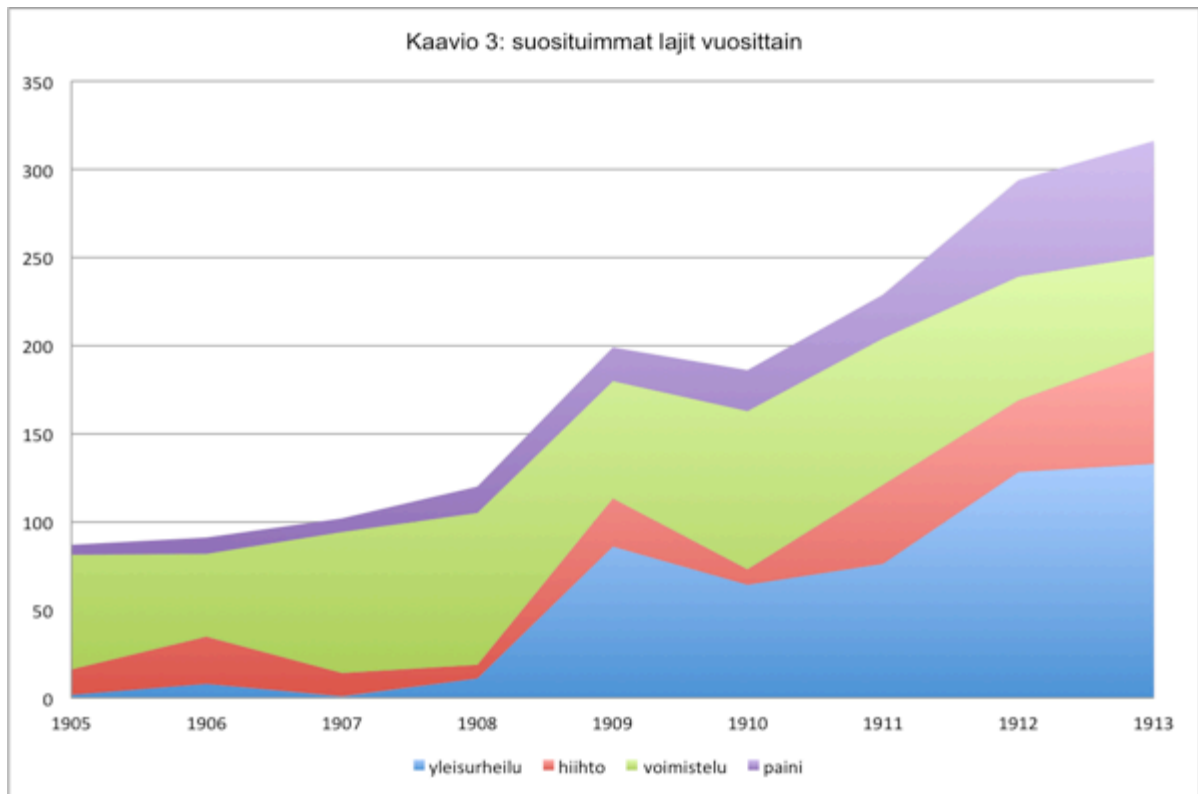

Liikunnan itsetarkoituksellisuus koki täten kolauksen vuoden 1908 Suomen Urheilulehden kuvastossa. Näin siis luontokuvan marginalisointi oli askel kohti guttmannilaista modernia huippu-urheilua, erilaista nationalismia, vertailtavuutta. Siinä missä Alku-lehdessä kuvailtu hiihto jylhissä lumisissa kansallismaisemissa oli lähempänä *leikkiä* kuin *urheilua*, sen tilaa vallannut yleisurheilu oli kaikessa rationaalisuudessaan, sekularismissaan, mitattavuudessaan ja kilpailullisuudessaan puhdasta modernia huippu-urheilua.

Juuri hiihto on lajina suomalaisittain perinteisesti yhdistetty kansallisuuteen ehkä vahvemmin kuin mikään muu urheilun muoto. Lähellä tätä pääsevät nykypäivänä vain jääkiekko ja pesäpallo, eikä kumpaakaan pelattu Suomessa vielä 1900-luvun alussa – ainakaan niin kuin me ne nyt tunnemme. Hiihto oli etenkin pohjoisessa Suomessa selviämisen elinehto, ja sillä on aina ollut erityinen suhde luontoon ja talveen. Talvea käytettiin myös 1900-luvun alussa venäläisten sortotoimenpiteitä kuvaavassa retoriikassa, ja mikäpä onkaan parempi tapa liikkua talvella kuin hiihtäminen? Näin ollen hiihto edusti myös eräänlaista vastarintaa venäläistämistoimia vastaan. Koskemattomat erämaat, joihin vain etevä suksimies saattoi taivaltaa, nähtiin turvapaikkoina ja tulikasteina kovakuntoiselle ja kykenevälle suomalaiselle. Hiihto oli siis paljon muutakin kuin urheilua – ainakin sivistyneistön kirjallisuudessa. Se oli symbolista kansallismielistä suomalaisuuden rakentamista, vahvistamista ja edistämistä.⁶³

Kaaviosta 3, jossa y-akseli kuvaa lajivalokuvien määrää vuosittain, voimme nähdä hiihdon kuitenkin kasvattaneen kuvallista osuuttaan absoluuttisesti. Yleisurheilu, Guttmannin määritelmän mukaan modernin urheilun tyyppiesimerkki, ohittaa kuitenkin hiihdon yhdellä valtavalla harppauksella vuoden 1908 jälkeen. Samoin tekee paini, mutta vasta Tukholman olympialaisten valtaisan suomalaisen painimenestyksen yhteydessä.

⁶³ Syväoja 1998: <http://www.tieteessatapahtuu.fi/985/syvaoja.htm>. 23.3.2015. Kokkonen 2008, 58.

Hiihdon prosentuaalinen osuus kasvaa hieman vuotta 1913 kohti – pienimmän suhteellisen osuuden vuodet hiihdon osalta ovat 1907, 1908 ja 1910. Oleellista tässä onkin hiihdon erityislaatuisuus muihin suuriin lajeihin verrattuna. Se on luontosuhteensa ja romantisoitinsa vuoksi huomattavasti lähempänä voimistelua kuin paini tai yleisurheilu – ja voimistelu on pääosin itsetarkoituksellista toimintaa. Guttmannilaisittain äärimmäisen *kilpailulliset* urheilulajit paini ja yleisurheilu voidaan nähdä puhtaasti *urheiluna*, siinä missä hiihto, suhtautumistavasta riippuen, lähentelee jopa *leikkiä*.

Kun yhdistämme *leikkiä* lähentyvät, itsetarkoituksellisia piirteitä omaavat lajit hiihdon ja voimistelun, voimme todeta käsittelyjakson alkavan ja jatkuvan aina vuoteen 1908 näiden lähes ylivoimaisessa määrällisessä hallinnassa. Tämän jälkeen kilpailullisemmat lajit yleisurheilu ja paini menevät kuitenkin valokuvien määrässä selkeästi ohi. Kun näiden lajien osuus neljästä suosituimmasta oli vuonna 1905 vain 9,2%, oli se vedenjakajavuoden 1908 jälkeen jo 52,8%. Käsittelyjakson lopussa osuus oli 62,7%.

Edellisten lukujen ja kaavioiden valossa voidaan siis perustellusti sanoa, että kilpailullisuus ja idea guttmannilaisesta modernista urheilusta valtasi leijonanosan Suomen Urheilulehden valokuvituksessa vuoden 1908 jälkeen. Missä tälle on syy? Anssi Halmesvirta ja Harri Salimäki ovat kirjoittaneet kovan urheilun kulttuurista, johon Suomi liittyi olympialaisiin osallistumisen myötä. Erikoistuminen, empiirinen vertailtavuus ja paremmuuden mittaaminen sekä jatkuvat ennätysten tavoittelut olivat jo tuolloin seksikkäämpiä kuin itsetarkoituksellinen oman itsensä kokonaisvaltainen parantaminen ja sivistäminen.⁶⁴

Tähän ideologiaan mitä ilmeisimmin myös ainakin tässä tutkimuksessa käsiteltävin osin yhtyivät myös Ivar Wilskmanin SU:n vetovastuussa seuranneet olympialaiset kun olivat ehdottoman ylivoimainen paikka osoittaa oman kansakunnan etevyyttä ja oikeutta sen olemassaolo muiden eurooppalaisten veljeskansojen joukossa. Erkki Vettenniemen mukaan Wilskman oli jopa syypää vuoden 1906 Ateenan olympialaisiin osallistumisen käytännön järjestelyjen venymiseen. Hän ei Vettenniemen sanoin *”kyennyt hahmottamaan kansainvälisten olympiajuhlien mittasuhteita – niiden reklaamiarvoa isänmaalle – ennen kuin rahoitukseikkoa ajatellen oli liian myöhäistä.”*⁶⁵

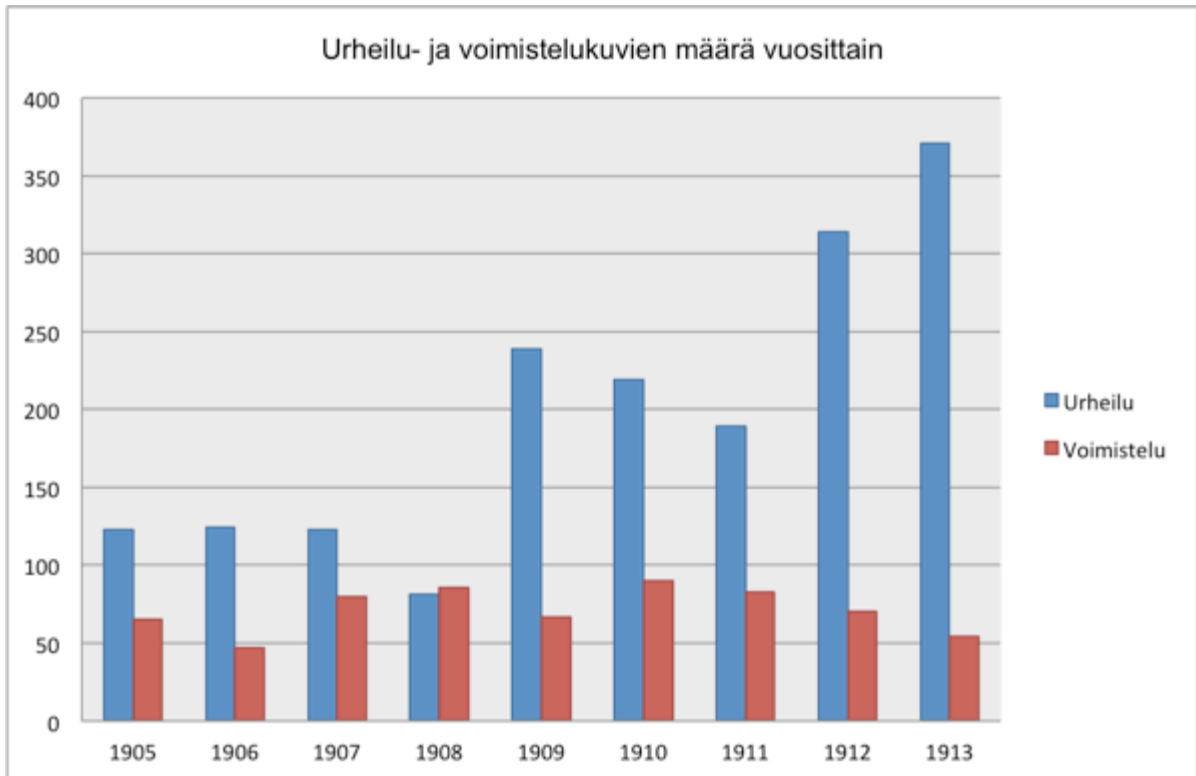
Suomen Urheilulehden voi näiden lukujen perusteella sanoa edustaneen ennen vuotta 1908 niin sanottua *”pehmeän urheilun ideologiaa”*, heikeliläistä liikunnan määritelmää, jossa ennätykset tai voittaminen eivät olleet pääosassa. Päämääränä näyttäisi olleen hallittu, kaunis ja tasapainoinen suoritus, oman itsen kehittäminen ja liikunnasta nauttiminen. Olympiahuuman noustessa myös SU liittyi *”kovan urheilun ihanteeseen”*.⁶⁶

⁶⁴ Salimäki 2000, 109. Halmesvirta 1997, 195.

⁶⁵ Vettenniemi 2007, 225, 229–230.

⁶⁶ Salimäki 2000, 109.

Kaavio 4.

Edellistä väitettä tukee myös *kaavio 4*, josta näemme selvästi voimistelukuvien määrän pysyneen absoluuttisesti lähes samana koko tarkastelujakson ajan. Huippuvuotensa 1910 jälkeen voimistelukuvien määrä kuitenkin laskee hitaasti mutta tasaisesti kohti käsiteltävän aikajakson loppua. Sen sijaan urheilukuvien määrä ottaa kaksi selvää kasvuharppausta: toisen toimituksen vaihtumisen jälkeen 1909, ja toisen olympiavuonna 1912. Vuonna 1913 voimistelukuvia kaikista kuvista oli vain 12,7% kun niitä oli 1905 vielä 34,6%. Parhaimmillaan voimistelukuvia kaikista henkilökuvista oli yli puolet.

Voimistelun ja urheilun suhdetta voidaan tässä kuitenkin tarkastella toisellakin tavalla. Kun tarkastellaan *taulukkoa 3*, johon kaikki urheiluvalokuvat on laskettu lajeittain, havaitaan voimistelukuvien olevan kokonaisuutena kaikista suurin ryhmä. Tässä mielessä voimistelulla on *lajina* erityisasema. Toisin kuin muut lehteen kuvatut lajit, voimistelussa *kilpailu* ei suurimmaksi osaksi ollut perimmäinen tarkoitus. Toki muun muassa olympialaisissa myös voimistelussa kilpailtiin – voittipa Suomi Lontoossa 1908 joukkuevoimistelun pronssia ja Tukholmassa 1912 hopeaa – mutta ideologisesti voimistelun idea lähenteli pikemminkin guttmannilaisittain *leikkiä*

tai *peiliä*. Tärkeintä suomalaisessa heikeliläisessä voimisteluaatteessa oli muoto, liikkeen puhtaus ja kauneus, ruumiin ja kehon erinomainen hallinta. Kilpailu oli pitkälti toissijaista.⁶⁷

Suomen Urheilulehden voimakas kansansivistyksellinen linja ja yhteiskunnan henkisen ja fyysisen kunnon kohottamisen ideologia näkyi vahvasti tässä voimistelun visuaalisessa korostamisessa. Voimistelu oli omiaan opettamaan kuria, pidättyväisyyttä, estetiikkaa, yhteistoimintaa ja muita kansallisvaltion rakentamisessa ja täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä toimimisessa tärkeitä pidettyjä arvoja ja taitoja.

SU:n perustaja, pitkäaikainen päätoimittaja ja kirjoittaja Ivar Wilskman, muiden muassa, ymmärsi fyysisen kasvatuksen tärkeyden kansalaisten kasvatuksessa. 1800-luvun alussa liikuntaan ja erityisesti voimisteluun oltiin alettu liittää kansallisvaltioiden kansalaisille toivottuja arvoja, kuten (itse)kuri, reiluus ja nationalismi. Erityisesti olympiaurheiluun vahvasti liitetty isänmaallisuus ja kansakunnan kilpailukunnia oli kuitenkin Wilskmanille ristiriitainen ilmiö: toisaalta kehittyäkseen yhdenvertaiseksi muiden eurooppalaisten valtioiden kanssa oli pystyttävä osoittamaan fyysistä kilpailukykyä, mutta toisaalta pitkän linjan voimistelumies karsasti yksipuolista erikoisurheilua – etenkin mikäli se oli tasapainoisen ruumiinhallinnan ja -kehityksen tiellä.⁶⁸ Suomen Urheilulehdessä voimistelu edusti guttmannilaisittain ilmaistuna esimodernia, *rousseauilaista* kasvattavaa liikuntaa, kun taas moderni kilpaurheilu, olympialaiset, kuuluivat standardoinnin ja yksipuolisen harjoittelun maailmaan.⁶⁹

Lajeittain tarkasteltuna Suomen Urheilulehteä voisikin, ainakin ennen yleisurheilun esiinmarssia vuonna 1909, kuvailla voimistelua kehollisen hallinnan keinona visuaalisesti korostaneeksi julkaisuksi. Kuvallisesti SU oli siis linjassa kirjoitetun aatteensa kanssa. Vaikka voimistelu–urheilu–vastakkainasettelu näille uhrattu

⁶⁷ Suomalaisesta voimisteluideologiasta kattavasti on kirjoittanut mm. Puumalainen 2012. Heikelin ideologiasta erityisesti ks. esim. Suomela 1954

⁶⁸ SU 10/1907, 12–14. Puumalainen 2012, 3, 11.

⁶⁹ Lisää Wilskmanin ja SU:n kasvatuksellisesta voimisteluaatteesta ks. esim. Puumalainen 2012, Hentilä 1989.

sivuja laskemalla kääntyykin selvästi modernin kilpaurheilun kannalle tarkastelujaksolla, valokuvitus korostaa vahvasti voimistelua. Voimistelu on valokuvatuin laji kuutena vuotena yhdeksästä, yleisurheilun mennessä ohi 1909, 1912 ja 1913. Neljänneksi suurimmaksi voimistelu jää Tukholman olympialaisten jälkimainingeissa 1913, jolloin pohjoismaisten kisojen myötä uuden nousun tekevä hiihto ja suomalaisittain olympialaisten mahtimenestyslaji paini saavat yleisurheilun lisäksi enemmän valokuvatilaa.

Harri Salimäen mukaan suomalaismenestys Ateenassa 1906 ja myöhemmin vielä voimakkaammin Lontoossa 1908 sekä Tukholmassa innosti sekä sanoma- että aikakauslehtiä kirjoittamaan enemmän olympialaisissa esiintyneistä kilpaurheilulajeista, kuten kiekonheitosta, painista ja erilaisista juoksuista: urheilukirjoitusten määrä jopa viisinkertaistui vuosien 1906–1908 aikana. Olympialaisista tulikin suomalaisuuden tuottamisen tärkeä näyttämö. Yltiöisänmaallisuutta halveksinut ja maltillisuutta myös liikunnassa saarnannut Wilskman, ja päätoimittajansa johdolla koko Suomen Urheilulehti, ei ollut kuitenkaan halukas lähtemään sokeasti ääriinsä viedyn erikoistumisen kelkkaan, vaan säilytti voimistelun tärkeänä osana lehden visuaalista sisältöä kilpailullisten lajien kasvattaessa suosiotaan kansan keskuudessa.⁷⁰

Toki olympiamenestyksen myötä syntyneeseen uuteen kysyntään vastattiin, mutta pikemminkin kasvattamalla koko julkaisun visuaalista volyymia: voimistelukuvien määrä sivua kohden ei radikaalisti laskenut sen myötä kun esimerkiksi yleisurheilun vastaava luku nousi.

⁷⁰ Puumalainen 2012, 3. Vettenniemi 2006, 168–169 ja 2007, 114–115. Salimäki 2000, 137. Kokkonen 2008, 67–68. Siukonen 2012, 26.

Taulukko 3: Lajivalokuvien määrä vuosittain

Vuosi	Voim	Hi/mh	Lu	So	Pa	Yu	Ny/ka	Pu	Py	Me/a	Hu	Ui	Ja/jä	Mo	Yht.
1905	65	14	16	13	6	2	1	4	7	27	16	14	0	3	188
1906	47	27	10	6	9	8	0	5	22	15	10	11	1	0	171
1907	80	13	21	2	8	1	0	1	36	13	12	12	4	0	203
1908	86	8	6	4	15	11	0	2	5	15	5	10	0	0	167
1909	67	27	29	1	19	86	5	0	8	7	0	26	10	5	290
1910	90	9	49	4	23	64	5	1	4	14	7	23	14	2	309
1911	83	45	10	2	25	76	3	0	4	10	0	10	3	1	272
1912	70	41	10	9	55	128	2	0	6	4	0	27	29	0	381
1913	54	64	30	8	65	133	5	0	8	10	0	25	23	0	425
Yht.	642	248	181	49	225	509	21	13	100	115	50	158	84	11	2406

Hi/mh = hiihto & mäkihyppy, Lu = luistelu, So = soutu, Pa = paini, Yu = yleisurheilu, Ny/ka = nyrkkeily & kamppailulajit, Pu = purjehdus, Py = pyöräily, Me/a = mestästys, ammunta & koiraurheilu, Hu = hevosurheilu, Ui = uinti & uimahyppy, Ja/jä = jalkapallo & jääpallo, Mo = moottoriurheilu

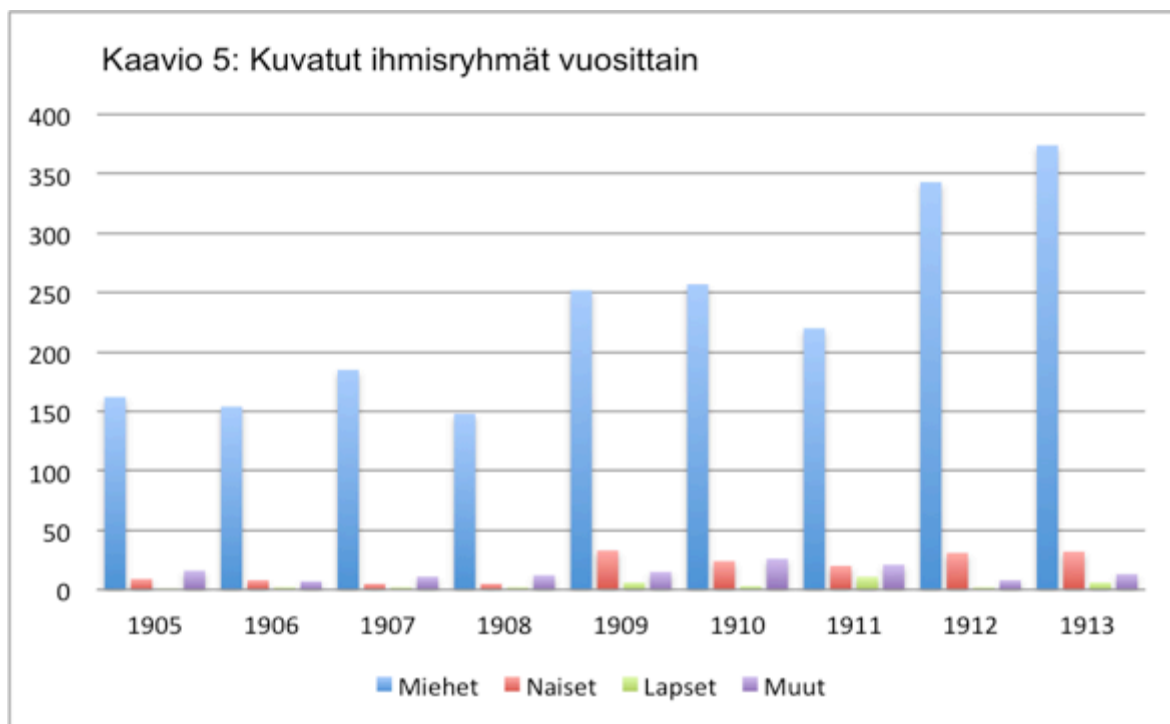
2.3. Voimistelevasta ylioppilaasta uimarityttöihin – tarkastelua kuvien sukupuolesta

Seuraavassa olen eritellyt henkilökuvat eli *urheilijakuvat* tarkempiin alaluokkiin. Ensiksi olen erotellut toisistaan *miesten*, *naisten* ja *lasten* kuvat. Molempien sukupuolten esiintyessä kuvissa olen tulkinnut otoksia tapauskohtaisesti tekstikontekstin sekä kuvatekstien ja juttujen otsikoiden perusteella. Määrittelemättömän, useampaa kuin yhtä ryhmää edustavat sekä epäselvät tapaukset, kuten suuret ryhmätapahtumat on tässä luettu *muut*-sarakkeeseen, ellei tekstikonteksti määrittele toisin.

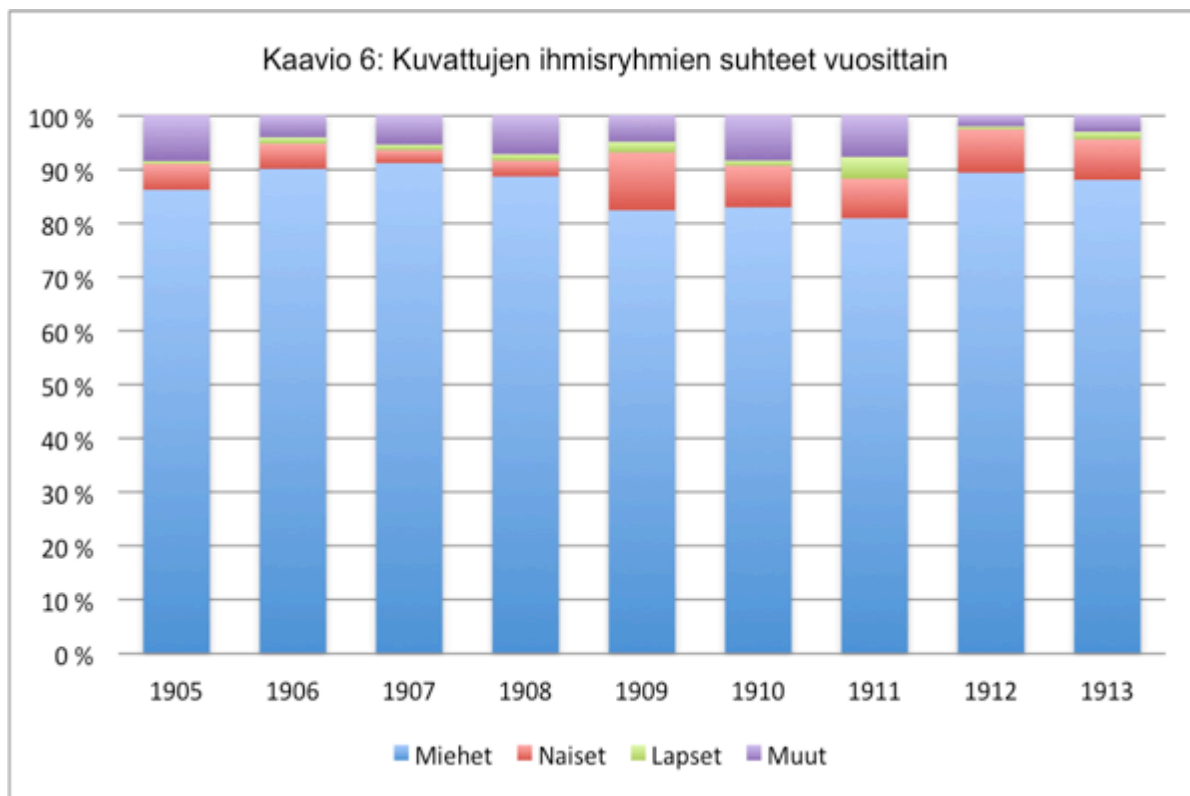
Lasten kohdalla tilanne on joka kerta tulkinnanvarainen: on hankala määritellä missä iässä kuvattavaa voidaan pitää lapsena, missä nuorena tai nuorena aikuisena. Lähtökohtaisesti määrittelen kaikki aikuisten sarjoissa kilpailleet tai esiintyneet nuoret ja lapset mies- tai naiskuviin. Mikäli tätä tietoa ei ole ollut

saatavilla, olen vetänyt rajan kuudentoista vuoden ikään. Loput tapaukset olen arvioinut tekstikontekstissa: puhutaanko kuvauksen kohteesta tekstissä lapsena, nuorena vai aikuisena. Naisten kohdalla tekstikontekstikaan ei ole aina avulias, sillä kuvateksteissä puhutaan usein *tytöistä* tai *tyttäristä* varttuneidenkin aikuisten naisten kohdalla.

Kaaviot 5 ja 6 kuvaavat valokuvattujen ihmisryhmien absoluuttista sekä suhteellista määrää. Näistä voimme havaita miesurheilijoiden ja -voimistelijoiden olleen ylivoimaisessa enemmistössä jokaisena käsittelyjakson vuonna. Tämä vertautuu myös Maria Rantalan tekemään tutkimukseen naisurheilijoiden kuvista Suomen Urheilulehdessä vuosina 1945-1969. Rantalan tekemien laskelmien mukaan SU:n kuvista keskimäärin 84,2% oli otoksia miesurheilijoista. Naisten kuvia julkaisu sisälsi vain 8,6%.⁷¹ Vastaavat luvut vuosina 1905-1913 olivat 87,1% ja 6,9%. Suhdeluvut ovat täten lähes samat mitä tulee sukupuolten välisiin määrällisiin eroihin. Valitettavasti *SVUL:n* toimintakertomuksista ei ilmene mies- ja naisjäsenten lukumäärää eroteltuna kuin vasta 1940-luvulta alkaen. Olisi mielenkiintoista vertailla valokuvien sukupuolijakaumaa todellisiin jäsenmääriin.

⁷¹ Rantala 2011, liite 2.

Lapsista otettujen valokuvien lukumäärä vastaa niin ikään Rantalan käsittelemää ajanjaksoa. Mielenkiintoisen otosten vähäisestä määrästä tekee Suomen Urheilulehden voimakkaan kasvatuksellinen luonne 1900-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä. Julkaisun pääasiallisena tavoitteena oli rohkaista kaikkia kansalaisia urheilun, liikunnan ja voimistelun piiriin. Tästä syystä nuorten erittäin vähäinen määrä kuvituksessa on jokseenkin yllättävää. Toisaalta urheileva ja hyväkuntoinen täysikasvuinen mies nähtiin esimerkillisenä, terve ja tasapainoinen ruumis tavoittelunarvoisena. Tämä todennäköisesti kompensoi nuorten urheilijoiden vähäistä näkyvyyttä SU:n sivuilla.⁷²

Kuten totesin edellisessä kappaleessa, henkilökuvat urheilijoista ja voimistelijoista valtasivat alaa muilta kuvilta vuoden 1908 jälkeen. Selvimmin tämä näkyy *kaaviosta* 5 miesten kuvien absoluuttisen määrän kasvuna vuonna 1909, mutta paljon voimakkaammin kasvoi naisten kuvien osuus sekä absoluuttisesti että suhteessa muihin kuviin. Ennen vuotta 1908 naisten valokuvia SU:ssa oli keskimäärin vain

⁷² Puumalainen 2012, 43–45. Halmesvirta 1997.

6,75 vuodessa. Vuodesta 1909 eteenpäin luku kasvoi 28:aan. Suhdeluku muihin kuviin kertoo kuitenkin paremmin naisten kuvien määrän kasvusta. Siinä missä ensimmäisen neljän vuoden aikana naiskuvia kaikista kuvista oli vain 3,7%, oli vastaava luku jälkimmäisten viiden vuoden aikana 8,3%.

Näiden lukujen ja kaavioiden mukaan näyttäisi siis siltä, että uuden toimituksen, *kovan urheilun kulttuurin* ja suomalaisen olympiahuuman myötä myös naiset pääsivät huomattavasti enemmän osallisiksi näkyvästä urheilukulttuurista ainakin Suomen Urheilulehdessä. Toisaalta edellinen myös vahvistaa käsittelyjakson perusteltua kahteen osaan jakamista. Vaikka määrällisesti ei mistään nykymuotoisesta sukupuolten välisestä tasa-arvosta voi puhuakaan, on naisten voimakkaampi mukaantulo ainakin pieni askel guttmannilaista modernia urheilua. Yhtenä määritelmänähän tälle Guttman käytti tasa-arvoa – kaikilla pitäisi, ainakin teoriassa, olla mahdollisuus kilpailla.⁷³

2.4. Virallisia seuraotoksia ja dynaamisia suorituskuva – kuvien toiminnalliset sisällöt ja rajaukset

Miehiin, naisiin ja lapsiin määrittelemisen jälkeen olen luokitellut kuvat *urheilulajeihin* sekä *voimistelijoihin*. Tätä jaottelua on jo ylempänä esitelty ja se osoittautuu hyödylliseksi tarkastellessa kasvatuksellisuuden sekä kokonaisvaltaisen kehon ja mielen hyvinvoinnin suhdetta verrattuna moderniin kilpaurheiluun, mitattavuuden ja standardisoinnin läpikäymään kovaan urheiluun. Olen myös jaotellut urheilulajien määrälliset suhteet, jota käsitelin jo osittain ylempänä. Tämä antaa osviittaa tavoista käsitellä suosittuja ja toisaalta vähemmän tunnettuja urheilun muotoja, erityisesti ajanjaksolla jolla tuoreen kattojärjestön SVUL:n lajiharrastajien lukumäärien tilastointi oli vielä hataralla tai lähes olemattomalla pohjalla.

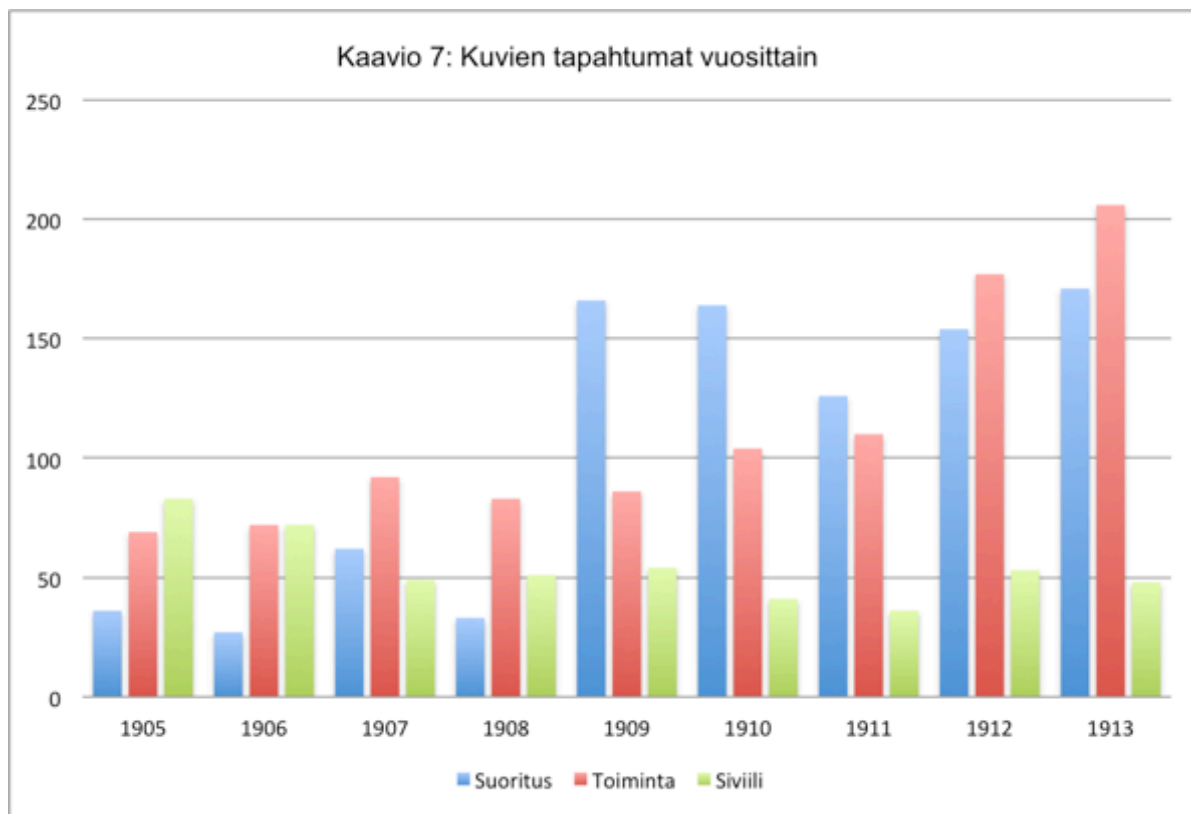
⁷³ Guttman 1978, 26. Myös *kuvan 1* taulukossa Guttman määrittää tasa-arvon yhdeksi modernin urheilun edellytykseksi.

Tässä jaottelussa olen laskenut mukaan myös varsinaisen urheilu- ja voimistelutoiminnan ulkopuoliset toimijat, aktiivit ja järjestöjen johtajat sekä jäsenet: heidät on luokiteltu edustamansa liiton tai järjestön mukaan. Nämä *auktoriteetit* muodostavat oman itsenäisen luokkansa: on määrällisesti mielenkiintoista selvittää kuinka paljon kuvallista tilaa niin sanottu sikariporras valtasi itse urheilijoihin verrattuna, Suomen Urheilulehden ideologian ollessa varsin elitistinen ja ylhäältä alas –tyylisen sivistyksen aatteen läpätunkema. Vielä ennen kuvien toiminnallista sisältöä olen tehnyt jaon *suomalaisten ja ulkomaalaisten* kuvattavien välille.

Kuvien toiminnalliset sisällöt olen määritellyt *suorituskuviin, toimintakuviin* sekä *siviilikuviin*. Suorituskuvissa on käynnissä urheilutapahtuma tai -suoritus. Tämä on varsin simppeli ryhmä: hiihtäjä hiihtää, juoksija juoksee, jalkapalloilija potkaisee palloa pelin ollessa käynnissä. Suorituskuviin luetaan myös lavastetut suoritukset.

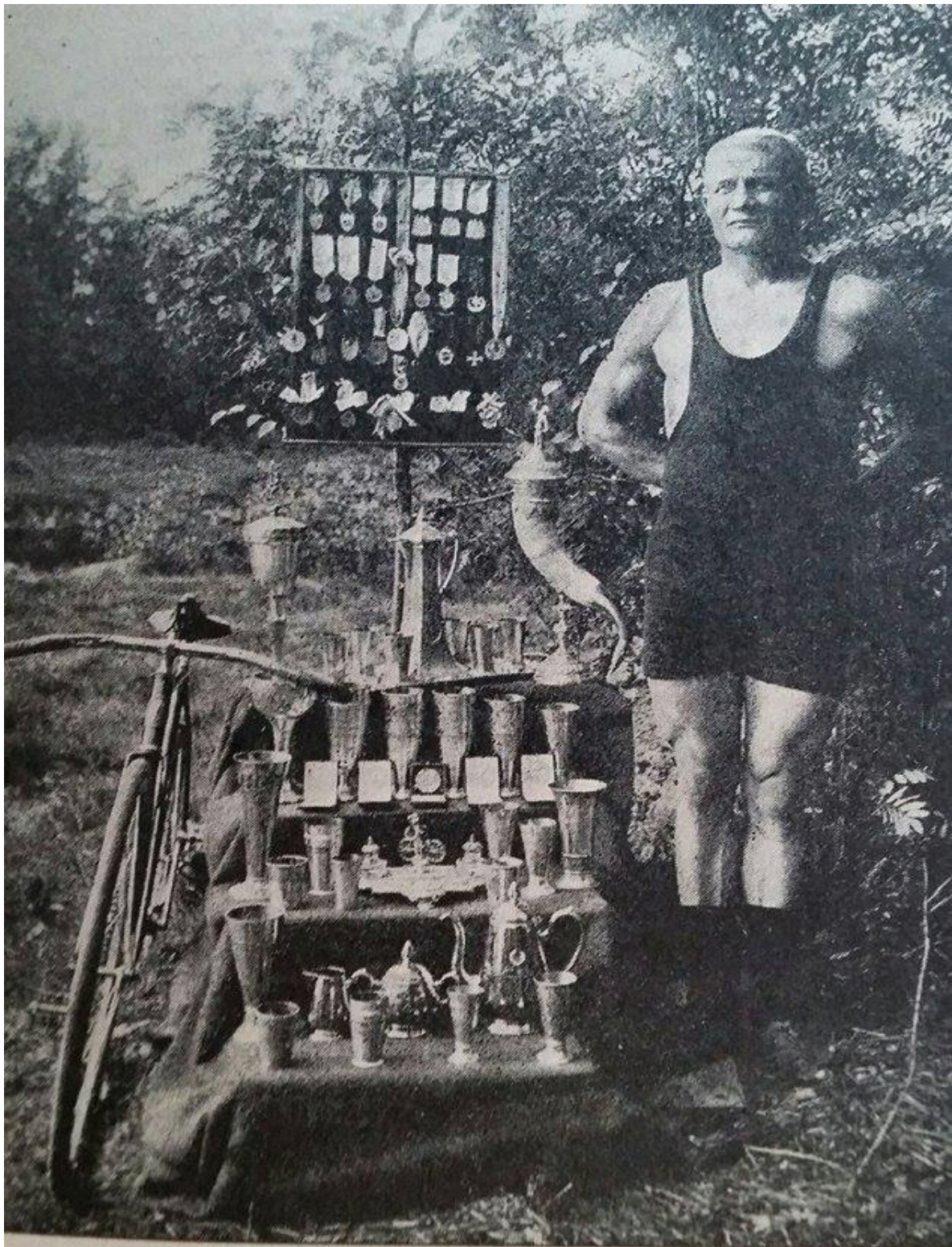
Toiminta- ja siviilikuvien jaottelu on hieman hankalampi. Nämä kuvat eivät sisällä varsinaista suoritusta, ja kuvattava on varsin tietoinen kuvatuksi tulemisestaan. Kuvattavalle on luotu kuvaustilanne, kuvattava on ikään kuin olemassa vain kuvausta varten. Molemmat ryhmät ovat siis eräänlaisia poseerauskuvia ilman tapahtumia. Ero tehdään vaatetuksen ja varustuksen mukaan. Toimintakuvat ovat valokuvia urheilijoista ja voimistelijoista uniformuissaan, suoritusvälineidensä kanssa tai kuvia suorituspaikoilta. Siviilikuvissa taas kuvan urheilutaustaa tai –tematiikkaa ei voisi ilman kontekstia määritellä: kuvattavasta ei mikään kerro tämän statuksesta urheilijana tai voimistelijana. Tällöin pääosassa on mitä vahvimmin henkilö itse, ei urheilu.

Siviilikuvien lukumäärä jäi käsittelyjaksolla selvästi sekä *suoritus-* että *toimintakuvia* vähäisemmäksi. Siviilikuvia kaikista kuvista oli noin 20%. Sekä suoritus- että toimintakuvien osuus oli lähes tarkalleen 40%. *Kaaviosta* 7 voimme havaita kuvatyypin suhteiden muutoksia tarkastelujakson aikana. Siviilikuvien määrä vaihtelee, mutta on kuitenkin niin sanotun vedenjakajavuoden 1908 jälkeen keskiarvallisesti pienempi.

Toiminta- ja suorituskuvien trendi on sama, vain merkittävästi selvempi. Kaaviosta havaitsemme toimintakuvien määrän kasvaneen jokaisena vuonna pois lukien vuoden 1908. Tätä ennen ja tämän jälkeen kasvu on kuitenkin ollut suhteellisen tasaista, kunnes olympiavuonna 1912 lukumäärä ottaa selvän harppauksen. Suorituskuvien sinisen pylvään kasvu on vieläkin voimakkaampi tarkastelujakson jakolinjassa. Vuonna 1908 suorituskuvia oli vain 33, 19,8 prosenttia kaikista kuvista, kun 1909 määrä kasvoi 166:een – siis lähes 60:een prosenttiin kaikista kuvista. Suorituskuvien määrä viisinkertaistui vuoden 1908 jälkeen.

Lajipainotukset ovat vaikuttaneet alkuvuosien siviilikuvien suhteelliseen suuruuteen. Voimisteluseuroja, voimistelijoita sekä voimisteluaktiiveja kuvattiin suhteellisesti muita enemmän. Vaikka voimistelijat harjoittelivatkin todella ahkerasti, varsinaisia näytöksiä järjestettiin kuitenkin suhteellisen vähän – pääpaino oli esimerkillisten liikkujien esittelyssä, ei niinkään varsinaisen toiminnan. Tässä on kyse Suomen Urheilulehden ylempänä mainitusta esimerkillisyyden ja kasvatuksellisuuden konstruktioista: voimistelijoita haluttiin kuvata esimerkillisinä ihmisinä, kansalaisina, pikemminkin kuin huippuunsa viritettyinä kilpailijoina.

Pyöräilymestariimme Jaakonaho.

Kuva 15. Tyypillinen menestyskuva. Ryhdikäs poseeraus kisavarusteissa, katse ohi kuvaajasta, etusijalla palkinnot joita urheilijan aseointi suorastaan korostaa ja tuo esiin. SU 9/1911, 33.

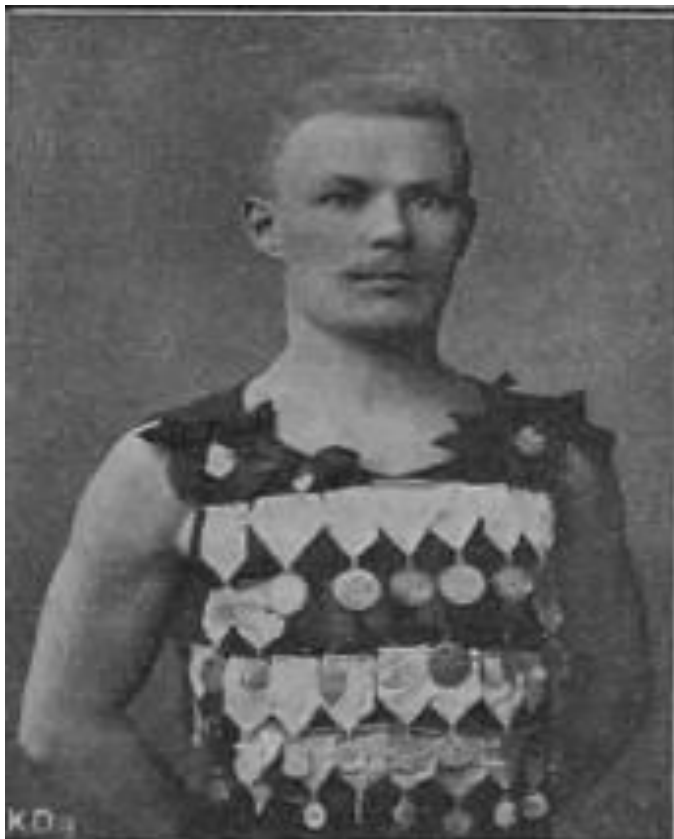
Ylemmän perusteella myös kuvatyypin määrien muutokset tukevat SU:n siirtymistä kohti modernimpaa otetta visuaalisessa urheilun käsittelyssä. Ihminen itse jäi siviilikuvien marginalisoitumisen myötä taka-alalle, ja parrasvaloihin nousi voimakkaammin urheilu, toisin sanoen tekeminen. Joko tätä korostettiin kaikista luonnollisimmin representaatiolla varsinaisesta urheilusuorituksesta, tai urheiluaspektia korostettiin – kuten toimintakuvissa – uniformulla, paikalla, varusteilla tai lavastuksella. SU:ssa kuvattuja ei ainakaan määrällisen analyysin perusteella vuoden 1908 jälkeen kuvattu enää ensisijaisesti *ihmisinä*, siviilivarusteissaan poseeraavina, vaan etualalla oli aina ihmisen yksittäinen ominaisuus, yhteys urheiluun tai liikuntaan.

Lukumääriä selittää myös menestyksen korostus. Vaikka julkaisun pääasiallinen ja julkilausuttu tavoite olikin kansakunnan tasapainoisen hyvinvoinnin kehittäminen, kuvattiin sen sivuille siitäkin huolimatta valtava määrä *menestyneitä* urheilijoita sekä palkittuja voimistelijoita. Tyypillinen menestyskuva on rinta- tai kokokuva urheilijasta (*kuvat 15 ja 16*), joka on koristeltu kaulasta vyötäröön erilaisilla ansaituilla mitaleilla – usein kuvaan on mahdutettu myös suuremman luokan kiertopalkinto, pokaali tai malja. Kuvissa pyrittiin siis siviilikuvaan verrattuna tuomaan esille urheilijan ylivoimainen kyvykkyys muiden ihmisten tunnustuksen kautta. Tätä korostettiin usein pukemalla kuvattava kisa-asuun tai edustusuniformuun.

Tällaisten otosten lisäksi myös palkinnot sellaisinaan toimivat kuvien kohteina, kuten *kuvan 17* kultainen kiertokilpi. Tarkastelujaksolla 2,2% kaikista valokuvista oli palkintoja. Luku ei vaikuta järin merkittävältä, mutta kuvien koko oli keskimäärin hyvin suuri. Toisaalta vastaava luku nykypäivän SU:ssa (julkaistaan nimellä *Urheilulehti*) on 0,6%.⁷⁴

⁷⁴ Urheilulehden vuosikerrat 2013–2014.

Vaikka kilpailumenestys olikin kansansivistyksellisesti toissijaista, ei sitä suinkaan pidetty negatiivisena asiana – ainakaan niin kauaa kun harjoittelu pidettiin järkevissä rajoissa. Voimistelumiehenä ansioitunut julkaisun perustaja Wilskman jaksoi painottaa liiaksi erikoistuneen harjoittelun vaaroja, ”urheilun vääristelyä”, eli

”yksipuolista ja ammattimaisuuteen taipuvaa urheiluharjoitusta”, joka ei tähdännyt mihinkään muuhun kuin edellä mainittujen pokaalien haalimiseen. Ajoittaista tunnustusta kyllä kannatettiin, sillä se motivoi liikkujaa entistä enemmän, mutta tavoitteena pidettiin silti tarjota ”tilaisuutta tutustua niihin yleisiin urheilutapoihin ja muotoihin”, joiden avulla rakennettiin yhteiskunnallisesti ruumiiltaan vahvoja, hyveellisiä ja tervehenkisiä kansalaisia.⁷⁵

Kuva 16. Tyypillinen toiminta- ja puolikuva, jossa menestys vahvasti esillä. SU 1/1908, 14.

Ylempänä on monella eri määrällisellä mittarilla – taulukoilla ja kaavioilla – osoitettu SU:n visuaalisen ilmaisun muuttuneen vuoden 1908 jälkeen. Selityksiä tälle voidaan löytää sekä olympiamenestyksestä että toimituksen muutoksesta. Arvo Vartian ja Lauri Pihkalan vetovastuussa lehti otti selvästi modernimman linjan. Siinä missä Wilskman oli idealisti, kansansivistäjä ja kokonaisvaltaisen henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin puolestapuhuja⁷⁶, voidaan edellisistä erityisesti Pihkalaa kuvailla vakaumukselliseksi sosiaalidarvinistiksi. Toki myös aikansa kulttuuria edustanut

⁷⁵ Wilskman veti tiukan linjan jo lehden ensimmäisessä julkaistussa numerossa, eikä tinkinyt tästä myöhemmin. Wilskmanin seuraajat Vartia ja Pihkala olivat kilpaurheilumyönteisempiä, mutta vaalivat silti ideologiaa älykkäistä ruumiinharjoituksista. SU 1/1898, 2. Pihkalan ideologiasta mm. Salimäki 2000.

⁷⁶ Puumalainen 2012.

Wilskman oli ottanut sosiaalidarvinistiset ideat omikseen, sillä ”*hän oli oppi-isänsä Viktor Heikelin sekä kollegansa Viktor Dammin kanssa täysin samoilla linjoilla siinä, että voimistelun ja urheilun tarkoituksena oli terveydenhoidon ohella ruumiin sopusuhtainen kehitys ja kansan jalostaminen*”⁷⁷.

Pihkala oli kuitenkin vakaumuksessaan ehdottomampi. Harri Salimäki kirjoittaa ”Tahkon” urheiluaatteesta seuraavasti:

”Pihkala omaksui USA:ssa ollessaan jo nuorena sosiaalidarvinistisen ajattelun sekä siihen kuuluvan leikin ja urheilun vaistoteorian elämän- ja liikuntafilosofiansa lähtökohdaksi ja perustaksi. Siihen kuului oppi itse elämään kuuluvasta jatkuvasta olemassaolon taistelusta, jossa ’soveliaimmat, parhaimmat, kyvykkäimmät – ja ehkäpä jopa härskimmät’ selvisivät parhaiten ja nousivat ihmiskunnan tiennäyttäjiksi ja valtaa käyttäväksi eliitiksi. Tahko alistui urheiluaatteensa isänmaan palvelukseen.”⁷⁸

Uuden toimituksen radikaalimpi käsitys ihmisten ”*olemassaolon jatkuvasta taistelusta*” vaikutti varmasti osaltaan Suomen Urheilulehden visuaaliseen muutokseen. Kilpailu, paremmuus ja mitattavuus korostui leikittelevän, kasvattavan ja ideologisen voimistelun kustannuksella, ja samalla ihminen yksilönä väistyi urheilun tieltä. SU *erikoistui* aikakauslehtenä – sivistyksellinen tematiikka väheni ja toiminnan merkitys kasvoi.

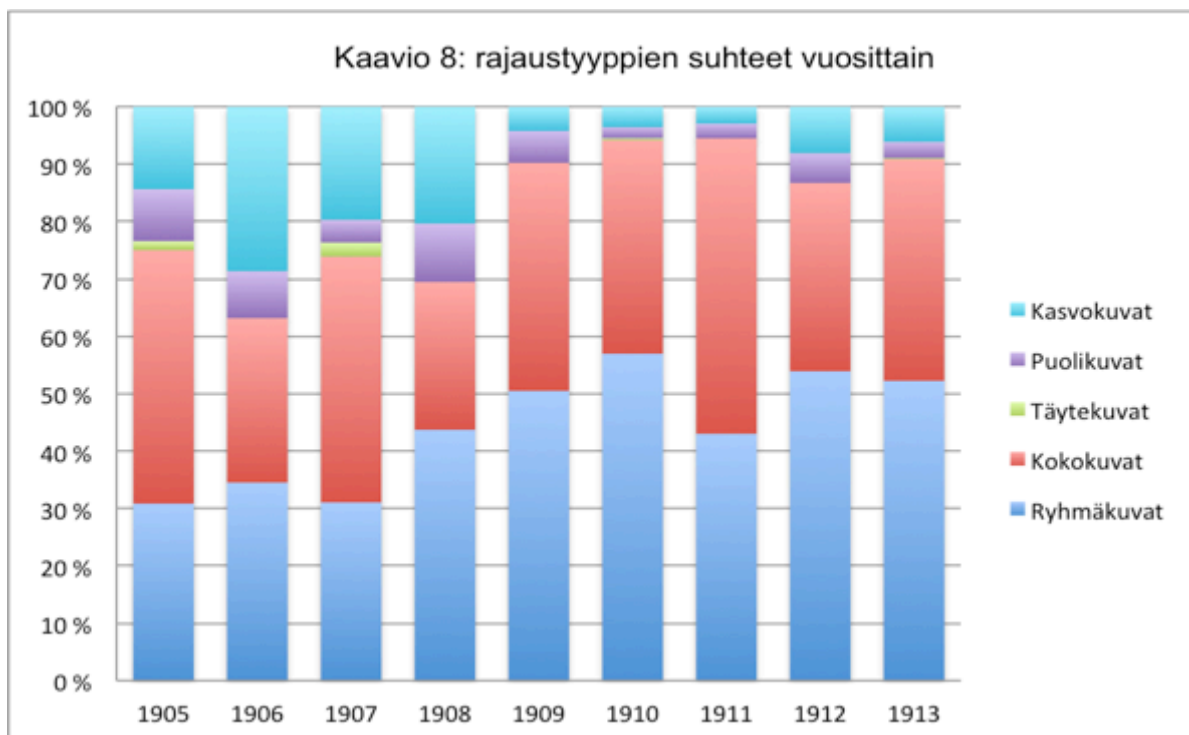
Erikoistuminen on myös yksi Allen Guttmannin määritelmistä modernille urheilulle. Kuvituksesta siirryttiin laajasta ihmiskeskeisyydestä kohti eritellympää urheilua, toimintakeskeisyyttä. Tätä tukee toisaalta kuvituksen muutoksessa siirtyminen siviilikuvista urheilua korostaneisiin toiminta- ja suorituskuviin, toisaalta kuvattujen lajien määrässä ihmiskeskeisen, kasvatuksellisen ja itsetarkoituksellisen voimistelun suhteellisen osuuden pienentyminen olympialaisten menestyslajien painin ja yleisurheilun osuuden kasvaessa.

⁷⁷ Puumalainen 2012, 77.

⁷⁸ Salimäki 2000, 430.

Kuva 16. Kiertopalkintoja, pokaaleja ja juomasarvia valokuvattiin sekä niiden symbolisen että rahallisen arvon vuoksi. SU 42/1913, 8.

Kaaviossa 8 kaikki henkilö- eli urheilijakuvat on edelleen luokiteltu viiteen kuvatyypin: *ryhmä- ja joukkuekuvat, täytekuvat, kokokuvat, puolikuvat* sekä *kasvokuvat*. Ryhmäkuvissa pääosassa on ihmisryhmä, useimmissa tapauksissa enemmän kuin kaksi henkilöä. Parikuvat tosin on saatettu tietyissä tilanteissa luokitella myös kokokuviksi. Tällöin esimerkiksi kuvattu urheilija poseeraa tuntemattoman ”siviilin” kanssa.

Kokokuvissa kohteita on useimmiten yksi. Luokan erityispiirteenä on täyden ruumiin näkyminen valokuvassa. Puolikuvissa ruumiista näkyvät kasvot sekä vähintään rintakehä, useimmissa koko ylävartalo. Kasvokuvat taas keskittyvät lähikuviin henkilöiden kasvoista. Täytekuvia aineistossa on varsin vähän. Tähän luokkaan on laskettu lähikuvat muista ruumiinosista kuin kasvoista tai valokuvat henkilöistä joiden määrittely neljään edelliseen ryhmään on täysin mahdotonta.

Tämäkin jaottelu näyttäisi tuovan esille vuosien 1908 ja 1909 välissä tapahtuvan muutoksen. Kaksi suurinta ryhmää sekä ennen että jälkeen käsittelyjakson puolivälin jakolinjan ovat selkeästi kokokuvat ja ryhmäkuvat. Vuoden 1908 tilanne

Kuva 18. Tyypiesimerkki siviilikasvokuvasta, joita käsittelyjakson alkupuolella oli runsaasti. Kuva on myös varsin tyypillinen auktoriteettikuva. Stenman oli Pietarin suomalaisen voimisteluyhdistyksen varaesimies, kunniajäsen ja ensimmäinen johtaja joka ”ladunhiihtäjän tavoin aukaisi tien seuraajilleen”. SU 1/1905, 21.

kuitenkin muuttuu kolmanneksi suurimman ryhmän, kasvokuvien, äkillisellä vähentymisellä ryhmäkuvien kasvattaessa osuuttaan. Vuosina 1909-1913 kasvokuvia koko aineistosta oli vain 5,3%, 1905-1908 jopa 20,6%. Ryhmäkuvien vastaavat luvut olivat 52,3% ja 34,7%.

Siviilikuvien ja kasvokuvien suhde on läheinen: suurin osa kasvokuvista oli kuvia siviilipukeisista urheilijoista ja voimisteliijoista. Nämä kuvat ovat oletettavasti joko urheilijan itsensä, kilpailuviranomaisten tai urheilijan edustaman seuran Suomen Urheilulehdelle toimittamia. SU tuskin käytti resurssejaan tällaisten kuvien ottamiseen – kuvilla kun ei henkilön taustojen lisäksi ole mitään tekemistä urheilun tai voimistelun kanssa, niistä ei ilman kontekstia voisi mitenkään päätellä motiivin olevan esitellä nimenomaan urheilijaa. Kasvokuvasta on tosin muutenkin moista hankala päätellä. Aineistoon toki sisältyy lukuisia toimintakuviksi luokiteltuja kasvokuvia esimerkiksi trikoihin pukeutuneista painijoista.

Kasvokuvat korostavat vahvasti inhimillisiä ja geneettisiä erityispiirteitä. Toisin kuin ruumista, kasvoja on nykypäivänäkin ilman lääketieteellisiä toimenpiteitä äärimmäisen vaikea muokata. Tämän ymmärsivät toki SU:n tekijätkin – kasvojen piirteiden kehittämisestä ei ruumiinmuovauksen yhteydessä kirjoitettu. Ihmiset tunnistavat toisensa pääasiallisesti kasvojen muodosta ja ulkonäöstä, kasvoista erottuvat selkeimmät inhimilliset yksilön tuntomerkit.

Näin ollen voidaan sanoa kasvokuvien olevan lähempänä ihmistä kuin esimerkiksi

kokokuvien, sillä jälkimmäisissä korostuu sekä yksilön ruumiin muoto että ruumiin asento. Kasvot eivät edusta tai tuo esiin urheilullisuutta, liikuntaa ja ”terveellistä harjoitusta” samoin kuin ruumis, kehon kannattelu ja ryhti. Kasvokuva on näin toisaalta yksilöllisempi, toisaalta yleisempi – sen etualalla on ihminen. Kokokuva antaa merkittävästi enemmän mahdollisuuksia urheilullisuuden konnotaatioihin. Ruumiista on vaivattomampaa tulkita elintapoja ja harrastuneisuutta. Ruumiillisuutta korostivat myös SU:n toimittajat ja kirjoittajat. Esimerkiksi käsittelyjakson ensimmäisessä numerossa tarkastellaan ihmisruumiin kauneussuhteita.⁷⁹

Näin ollen kasvokuvien radikaali suhteellinen väheneminen vuoden 1908 jälkeen voidaan jälleen tulkita viitteeksi kehityksestä kohti urheilun modernismia. *Ihmisen* roolia marginalisoitiin kasvokuvien määrän pienentyessä, ihmisen *tekeminen* – urheilu – valtasi alaa ruumiillisilla koko- ja ryhmäkuvilla.

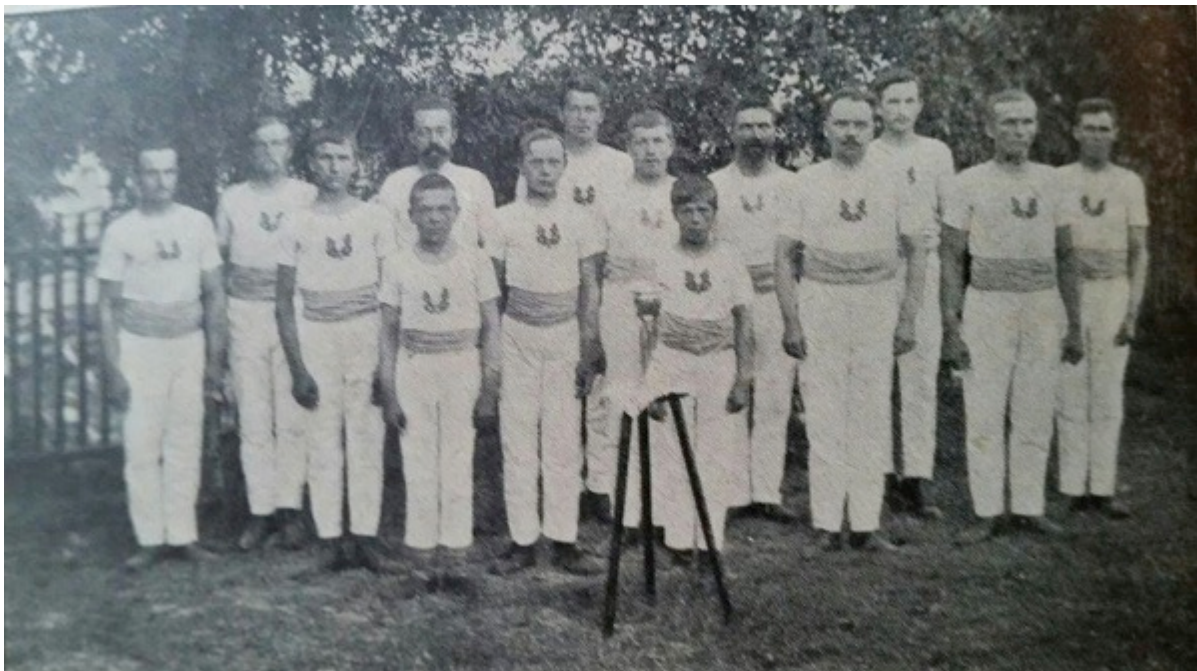
Ryhmäkuvista tyypillisimpiä olivat urheilu- tai voimisteluseurojen uniformupukuiset, lavastetut *joukkuekuvat* tai urheilutapahtumien suorituskuvat, esimerkiksi yleisurheilukilpailujen juoksut, hiihtokilpailujen lähdöt tai jalkapallo- ja jääpallo-ottelut. Siinä missä jälkimmäisissä ikuistettiin urheilun liikettä, dynamiikkaa ja kamppailua paremmuudesta täydessä vauhdissa, luotiin edellisissä yhtenäisiä yksikköjä. Vaikka toisinaan ryhmästä yksilöitiinkin valmentaja tai seuran puheenjohtaja, huokuu jäsenistöstä äärimmäisen yhtenäinen kuva.

⁷⁹ SU 1/1905, 15–18.

Kuva 17. Tyypillinen ryhmäkuva, jossa menestyksen symbolit vahvasti esillä. SU 4/1908, 11.

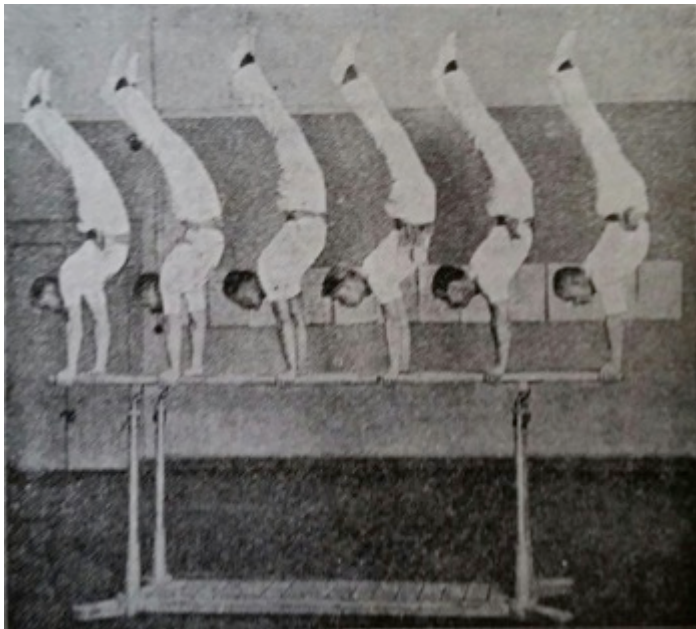

Tampereen "Yrityksen" voimistelijat.

Kuva 18. Yhtenäisyyttä korostava ryhmäkuva voimisteliijoista. Katse ohi kamerasta, tarkasti huoliteltu ryhdikäs asento, yhtenäiset uniformut. Mukana myös nuoria poikia, jotka rinnastetaan tässä samanarvoisiksi aikuisten miesten kanssa. SU 4/1911, 78.

Yhtenäisyys, yksikkönä toimiminen, onkin tässä avainasemassa. Erityisesti joukkuevoimistelussa liikkeiden synkronointi ja sujuvuus oli pääosassa. Missään muussa liikkumisen lajissa eivät yhdistyneet samanaikaisesti niin voimakkaasti henkinen kuri ja kontrolli fyysisen liikkeen täydelliseen hallintaan. Joukkuevoimistelusta onkin helppo vetää yhteyksiä sotaväessä suoritettaviin marssi- ja sulkeisharjoituksiin – motiivitkin olivat pitkälti samat. Saksalaiset *Gymnastik*- ja myöhemmin *Turnen*-liike 1800-luvun alkupuolella yhdistelivät voimistelua, sotajoukkojen kunnan ylläpitoa ja kansallismielisyyttä. *J.C.F GutsMutshin* (1759-1839) ja *F.L. Jahnin* (1778-1852) kehittämät voimistelun muodot

Kuva 19. Vaikka telinevoimistelua pidetäänkin nykyisin yksilölajina, esitettiin se SU:ssa synkronoituina ryhmäliikkeinä. *SU* 8-9/1913, 41.

olivat tarkoitettu kansallisiksi ja valjastettu periaatteellisesti palvelemaan ajatusta yleisestä asevelvollisuudesta – kaikkien tuli näiden harjoitusten myötä olla valmiita tarttumaan aseeseen, mikäli maailmanpoliittinen tai kansainvälinen tilanne moista vaatisi. Tarkoituksena oli kokonaisvaltaisen kansalaisen kasvattaminen yhteisöllisen liikunnan ja ryhmäkurin avulla.⁸⁰

Lingiläinen – myös ruotsalaisena järjestelmänä tunnettu – voimistelu seurasi tätä perinnettä. Napoleonin sodat olivat osoittaneet sotilaiden erinomaisen fyysisen kunnan vaatimuksen: *lingiläinen* järjestelmä pyrki lääketieteellisesti perusteltujen liikkeiden myötä harmoniseen liikkeiden hallintaan ja ruumiinkontrolliin.⁸¹ Urheilukirjallisuudessa suomalaisen voimistelun isäksi tituleerattu Viktor Heikel kuitenkin kritisoi äärimmäisen tiukan ja

⁸⁰ Heikkinen 1992, 65–80. Wuolio & Jääskeläinen 1993, 18–19. Salimäki 2000, 75–89.

⁸¹ Wuolio & Jääskeläinen 1993, 20–21.

kontrolloidun voimistelun muotoja. Heikel edusti enemmän esteettistä ja pedagogista voimistelun aatetta, ja karsasti ”tylsämielisiä” lääketieteellisiä ja sotilaallisia liikekuvioita:

”Sanalla sanoen: [lingiläinen] järjestelmä perustuu siihen periaatteeseen, että kaikki oppilaat ovat vain samanlaisilla lihaksilla ja sisälmyksillä varustettuja ruumiita, josta syystä niitä on ’käsiteltävä’ samanlaisilla liikkeillä aivan niin kuin jollakin sairasvoimistelulaitoksella käsitellään ns. ’potilaita’, joita ei vaivaa mikään erikoinen kipu, mutta jotka haluavat liikuntaa terveytensä ja ruumiinvoimiensa säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi.”⁸²

Ivar Wilskman taas rakensi omaa voimisteluaatettaan kaikkien yllämainittujen pohjalta. Siinä missä Heikel keskittyi muotoon ja esteettisyyteen, Wilskman yhdisteli aikaisempia voimisteluideoita synnyttäen henkilökohtaisen ideologiansa kokonaisvaltaista terveyttä edistävästä liikkumisesta. Terve kansalainen oli terveen ja hyvinvoivan kansakunnan edellytys. Wilskmanin ideassa yhdistyivät sekä esteettinen, lääketieteellinen, sotilaallinen että pedagoginen voimistelu. Wilskmanin seuraaja Lauri Pihkalaa taas luonnehtii varsin kansallismielinen, sotilaallinen ja sosiaalidarvinistinen käsitys sekä urheilusta että voimistelusta – ensisijaisen tärkeää oli valjastaa yksilöiden urheiluharrastus kansakunnan käyttöön.⁸³

Ylempänä voimistelu on jaettu neljään osaan: pedagogiseen, sotilaalliseen, esteettiseen sekä lääketieteelliseen. Aivan kuten Suomen Urheilulehteen kirjoittaneet edustivat osaltaan jotakin (tai kaikkia) näistä, myös SU:n kuvitus jakautuu suhteellisen tasaisesti näiden kesken. Kaikkia edeltäviä yhdistää kuitenkin yhteisöllisyys, toimiminen yksikkönä. Vaikka esimerkiksi Heikel kritisoi tasapäistämistä ja korosti voimistelun esteettisiä muotoja, kuului hänenkin aatteeseensa vahva yhteistoiminta. Voimistelu tuli suorittaa ryhmässä, sillä vaikka liikkeet eivät varsinaisesti esiintyneetkään synkronoituina toistensa kopioina, opetti esteettinenkin voimistelu toimista suuremmassa joukossa: jokaisella oli tässäkin oma roolinsa, oma tehtävänsä, josta muun ryhmän suoritus riippui. Heikelin ideaali lähenteli tanssia.

⁸² Heikel 1916.

⁸³ Puumalainen 2012, 26–37. Salimäki 2000, 163–169.

Kuva 20. Heikelin ihannoimaa esteettistä voimistelua ylioppilaiden esittämänä. Huomionarvoista myös antiikkiset teemat esityksessä – ylioppilaat oli lavastettu marmoripatsaiksi. SU 5-6/1911.

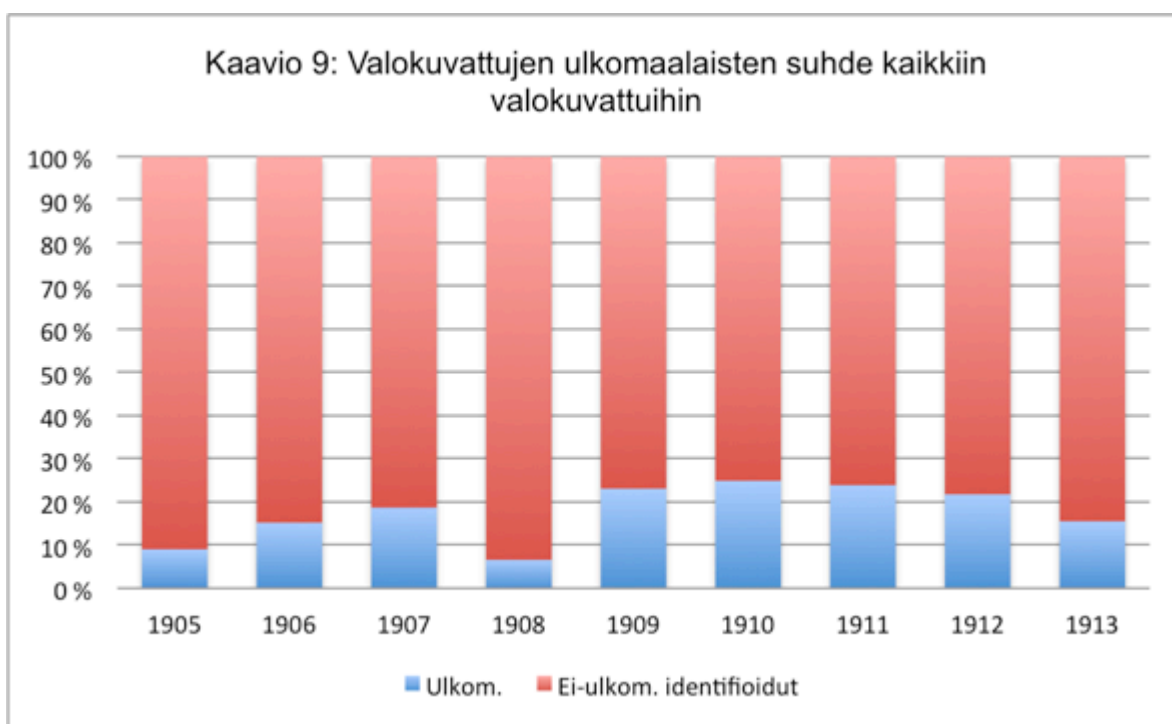
Kuva 21. Voimistelujoukkueen yhdenmukaisuutta ja ryhmäkuria korostava valokuva. Huomionarvoista myös johtajan erottaminen joukosta asettelulla sekä uniformujen ja johtaja Suomelan mustan puvun kontrastilla. Voimistelunkin kuri vaati ohjausta auktoriteettitasolla. SU 28/1913, kansikuva.

Kaavio 9 kuvaa ulkomaalaisiksi identifioitujen valokuvattujen suhdetta ei-ulkomaalaisiksi identifioituihin. Olen ylempänä kirjoittanut edellisen määritelmästä: mikäli esimerkiksi kuvassa esiintyi sekä suomalaisia että ruotsalaisia, mutta kansallisuuksia ei erikseen eritelty tai tuotu esille, ei kuvan pääosan esittäjä ole tällöin varsinaisesti ulkomaalainen. Mikäli taas kuvan kontekstissa korostetaan nimenomaan ulkomaalaisuutta, toisin sanoen muuta kansalaisuutta kuin suomalaisuutta, on kuva laskettu ulkomaalaisiin.

Kaaviosta voimme havaita ulkomaalaisiksi identifioitujen suhteellisen osuuden nousun. Jälleen kynnysvuotena toimii olympiavuosi 1908. Ulkomaalaisten kuvia Suomen Urheilulehdessä oli poikkeuksellisen vähän Lontoon olympialaisten järjestämisvuonna, etenkin kun otetaan huomioon suhteellisen määrän tasainen

kasvu vuosina 1905-1907.

Johdannossa kirjoitin suomalaisen urheilun kansainvälistymisestä ja suhteiden luonnista erityisesti naapurivaltioihin. Ulkomaalaisten ja ei-ulkomaalaisten (lähinnä siis suomalaisten) kuvien suhdelukuja tarkastellessa voi tämän esityksen mukaan tulla johtopäätökseen, että olympialaisiin suhtauduttiin Wilskmanin ja Vartia-Pihkala –vetoisissa julkaisuissa eri tavalla: kun vielä 1908 korostettiin nimenomaan suomalaisuutta, suomalaisten menestystä kansainvälisillä kisoilla, haettiin Tukholman olympialaisten käsittelyssä vertailukohtia, esitettiin huippu-urheilijoita ja esimerkkejä muista maista. Tähän saattoi tietenkin vaikuttaa Lauri Pihkalan Yhdysvalloissa viettämä nuoruus, sillä SU:n olympianumerossa 1912 esiin nostettiin erityisesti amerikkalaisia mestareita.

Kuten olen johdannossa osoittanut, Lontoon olympialaisia pidetään ensimmäisenä merkittävänä suomalaisena kansainvälisenä urheiluponnistuksena. Suomi tuli esiin muiden sivistyskansojen tasalla. Tukholman olympialaiset taas olivat jo kypsyyssä, ikään kuin oman tason vankistamisen ilmaus: suomalaisten kyvykkyyttä ei tarvinnut enää todistella, vaan olympialaisissa tehtiin se mitä neljä

vuotta aikaisemmin käytyjen kisojen perusteella voitiin jo odottaa. Tämä antoi osaltaan mahdollisuuden *vertailuun*, muiden huippumaiden tarkasteluun ja erityisten ulkomaalaisten yksilöiden esittelyyn. Suhdelukujen perusteella voi siis sanoa, että vuonna 1908 korostettiin *meitä* kun taas 1912 korostettiin *meitä suhteessa muihin*.⁸⁴

Muiden kansallisuuksien osuus kuvattavista nousee vuosien 1905-1908 12,6 prosentista jaksolla 1909-1913 lähes 27,1 prosenttiin. Kotimaisuutta korostettiin edelleen erityisesti talvilajien saralla, vaikka eurooppalaisten kanssakilpailijoiden paremmuus usein jouduttiinkin tunnustamaan. *Suomen Urheilulehden* toimittajilla oli varsin realistinen käsitys maanmiestensä urheilullisista kyvyistä, ja Euroopasta saapuneilta matkalaisilta pyrittiinkin ammentamaan oppia tulevaisuutta ajatellen. Toisaalta kuten olen ylempänä maininnut, menestys Lontoon olympialaisissa aiheutti eräänlaisen urheiluboomin suomalaisessa lehdistössä joka huipentui vuoden 1912 Lontoon olympialaisiin – urheilusta alettiin muodostaa kanavaa kansallisuuden tuottamiselle.⁸⁵

Kansainvälisyys ei toki rajoittunut vain olympiavuosiin. SU:n numerossa 2/1905 kirjoitetaan Tukholmassa järjestetyistä hiihdon ja luistelun talvikisoista seuraavasti:

“[...] lisäksi saatiin näinä juhla-päivinä niin paljon opetusta ja kokemusta. Kilpailujen monenlaisista lajeista soveltuivat tietysti hiihto ja luistelu suomalaisille parhaiten. Niihin oli siis meikäläisten otettava osaa. Suurilla uhrauksilla ja ponnistuksilla saatiinkin maattamme edustamaan kolme luistelijaa ja kymmenen hiihtäjää, jotka kaikki – sanottakoon se suoraan – loistavasti suorittivat tehtävänsä. Joutuivathan sekä neljässä pikaluistelukilpailussa että kahdessa kestävyysshihdossa kaikki ensimmäiset sekä kunniapalkinnot meidän miehillemme, joista yksi, J. Wikander, lisäksi vielä julistettiin Euroopan mestariksi. Tämän, nyt kautta maailman kuuluisaksi tulleen nuorukaisen nopeutta, kestävyyttä, taitoa ja kaunista luistelutapaa kiitettiin ja ylistettiin yleisesti ja lakkaamatta.”⁸⁶

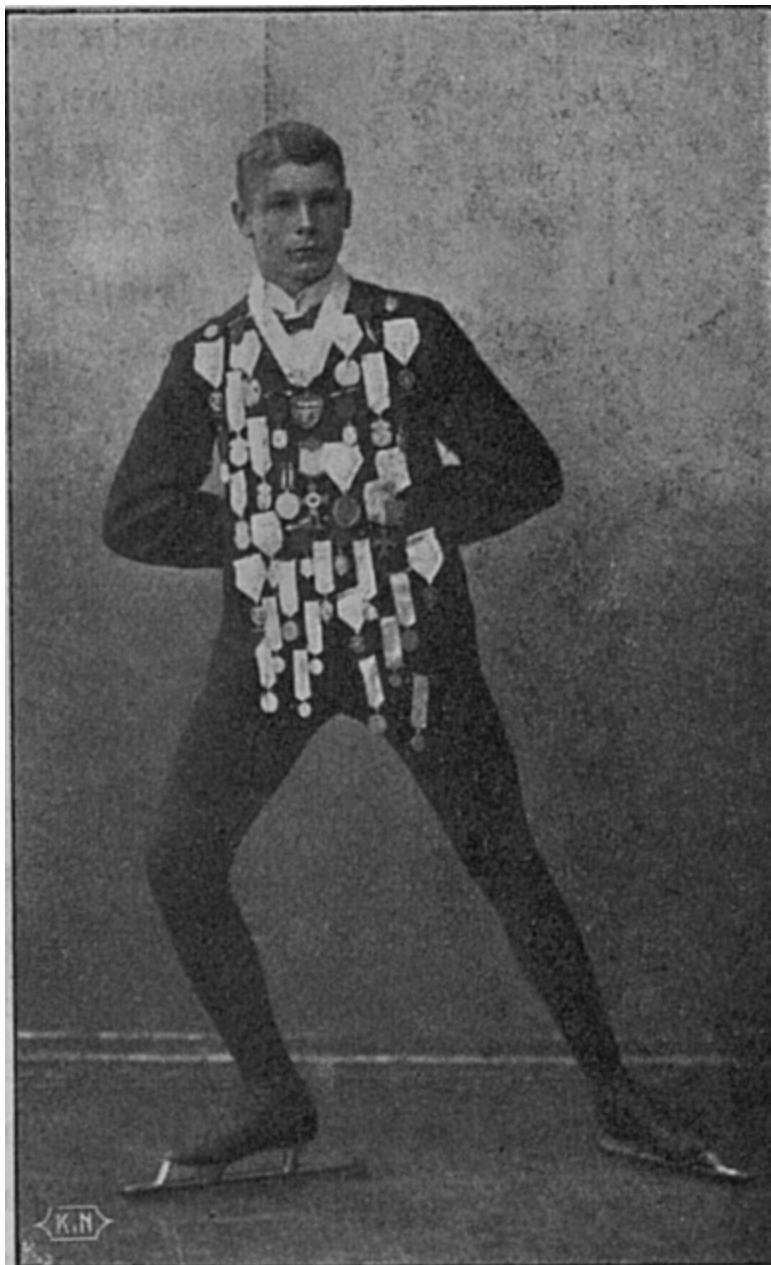
⁸⁴ Kokkonen 2008, 61–81.

⁸⁵ Salimäki 2000, 137. Kokkonen 2008, 67–68.

⁸⁶ SU 2/1905, 48.

Myöhemmin samassa artikkelissa kuitenkin tunnetaan varsinaista häpeää siitä, etteivät suomalaiset olleet kyenneet asettamaan kilpailijoita taitoluistelulajeihin keskieurooppalaisia huippuja haastamaan. Samalla kuitenkin todettiin näiden

olevan ”vuosikymmeniä edellä harjoituksessa ja ruumiinsa hallinnassa”⁸⁷. Aivan kuten olympialaisten, näiden pienimuotoistenkin kansainvälisten kilpailujen yhteydessä oli tapana esittää runsaasti kuvia. Suomalaisten menestyksen korostus oli siis myös visuaalisesti erittäin tärkeää.

J. Wikander.

Kuva 22. Tukholmassa menestynyt ja Suomen Urheilulehdessä suitsutettu Wikander esittelemässä mitalejaan. SU 2/1905.

⁸⁷ SU 2/1905, 47–54.

2.5. Määrällisen analyysin tuloksia – modernia urheilua, antiikin ihanteita vai jotain näiden väliltä?

Palataan tässä hetkeksi Allen Guttmannin teoreettiseen jaotteluun historiallisesta urheilullisuudesta. Mikäli tarkastelemme määrällisen analyysin tuloksia *kuvan 1* taulukkoon huomaamme Suomen Urheilulehden visuaalisen representaation ottaneen voimakkaan kehitysaskelen kohti guttmannilaisittain määriteltyä modernia urheilua, kauemmas antiikin kreikkalaista tai vaihtoehtoisesti roomalaista määritelmästä.

Guttmannin sekularisaatio ymmärretään tässä kristillisyyden merkityksen ja arvovallan rapautumisena. Maallisuus on tässä selkeä: kuva-aineiston materiaalisissa ei ole yhtäkään kuvaa, jossa varsinaisesti korostettaisiin uskonnollisuutta. Alkuvuosien matkailuosioissa otoksista kolmen kohteena on kuitenkin ollut kirkko – näissä tapauksissa kuvien teemana on kuitenkin matkailu ja arkkitehtuuri.

Olympia-aatteen yhteydessä on puhuttu usein uskosta itse olympismiin. Tästä kirjoittaa muun muassa Swante Scharenberg artikkelissaan *Religion and sport* teoksessa *The International Politics of Sport in the 20th Century* (1999). Myös modernien olympialaisten isänä tunnettu Pierre de Coubertin on vetänyt niin tietoisesti kuin tiedostamattaan yhteyksiä 1800-luvulla jälleensynnytettyjen ja antiikin jumalanpalvelusta muistuttavien kisojen välille. Suomen Urheilulehden kuvallinen representaatio edusti kuitenkin varsin maallista kansalaisaatetta, kansakuntien vertailua pikemminkin kuin osallistui kansainväliseen olympismin elvytykseen.⁸⁸

Tasa-arvosta ainakaan sukupuolten välillä ei voida ainakaan kuvien lukumäärän perusteella puhua. Vaikkei naisurheilijoille varsinaisesti naureskeltukaan ja heidän suorituksiaan erityisesti uinnin saralla pidettiin jopa palkittavina, puhuvat luvut selvää kieltä siitä että urheilu oli osa miehistä todellisuutta. Sosiaalinen asema oli aineistossa jonkin verran esillä – SU:n ihanneurheilija oli voimistelevalta ylioppilas,

⁸⁸ Scharenberg 1999, 90–104. Coubertin 1997, 4–10.

sekä mielensä että kehonsa hallitseva maltillinen ja terve nuori mies. Työväen urheilijoiden ja ylioppilaiden välille ei kuitenkaan määrällistä eroa syntynyt, ja hyvin harvoin näitä kuvallisesti varsinaisesti erotettiin toisistaan. Myöskään kieliryhmiä ei kuvissa erotettu toisistaan.

Erikoistuminen, ilmiö jota vastaan SU:n perustaja Ivar Wilskman yritti kiivaasti taistella⁸⁹, oli Suomen Urheilulehdessä varsinkin tarkastelujakson jälkimmäisellä puoliskolla täysin arkinen seikka. Jako urheilulajeihin, voimistelu mukaan lukien, on oleellinen osa lehden rakennetta alusta alkaen. Muutos *ihmisestä* kohti ihmisen *toimintaa*, urheilua, näkyy selvimmin siviilikuvien määrän vähentymisessä ja yleislaatuisten voimistelun jäämisessä olympialaisten menestyslajien painin ja yleisurheilun jalkoihin. Byrokratia taas korostuu palkittujen urheiluaktiivien, järjestöjen puuhamiesten ja urheiluseurojen taustahenkilöiden jakanumeroisessa kuvauksessa: SU:ssa arvostettiin urheilun taustahenkilöitä, ja arvostus osoitettiin jutuvin ja valokuvin. Auktoriteettikuvia kaikista tarkastelujakson kuvista oli jopa 7,1 prosenttia.

Rationalisaation kannalta askelta kohti modernia urheilua voidaan perustella esimerkiksi metsästyskuvien suhteellisen osuuden määrällisellä vähenemisellä. 1905-1908 metsästyskuvia kaikista lajikuvista oli 9,6%, 1909-1913 vain 2,7%. Guttmann kirjoittaa metsästyksestä urheilulajina:

”What sets the rules of modern sports aside from those of primitive peoples is less the number of rules than their nature [...] there is a logical relationship between means and ends. [...] How shall we transform hunting into a modern sport? The answer, of course, is to create an ‘animal’ which symbolizes the equality of all animals, i.e., a target. The target is of standard size. It stands in one spot and it does not roar. With the target, we can rationalize hunting into archery or pistol-shooting.”⁹⁰

Suomen Urheilulehden vastaus tähän ei ollut varsinaisesti säännönmukaisten ampumaurheilulajien kuvien määrän lisääminen, vaan pikemminkin mittaamattomien *epäurheilulajien* kuten metsästyksen ja matkailun marginalisointi.

⁸⁹ Puumalainen 2012, 26–38, 72–79.

⁹⁰ Guttmann 1978, 40–42.

Kuvien lisäämisestä huolimatta ampumista nimenomaan tauluihin pidettiin todellisena urheiluna:

”On vielä otettava huomioon, että ampumista harjoitetaan ulkoilmassa – ampuminen salonkikiväärillä sisällä huoneessa ei montakaan huvita –, joten ampuja on suorastaan pakotettu vetäytymään ulos luontoon nauttimaan raitista ilmaa hengittämään. Koska siis ampuminen vaatii harjoittajaltaan huolellista ruumiin terveyden hoitoa, karkaisee hermoja, todentaa kiihottavien juomien turmiollisuuden, synnyttää mieleen vakavuutta, päättäväisyyttä, täsmällisyyttä ja pysyvää harrastusta, niin täytynee myöntää, että ampuminen on urheilua.”⁹¹

Mitattavuus ja ennätykset (*quantification, records*) ovat tässä ristiriidassa. Toisaalta urheilutuloksia esiteltiin sekä korostettiin muun muassa ”rekordiluetteloilla” ja menestyneitä kisailijoita suitsutettiin sekä kuvattiin, kuten Suomen Urheilulehden kautta aikojen ensimmäinen numero⁹² osoittaa:

Kuva 23. Mikäli ennätyksiä satuttiin rikkomaan, muistettiin tästä aina kuvan yhteydessä mainita. SU 10/1911, 67.

pikaluistelutuloksia ihailtiin sekunnin murto-osien tarkkuudella, ja tilaa ennätysten ja aikojen esittelyyn oli varattu lukuisia sivuja. Toisaalta taas voimistelu ja kokonaisvaltainen kehon sekä mielen huolto ja kunnossapito kuuluivat (myös visuaalisesti) SU:n agendaan. Urheilukilpailujen menestyjien ja erityisesti erilaisten ennätysten tekijöiden kuvaaminen kuitenkin viittaa kohti rationalisaatiota, ennätysten korostusta ja mitattavuutta. Yleisurheilu, sekuntikellojen ja mittanauhojen maailma, kasvoi ylivoimaisesti kuvatuimmaksi lajiksi tarkastelujakson loppupuolella.

Harri Salimäki kirjoittaa 1910-luvun suomalaisen urheilukulttuurin kolmista kasvoista: kauniin pehmeistä, punakkaan puolikovista ja rypyisen kovista.

⁹¹ SU 10/1911, 10.

⁹² SU 1/1898, 60–73.

Ensimmäiset edustivat fyysistä toimintaa, jonka ”keskeisinä päämäärinä eivät olleet sentit ja sekuntit. Tavoitteena oli ruumiillisen kasvatuksen eli kehollisen hallinnan kehittymisen kautta edistää ihmisen fyysistä ja henkistä hyvinvointia.”⁹³ Naisvoimistelu, erityisesti Viktor Heikelin muotojen ja esteettisyyden ideaalin mukaan, on tästä puhtain esimerkki. Punakkaan puolikova toiminta taas näyttäytyy pallopeleinä ja erilaisina leikkeinä, suorituskeskeisinä työtarmon ja reippaan mielen edistäjinä. Punakat kasvot kuuluivat Ivar Wilskmanin urheiluaatteelle. Kolmannet kasvot sen sijaan edustivat kovaa menestykseen ja ennätyksiin tähtäävää mitattavaa kilpaurheilua, jota Salimäen mukaan edusti Lauri Pihkala.⁹⁴

Salimäen jaottelun perusteella määrällisen analyysin tulokset eivät varsinaisesti yllätä. Hegemoniaryhmäksi kuvituksessa muodostuu suomalainen yleisurheileva tai voimisteleva mies. Tätä kuvattiin urheilu edellä – *ihminen* itse jäi käsittelyjakson kuluessa yhä kauemmaksi representaation ilmimerkityksistä ainakin määrällisesti. Paljon mielenkiintoisempaa onkin tarkastellun aineiston ajallinen kaksijakoisuus: Suomen Urheilulehti siirtyi kansainvälistymisen ja olympialaismenestyksen myötä lähemmäs guttmannilaista modernia urheilua, kansansivistyksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin jäädessä taka-alalle. Suomalainen urheilun ulkönäkö muuttui kauniista ja pehmeästä ryppyisen kovaksi.

⁹³ Salimäki 2000, 111.

⁹⁴ Salimäki 2000, 108–112.

3. TARKENNUKSIA JA LÄHIKUVIA – LAADULLINEN PUREUTUMINEN KUVA-AINEISTOON

Tutkimuksen laadullisessa osiossa tarkastellaan määrällisen osuuden esiintuomia hegemoniaryhmiä ja näistä poikkeavia representaatioita. Tarkastelussa ovat myös ylempänäkin käsitelty olympia-aate, siihen liittyvät myytit sekä kansainvälistyminen ja nationalismi. Näihin tutustutaan Suomen Urheilulehden vastuuhenkilöiden, erityisesti Ivar Wilskmanin ja Lauri Pihkalan eri tavoilla edustamaa ruumiillisuutta muun muassa rotuteorian ja sosiaalidarvinismin kautta.

Ensin tarkastelen tyypillisiä miesedustajia, esimerkillisiä suomalaisen kansan ja erityisesti *rodun* edustajia. Tämän jälkeen keskityn poikkeuksiin – miten suomalaisen rotu todella erotettiin muista, niin sanotuista *toisista*, ja toisaalta kuinka suomalaisia *vertailtiin* sekä rotuna että urheilijoina muihin kansakuntiin.

Tämän jälkeen tarkastelen olympialaisten aatteellista käsittelyä Suomen Urheilulehden valokuvituksessa Hannes Kolehmaisesta luodun sankaritarinan kautta. Aivan lopuksi käsittelen valokuvien sukupuolta naisten näkökulmasta – toisin sanoen millä tavoin naisista tehtiin erityinen ryhmä SU:n valokuvissa ja muussa kuvituksessa.

3.1. Suomalaisen rodun esimerkkiedustajia ja toiseuden eksotiikkaa

Suomalainen mies oli ylivoimaisesti käsiteltävän ajanjakson suosituin valokuvaamisen kohde Suomen Urheilulehdessä. Näistä terverakenteisista ja liikunnallisista yksilöistä pyrittiin rakentamaan esikuvia muulle kansalle, kehittämään

*Kuva 24.
Tyypillinen regal
portrait
suomalaisesta
miehestä.
Kuvassa esiintyy
Porin Purjehdus-
seuran perustaja
Gustaf
Sohlström. SU
10/1906, 38.*

suomalaista yhteiskuntaa esimerkin voimin. Sitä mukaa kun spontaanista kisailusta ja järjestäytymättömyydestä siirryttiin kohti järjestäytynyttä kansallista ja kansainvälistä sääntöjen ohjaamaa kilpailua, siirryttiin myös yhteiskunnan tai jonkin sen yksittäisen toimijan asettamien tavoitteiden täyttämistä.

Eräs tällaisista tavoitteista oli kansalaisyhteiskunnan ja kansallistunteen vankistaminen, suomalaisen identiteetin määrittely. Tässä kappaleessa tarkastelen toisaalta millainen oli tätä identiteettiä parhaiten edustaneen urheilijan representaatio, ja toisaalta miten tuota representaatiota yritettiin vahvistaa sekä vertailemalla että erottamalla.

3.1.1. Kansallista ihanneruumista luomassa

Eräs tyypillisimmistä Suomen Urheilulehden valokuvatyypeistä käsittelyjakson ensimmäisellä puolikkaalla oli rinta- tai kasvokuva suomalaisesta miesvoimistelijasta, urheilijasta tai auktoriteetista (*kuvat 24, 25 ja 26*). Kasvokuvia kaikista urheilusuorituksen ulkopuolella otetuista kuvista, toisin sanoen *siviilikuvista*, oli vuosina 1905-1908 jopa yli 50 prosenttia, puolikuvia noin 15 prosenttia. Toinen tyypillinen kuvan asettelu oli kokokuva uniformuun, edustusasuun tai suoritusvälineisiin pukeutuneesta miesurheilijasta, jonka rinnuksia korosti valtava määrä voitettuja mitaleja, ruusukkeita ja rintamerkkejä. Peter Burke kirjoittaa tämän kaltaisista muotokuvista ja muotokuvan tyypisistä valokuvista seuraavasti:

“[They] generally put on their best clothes [...] so that historians would be ill advised to treat portraits as evidence of everyday costume. [They] were also on their best behavior - - making gestures, which were more elegant than usual [...] The accessories represented together with the sitters generally reinforce their self-representations. These accessories may be regarded as ‘properties’ in the theatrical sense of the term [...] symbolic objects refer to specific social roles.”⁹⁵

⁹⁵ Burke 2001, 26–27.

Suomen Urheilulehdessä paras vaatetus, ylväs ja hyväryhtinen asento sekä mitalien ja palkintojen esilletuonti oli toki tietoista juuri spesifin representaation rakentamista. Tällaiset SU:lle tyypilliset kuvat eivät ole sosiaalista todellisuutta, vaan pikemminkin illuusiota, epätoden tekemistä todeksi valokuvan avulla. 1800-luvulla tällainen kuvaustyyppi tunnettiin nimellä *regal portait, kuninkaallinen muotokuva*. Sen tarkoituksena oli osoittaa esimerkillisyyttä, ylhäisyyttä, jaloutta sekä sosiaalista ylemmyyttä.⁹⁶ Edellinen sopii mainiosti Suomen urheilulehden kansansivistykselliseen linjaan: tarkoituksena oli konstruoida representaatio esimerkillisestä kansalaisesta. Tässä tapauksessa esimerkillinen kansalainen oli

Kuva 25. Ruotsalais-suomalainen hovijahtimestari kreivi Adolf Patrick Hamilton. SU 10/1906, 30.

sopusuhtaisesti urheilullinen ja tunnustetusti toimissaan pärjäävä voimisteleva mies, joka ymmärsi kohtuuden määritelmän myös urheilussa.⁹⁷

Keskieurooppalainen traditio on aina ollut suomalaisessa liikuntakasvatuksessa, kuten laajemminkin kasvatuskulttuurissa, kaikista läheisin esikuva. Suomalainen voimisteluaate edustaa niin sanottua *lingiläisyyttä*, joka perustuu John Locken (1632–1704) periaatteeseen rationaalisesta kasvatuksesta sekä ruumiillisen terveyden kehittämisestä ruokavaliolla ja fyysisen harjoittelun

keinoilla. Lingiläisyydessä Locken ajatukset yhdistyvät sosiaalidarvinistiseen aatteeseen urheilusta vallan, menestyksen ja kilpailun manifestaationa, joka omalta osaltaan loi ”rotua”, oikeutti kansakunnan olemassaolon osoittamalla sen

⁹⁶ Burke 2001, 23–34, 50–80, 178–190.

⁹⁷ SU 10/1907, 12–14. Puumalainen 2012, 3, 11. Hentilä 1989.

kyvykkyyttä fyysisissä suorituksissa.⁹⁸

Rotuteorioiden ja kansallisen identiteetin yhteyttä tutkinut Aira Kemiläinen toteaa, että 1900-luvun alussa väestön fyysisten ominaisuuksien mittaamisesta oli tullut erittäin tärkeä osa suomalaisuuden tuottamista. Rodullisten ominaisuuksien listaamisen ja arvojärjestykseen asettamisen aikana oli vasta kehittyvän kansakunnan oltava valmis osoittamaan paikkansa ja oikeutuksensa muiden kehittyneiden kulttuurikansojen joukossa.⁹⁹

Voimistelevan, sopusuhtaisen ja urheilullisen ruumiin ihannointi lähestyi eugeniikassaan toisinaan jopa frenologiaa. Ivar Wilskman oli voimistelunopettajana toimiessaan suorittanut oppilaidensa kasvojen ja kallonmuotojen mittauksia, ja oli muutenkin harras sosiaalidarvinisti:

”[...] tulevien sukupolvien parasta silmällä pitäen olisi estettävä suvun jatkamisesta sellaiset ihmiset, joiden nimenomaan tiedetään kantavan joitakuita huonoja perinnöllisyysaiheita, kuten taipumusta rikollisuuteen, mielisairauksiin, kaatuvatautiin y.m.”¹⁰⁰

Wilskmanin aikakauden jälkeen toimitussihteerinä Suomen Urheilulehdessä toiminut Lauri Pihkala edusti vielä voimakkaammin kyseistä aatesuuntaa. Hän oli muun muassa jyrkästi oman sukunsa jatkamista vastaan: keskusteltuaan ”*etevimmän perinnöllisyysksperttinsä*” kanssa Pihkala oli tullut siihen tulokseen, että hänen jälkeläisensä olisi hyvin mahdollisesti ”*hulluinhuonekandidaatti*”. Pihkalan mukaan jälkikasvun hankkimisen voisi mahdollistaa vain lupa ”*tappaa epäonnistunut eksemplaari*”.¹⁰¹

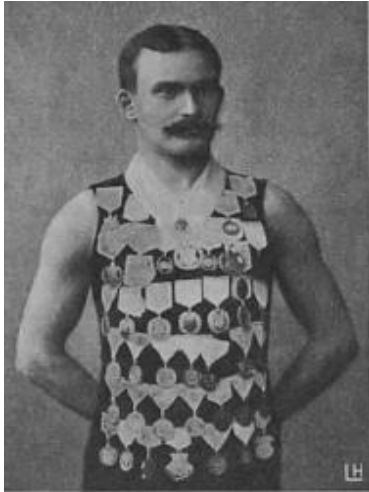
Tällaiset ajatukset näkyivät myös SU:n kuvituksessa. Ihanteena pidettiin ylioppilasta, mielensä hallintaan kykenevää nuorta miestä, jonka kehon mittasuhteet lähenivät täydellisyyttä. Rintakehä oli ensimmäinen asia, jolla pätevää kansalaista ja

⁹⁸ Salimäki 2000, 65–69, 86–88. Meinander 1992, 81–82.

⁹⁹ Kemiläinen 1993, 201–218.

¹⁰⁰ Palmén & Wilskman 1923, 11.

¹⁰¹ Salimäki 2000, 166. Lainaukset Pihkalan kirjeistä kotiväelleen.

Kuva 26. A. Ek, ”maamme etevimpiä urheilijoita”. *SU* 4/1905, 19.

miehekästä nuorukaista voitiin arvioida:

”Suotta ei rintaa pidetä ihmisruumiin miltei jaloimpana osana. Riippuhan siinä olevien elinten vankkuudesta ja virheettömyydestä lähinnä niin yleinen terveys kuin ruumiillinen voima ja kestävyyskin [...] Henkilön, jolla on ’näkyisä’ rintakehä, arvaa jo ulkomuodosta terveeksi ja vankaksi, sillä hänen yläruumiinsa muoto puhuu tilavista, hengityskykyisistä keuhkoista. Kapea, sisäänpainunut rinta sitä vastoin osoittaa enemmän kuin mikään muu tuntomerkki omistajansa kykenemättömäksi ja huonohenkiseksi. Kun kauneus monesti on samaa kuin terveys ja tarkoituksenmukaisuus, on kohtalaisen korkea, leveä rinta lisäksi ihmisen ulkonaisen kauneuden välttämätön edellytys.”¹⁰²

Tällaista tekstiä havainnollistettiin usein kuvin. Tässä tapauksessa käytettiin valokuvien sijaan piirroksia (kuvat 28 ja 29). Sisään painunut, kapea ja laiha rintakehä oli fyysinen ominaisuus, joita suomalaiselle nuorisolle ei toivottu. Se ei mahdollistanut tervettä ja työntäyteistä elämää ja hyvää kansalaisuutta, vaan nähtiin pikemminkin sairaalloisena. Esimerkillistä kehoa ei kuitenkaan visualisoitu vain ruumiillisuutta käsittelevissä jutuissa. Myös urheilukilpailujen voittajat, menestyjät, representoitiin *esimerkkikansalaisina*. Terveellisestä, sopusuhtaisesta ja hyvinvoivan näköisestä kehosta saattoi päätellä menestyksen – ja kääntäen.

Mittasuhteilla oli toden totta merkitystä. Ruumiin muotoja kirjaimellisesti mitattiin, ja *SU*:n sivuilla määriteltiin klassisen ruumiinkuvan mukaan esteettisesti täydellinen nuori mies. Tässä käytettiin apuna renessanssitaiteilijoiden, kuten ”*Michel Angelon*” sekä *Leonardo da Vincin* veistoksia sekä uusklassisten patsaiden esimerkkejä – *Davidia* paremmaksi ei ollut mahdollista päästä. Tässä lähestytään *guttmannilaisttain* toisaalta sekä antiikin urheilumuotoja, että modernia kilpaurheilua:

”The first essential characteristic of ancient and of modern Olympism alike is that of being a religion. By chiselling his body with exercise as a sculptor chisels a statue the athlete of antiquity was

¹⁰² *SU* 1/1908, 4–5.

”honouring the gods”. In doing likewise the modern athlete exalts his country, his race, his flag.”¹⁰³

Kuten ylempänä mainitsin, esimerkkejä edelliseen haettiin toki myös reaali maailmasta. Tärkein piirre oli nimenomaan suomalaisuus. Kotimaisuuden lisäksi korostettiin vahvasti koulutustaustaa: menestynyt ja esteettisesti ruumiiltaan miellyttävä nuori suomalainen mies muistettiin usein tituleerata *ylioppilaaksi*. Tässä korostui kasvatuksellisuus ja kansansivistyksellisyys – ilman tervettä ja hyvinvoivaa mieltä ei voinut hallita voimakasta ja tasapainoista kehoa.

Kuva 29.
Sairaalloinen
rintakehä.
SU 1/1908,
6.

Ylioppilaan titteli ei tosin jäänyt vain sanalliseksi, sillä useissa tapauksissa urheilija esiintyy valokuvassa ylioppilaslakki päässään.

Kuva 28.
Esimerkkivartalo. SU
1/1908, 5.

Kuvassa 31 esitellään eräs tällainen suomalaisen rodun tulevaisuuden toivo, voimistelija sekä *ylioppilas W.A.* Tämä kyseinen herrasmies toteuttaa esteetikko ja tohtori Forelin ”uuden teorian täydellisistä mittasuhteista, joiden lähtökohta on pohkeen ympärysmitta”. Ylioppilas W.A. on esimerkki ”säännöllisesti kehittyneestä suomalaisesta voimistelijasta, jonka ruumiin muoto, paino ja pituus täsmälleen toteuttavat” ihanteellisen kansalaisen ulkoiset vaatimukset. Forelin teorian tapauksessa pohkeesta mitattiin suhdeluvuilla muiden ruumiinosien oikeat, esteettisesti ja geneettisesti täydelliset mitat.¹⁰⁴

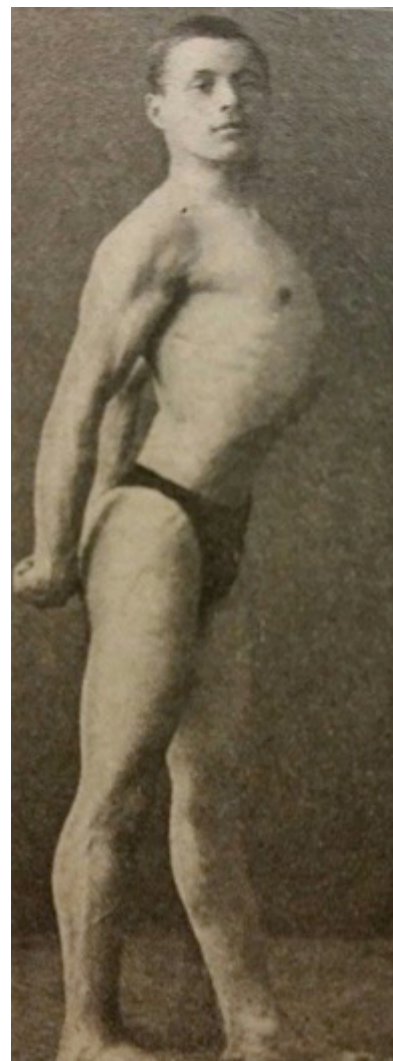
Kuva 30. Tyypillinen
ylioppilaskuva. SU
10/1906, 69.

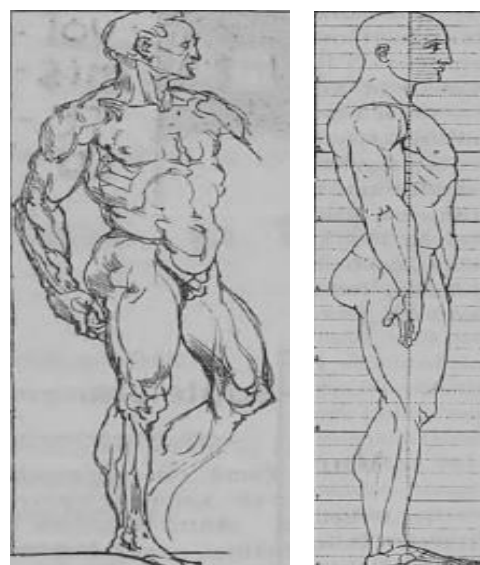
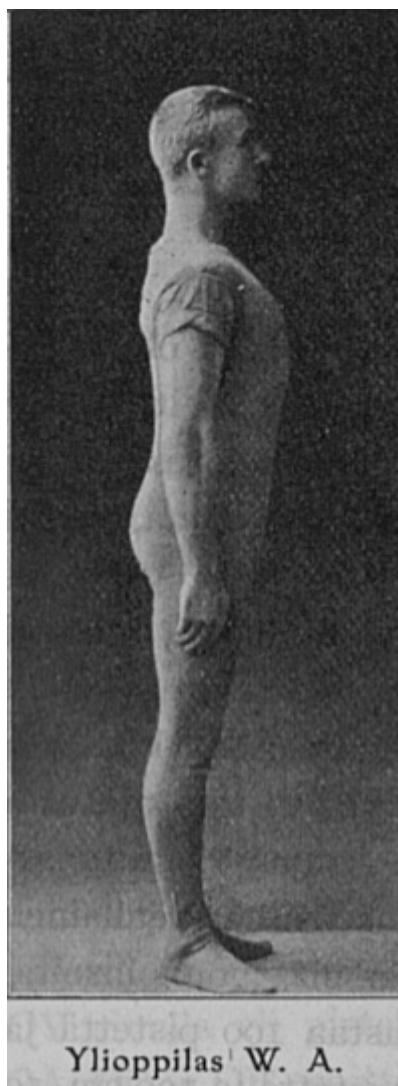
¹⁰³ Lausahdus lainattu modernin olympismin kehittäjältä Pierre de Coubertinilta. *Ritual and Record*, 1990, 115.

¹⁰⁴ SU 4/1907, 8–9.

Yhtä mieltä keinoista tavoitteiden saavuttamiseksi ei kuitenkaan aina oltu. Siinä missä esimerkiksi Ivar Wilskman perusti ajatuksensa perimän muokkaamiseen harjoittelulla, vannoi pehmeämpää linjaa edustanut Viktor Heikel klassisen liikekauneuden tavoittelun nimeen.¹⁰⁵

Kuvat 31, 32 ja 33. Vasemmalla Forelin esittelemä esimerkkiruumis, ylioppilas W.A. Oikealla ylhäällä Mikko Stietz, jonka ruumiista "näkee ettei venäläisistä ole vertaistansa kohdannut." Stietzin ruumiin ihannemittojen avulla tehtiin vertailua pahimpaan viholliseen, Venäjään. Oikealla alhaalla esitellään edellä mainittuja ihanteellisia ruumiin suhdemittoja, joihin esimerkiksi W.A:ta verrattiin. W.A. SU 4/1907, 9. Stietz 16/1912, 5. Ihannemitat SU 1/1905, 2.

¹⁰⁵ Sarje 2014, 73–90.

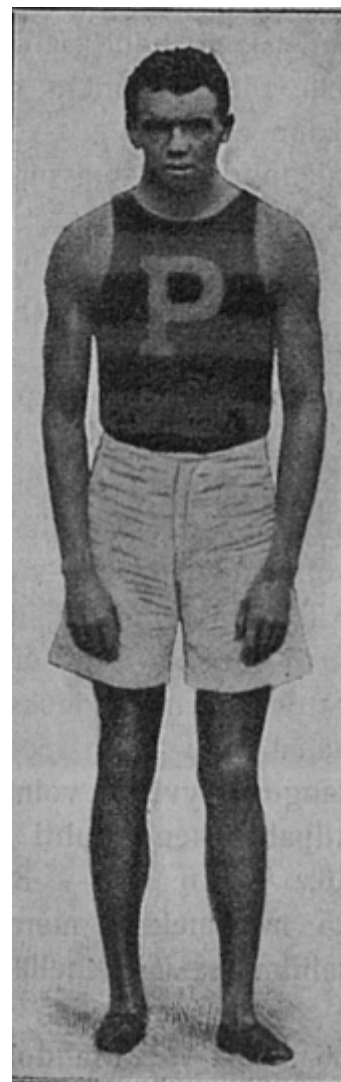
Ihanteellinen miesvartalo.

Kuva 34. Esimerkkivartaloa haettiin antiikin klassisista ihanteista. Sekä naisen että miehen tavoiteltu ruumiinmuoto kuvattiin usein tällä tyylillä. ”Ruumis kuin kreikkalainen veistos.” Tällaisen vartalon saavuttaminen ei ollut tärkeintä – tärkeämpää sen sijaan oli itse vartalotyypin tavoittelu, terveelliset elämäntavat ja liikunnallisuus. SU 16/1912, 2.

3.1.2. Toiseus ja poikkeuksellisen eksotiikan visuaalisuus

Jos suomalaisista voimistelevista ylioppilaista pyrittiin rakentamaan esteettistä ja terveydellistä kansalaisen esimerkkiä, hyvää ”rodun” edustajaa, millä tavalla SU:ssa sitten käsiteltiin toiseutta? Kielellisesti erotuksia pyrittiin tekemään kansallisuuksien, ihonvärin ja rodun perusteella: balkanilaisista painijoista puhuttaessa käytettiin muun muassa termiä ”turkkilaiset”, ja mitä ilmeisimmin afrikkalaissyntyiseen painijaan viitattiin ainoastaan ”neekerinä”.¹⁰⁶ Kuvia näistä ”neekereistä” ei käsittelyjaksolla ole kuitenkaan ainuttakaan, vaikka mitä ilmeisimmin juuri painin saralla erityisesti pohjoisafrikkalaisia, ”marokkolaisia”, Suomessa kisailemassa kävikin.

Sen sijaan yhdysvaltalaiset ”neekerit” olivat edustettuina valokuvissa, mutta vasta myöhään tarkasteltavan ajanjakson lopulla. Todennäköisesti sekä kansalaisuus että yleisurheilijan status vaikuttivat tähän kuvalliseen esitykseen, sillä Lauri Pihkala vietti vuosia Amerikan mantereella opintomatkoilla. Ihonvärin perusteella nimettyjen ihmisryhmien sisällä nähtiin näin eroja. Esimerkkinä tästä ”neekeritohtori”, amerikkalainen yleisurheilija J. P. Taylor, jota esittää kuva 35. Tayloria kuvailtiin vaatimattomaksi ja miellyttäväksi henkilöksi, ja hänen eläinlääketieteellistä tutkintoaan korostettiin jutun yhteydessä.¹⁰⁷

Kuva 35.
”Neekeritohtori”. SU
1/1909, 65.

Peter Burke kirjoittaa toiseuden kohtaamisesta teoksessaan *Eyewitnessing: The Uses of Images as Historical Evidence* (2001). Hänen mukaansa kulttuurien keskinäisen tapaamisen

¹⁰⁶ SU 9/1907, 71–73.

¹⁰⁷ SU 1/1909, 65.

voi jakaa kahteen eri tyyppiin: *sulauttaminen*, *rinnastaminen* tai *assimiloituminen* sekä *vastakohtaistaminen*. Burken mukaan molemmat tavat voivat olla sekä tiedostettuja että tiedostamattomia. *Sulauttamisessa* toiseus nähdään oman itsen heijastuksena, se rinnastetaan ja sitä vertaillaan omaan identiteettiin. *Vastakohtaistamisessa* taas vieras kulttuuri *toiseutetaan*, siitä tehdään jotain muuta, vastakkaista ja ulkopuolista omalle kulttuurille ja minälle.¹⁰⁸ Burke käyttää esimerkkinä *Herodotosta*:

”The Greek historian Herodotus presented an image of ancient Egyptian culture as the inverse of the Greeks, noting that in Egypt people wrote from right to left instead of from left to right, that men carried burdens on their heads rather than their shoulders, that women made water sitting down instead of standing up, and so on. He also described the Persians and the Scythians as in some ways the antithesis of the Greeks.”¹⁰⁹

Aikaisemmin tutkimuksessa tarkastelin muun muassa suomalaisten urheilijoiden vertautumista ulkomaalaisiin, ja SU:n tapoja käsitellä näitä eroja. Kyseessä olleessa luistelu- ja talviurheilutapahtumassa on selvästi kyseessä niin sanottu *sulauttaminen*, *rinnastaminen* tai *assimiloituminen*: suomalaisia urheilijoita verrattiin keskieurooppalaisiin kansakilpailijoihinsa. Oli tärkeää osoittaa, että suomalaisetkin kykenivät fyysisissä ponnisteluissa vastaamaan niihin haasteisiin, joita *kehittyneempien* kansakuntien urheilijat esittivät. Suorituksia verrattiin jatkuvasti muihin kansoihin, näistä otettiin oppia ja näiden rinnalle pyrittiin

Kuva 36. Saksalainen pyöräilyauktoriteetti. Vrt. aikaisemmat regal portraitit. SU 8/1905, 52.

¹⁰⁸ Burke 2001, 123–139.

¹⁰⁹ Burke 2001, 124.

nousemaan muun muassa olympiakisoissa. Tätä edustivat myös saksalaiset pyöräilijät, joiden valokuvat vertautuvat suomalaisten esimerkkikansalaisten kuviin, kuten kuvassa 36.

Taina Syrjänmaa käsittelee teoksessaan *Edistyksen luvattu maailma: Edistysusko maailmannäytteilyissä 1851–1915* (2007) toiseuden katsomista ja sitä, missä Burkenkin määrittelemien rinnastamisen ja vastakohtaistamisen raja kulkee. Toisin sanoen, kuinka erilainen jonkun pitää olla, että se muuttuu rinnakkaisesta kuriositeetiksi, sukulaisesta toiseudeksi ja erilaiseksi? Suomen Urheilulehden valokuvituksessa voidaan havaita näitä samankaltaisia teemoja. Siinä missä itävaltalaiset taitoluistelijat, saksalaiset mäkihyppääjät ja ruotsalaiset painijat ovat kehittyneempiä mutta rinnakkaisia kilpailijoita, muuttuu esimerkiksi kuvan 37 ceylonilainen ”edustaja” ”ennennäkemättömiä temppuja tekäväksi” kuriositeetiksi.

Kuva 37. Ceylonin erikoinen kuriositeetti Singaleesi Rannie. SU 3/1905, 74.

Kuva Singaleesi Ranniesta on mielenkiintoinen monesta eri syystä. Häntä

kuvaillaan ”*temppujen tekijäksi*”, mieheksi, joka on ”*merkillinen*” eikä ainoastaan temppujensa vuoksi joihin kuului muun muassa ”*terävillä miekoilla kävely*”. Merkillisen hänestä tekee myös hänen alkuperänsä: ”*Hän on kaukaisen Ceylon-saaren edustaja, tuon satumaisen maan, jonka asukkaat ovat niin harvinaisen tasapuolisesti ja kauniisti kehittyneitä, mitä ruumiin muotoon tulee*”. Toimittaja on tuskin tavannut Rannien lisäksi merkittävää määrää ceylonilaisia – kiehtova kuriositeetti, *vastakohtaistaminen* ja *toiseuden konstruointi*, kuitenkin siivittää kirjoittajan ylisanoihin.¹¹⁰

Rannien valokuva sisältyy painia käsittelevään juttuun. Mies ei kuitenkaan itse ole painija. Kuvan valinta tähän on siis myös merkillepantava – vaihtoehtoja nimittäin oli. Muun muassa paljon palstatilaa muissa numeroissa saanut ja kilpailuissa hyvin menestynyt puolalainen Zhysuko, ”*pelottava painija, kaunis mies*”, on jätetty täydellisesti numeron ulkopuolelle. Ceylon-saaren temppujentekijä oli siis sen luokan kuriositeetti, *vastakohta* ja jotain *toista*, ettei tätä ollut varaa jättää valokuvaamatta Suomen Urheilulehteen. Ceylonilainen oli riittävän kaukaa, riittävän erilainen, ollakseen *jotain toista*.

Tällaiset poikkeuksellisia tapauksia pidettiin luonnonlapsina, impulsiivisina ja kehitystasoltaan länsimaisia ”*kristittyjä*” heikompina. Urheilla he kuitenkin osasivat:

”Mutta nyt on äskettäin esiintynyt Lontoossa hindulaisia painijoita ja on heidän menestyksensä antanut aihetta uusiin havaintoihin. Nuo tumma-ihoiset luonnonihmiset ovat saattaneet sikäläisen painimaailman vallan ällistyksiinsä. Kuuluisa sveitsiläinen John Lemm sortui muutamassa minuutissa Imam Buxin kanssa yrittäessään, ja ’itse Zbysko’ kykeni rähmällään maaten töin tuskin puolustautumaan terhakkaa Gamaa vastaan. Mitä merkitsee tämä? Eiväthän nämä hindut ole mitään älykkäitä eikä taitavia, osaavat vain muutamia otteita. Mutta heillä on mitä Europan niin sanoaksemme herraspainijoilta puuttuu: täysin terve sydän ja tuoretta elinvoimaa”¹¹¹

Tätä mystistä ”*elinvoimaa*” jopa ihailtiin, se oli jotain ennennäkemätöntä, voimakkaampaa kuin painoharjoituksilla saavutettu lihasvoima. Vaikka Ceylonin

¹¹⁰ SU 3/1905, 72–74.

¹¹¹ SU 18-19/1910, 7.

Rannieta ja hindupainijoita pidettiinkin *jonain toisina*, heidän luonnollisuuttaan, primitiivistä voimaansa arvostettiin ja ihmeteltiin. Länsimaistenkin ”*kristittyjen*” urheilijoiden olisi ollut viisasta ikään kuin palata luontoon, alkujuurilleen, sillä tuosta viattomuudesta ja puhtaudesta ammennettu elinvoima oli päihittänyt heidän järjestelmällisen voimaharjoittelunsa.

Kuva 38. Eksotiikkaa. SU 10/1906, 25.

Toisaalta muitakin kurioositeetteja visualisoitiin ahkerasti. Hyvänä esimerkkinä tästä ovat *Yellowstonen* kansallispuistosta otetut useat luontokuvat, sekä erityisesti saksalaisen luonnontutkijan ja urheilijan C.G. Schillingsin valokuvaamat otokset. Schillings onnistui rautahäkkiin suljettuna kuvaamaan jopa leijonan juomapaikallaan (kuva 38). Juuri tämän tyyppiset kurioositeetit, poikkeamat ja mielenkiinnon kohteet saivat mahdollisuuden tarjoutuessa varmaa tilaa Suomen Urheilulehdessä. Vierasta haluttiin visualisoida, tehdä se näkyväksi valokuvien avulla. Taina Syrjänmaa kirjoittaa 1800- ja 1900-lukujen vaihteen maailmannäyttelyvieraiden katsomisen tavoista seuraavasti:

”[...] eksoottisten kansojen edustajia tuotiin [...] yleisön ihmeteltäviksi ja tarkkailtaviksi. Näyttelyjen ensyklopedinen luonne edellytti järjestelmällisyyttä, monipuolisuutta ja luokittelemista. Tapa havainnollistaa niin uusinta tekniikkaa kuin vieraita kulttuureja ja niiden 'kehitystasoa' oli asettaa ne katsottaviksi. Aikalaiset arvostivat nimenomaan katsomista havaitsemisen, kokemisen ja oppimisen keinona; se oli tiedon hankkimisen ja ymmärtämisen väline.”¹¹²

Katsomalla rakennettiin myös toiseutta. Katseen kohteena oleminen tuotti, kuten olen johdannossa todennut, objekteja, arvioinnin kohteita, historiattomia ja passiivisia elementtejä. Valokuvauksen keinoin voitiin konstruoida rakenteita ja

¹¹² Syrjänmaa 2007, 71.

luoda *toiseuden* todellisuutta – valokuva oli eräänlainen todiste tästä toiseudesta.¹¹³

Eksoottiset juttuaiheet olivat muutenkin visuaalisesti rikkaita, silloin kun sellaisen jutun kirjoittamiseen oli päädytty. Kuvilla haluttiin tuoda näkyväksi jotain vierasta, tehdä ikään kuin todelliseksi hullunkurisuudet ja ennennäkemättömyydet. Tästä toimii esimerkkinä uutena lajina esitelty ”*taitopyöräily*” kuvassa 39: missään muussa käsittelyjakson artikkelissa ei ole vastaavaa määrää kuvia käytettyjä sivuja kohden. Hyvänä vertailukohtana voidaan käyttää taitopyöräilyartikkelia seuraavaa kilpapyöräilyosiota, joka sisältää ainoastaan yhden valokuvan – sekin rintakuva urheilijasta.¹¹⁴

¹¹³ Syrjänmaa 2007, 147–167.

¹¹⁴ SU 1, 2, 3 ja 4/1907. Taitopyöräilyä käsiteltiin vuonna 1907 useassa eri numerossa.

Kuva 39. Taitopyöräilyn eksotiikkaa. Tuttujen ja tunnettujen lajien ohella hauskat ja erikoiset tempaukset saivat visuaalista tilaa. Näitä esiteltiin usein varsin runsain kuvin, sillä lukijan tuli omin silmin nähdä minkälaisesta toiminnasta oli kyse. SU 2/1907, 41.

3.2. Tukholman olympialaiset ja myytti Hannes Kolehmaisesta

Suomalaisia urheilijoita osallistui ensimmäistä kertaa olympialaisiin Ateenassa 1906. Näihin välikisoihin osallistujia lähetettiin neljä. Suomen Urheilulehden numerossa 4/1906 kisojen merkitystä kuvailtiin tärkeäksi Suomen tunnetuksi tekemisellä: ”Tarkoittaahan tämäkin yritys puolestaan saada tuntematonta, useimmiten syrjäytettyä maataamme ja sen oloja edes jonkun verran yleisemmän huomion ja

*tunnustuksen alaiseksi.”*¹¹⁵

Vaikka Ateenan kisat saivatkin yleisestä luulosta poiketen Suomessa huomattavasti julkisuutta, rajoittui kiinnostuneiden määrä kuitenkin vielä varsin pieneen urheiluaktiivien joukkoon – eikä vähiten suomalaisten yhteiskunnallisten olojen ollessa tuolloin varsin epävakaa muun muassa suurlakon jäljiltä. Suomalaiset urheilijat kilpailivat nimenomaan suomalaisina siitäkin huolimatta, että venäläiset toimet estivät siniristilipun esittämisen suomalaisurheilijoiden symbolina.¹¹⁶

Kansallisten symbolien esittämisen kiistat jatkuivat jälleen Lontoon olympialaisissa 1908. Avajaisissa sai kantaa vain virallista valtion lippua, eikä Suomella tuolloin sellaista vielä ollut. Sen sijaan joukkue kantoi edellään pahvista askarrettua nimikilpeä, johon oli maalattu ”*Finland*”. Palkintojenjaossa käytettiin Venäjän lippua sekä pientä Finland-kylttiä. Vaikka menestys Lontoossa ei kaikkia tyydyttänyt (yksi kulta, yksi hopea ja kolme pronssia), pidettiin tärkeimpänä kuitenkin itse osallistumista juuri näkyvyyden ja suomalaisuuden kansainvälisen esiintymisen vuoksi.¹¹⁷ Modernin olympialiikkeen isän Pierre de Coubertinin sanoin, tärkeintä olympialaisissa ei ole voittaa, vaan ottaa osaa. Erityisesti suomalaisten osanottajien määrä miellytti.¹¹⁸ Suomen Urheilulehdessä oltiin myös tyytyväisiä voimistelujoukkueen pärjäämiseen ”*kehittyneempien kulttuurikansojen kaikkein etevimpien voimistelujoukkueiden kanssa.*”¹¹⁹

Osallistumisen tärkeyden ja kansainvälisen näkyvyyden suitsutuksesta huolimatta Lontoon kisojen jälkeen alettiin urheilupiirissä ymmärtää, että parhaiten Venäjästä erottauduttaisiin menestymällä seuraavissa olympialaisissa.¹²⁰ Tukholman olympialaiset vuonna 1912 olivatkin suomalaisittain jättimenestys. Vaikka Suomi oli virallisesti liitetty Kansainvälisen Olympiakomitean jäseneksi, pyrkivät venäläiset

¹¹⁵ SU 4/1906, 9.

¹¹⁶ Kokkonen 2008, 61–62. Vettenniemi 2007, 269. Niin sanotun lippukiistan todellisista tapahtumien kulusta ei olla vieläkaan selvillä.

¹¹⁷ Kokkonen 2008, 63–64.

¹¹⁸ SU 7/1908, 10.

¹¹⁹ SU 7/1908, 11.

¹²⁰ Viita 2003, 115.

jälleen rajoittamaan suomalaisten osallistumista kisoihin. Suomessa ei kuitenkaan annettu periksi: kisoihin lähti lopulta kaiken kaikkiaan 165 urheilijaa ja 23 valmennuksen, huollon ja johon jäsentä.¹²¹

Ruotsin ulkoministeriöön suunnatun poliittisen venäläispaineen johdosta suomalaiset joutuivat kuitenkin jälleen marssimaan venäläisten jäljessä Venäjän lipun alla. Joukkue järjesti tästä johtuen tahallisenä pidetyn provokaation emämaan rajoitustoimia vastaan: suomalaisryhmän kärjessä marssi tuntemattomaksi jäänyt helsinkiläinen naisvoimistelija seuransa lippua liehuttaen. Tämä aiheutti luonnollisesti polemiikkia venäläisten ja ruotsalaisten kisajärjestäjien kesken. Suomessa olympialaisissa ilmentyneet sortotoimet ja uuden lippukiistan jälkiselvittelyt tulkittiin kuitenkin positiivisina, sillä tätä kautta pienen kansan urhea taistelu tyrannimaista emämaata vastaan sai kansainvälistä näkyvyyttä.¹²² Jouko Kokkonen kirjoittaa Tukholman tapahtumista ja niiden kansallisesta merkityksestä seuraavasti:

”Avajaismarssin selostukset havainnollistavat, miten kansallisuus luodaan suorituksissa ja teoissa sekä niiden toistoissa. Olympiakisat ovat olleet suomalaisuuden tuottamisen tärkeä ja toistuva näyttämö. Tukholman vuoden 1912 kisojen merkitys on ollut tässä suhteessa suurin. Suomen olympiaosanotto herätti ensimmäisen kerran laajaa huomiota koko maassa. Mukaanpääsy Venäjän pyrkimyksistä huolimatta korosti osanoton arvoa. [...] Olympiasallistumisesta menestysodotuksineen tuli Tukholmasta alkaen yksi tärkeä suomalaisuutta rakentava kertomus, joka on siirtynyt uusilla kisakokemuksilla täydentyneenä sukupolvelta toiselle.”¹²³

Erilaiset tarinat ja kertomukset suomalaisuudesta vakiintuivat, muuttuivat luonnollisiksi ja itsestään selviksi ja toimivat näin yhteenkuuluvuuden rakentamisen keinoina sekä uudistuivat tuleville sukupolville.¹²⁴ Kiistat symboleista Venäjän kanssa nousivat yhä uudelleen ja uudelleen esiin kisojen kuluessa erinomaisen urheilullisen menestyksen myötä.

¹²¹ Siukonen 2012, 36.

¹²² Kokkonen 2008, 65–68.

¹²³ Kokkonen 2008, 67–68.

¹²⁴ Gordon et al. (toim.) 2002, 12–13.

3.2.1. Suomi juosten maailmankartalle: totta vai tarua?

Suurin suomalainen sankari Tukholmassa oli Hannes Kolehmainen, joka voitti molemmat pitkät ratamatkat sekä maastajuoksun olympiakultaa:

”Liekö kukaan suomalainen vielä tähän päivään saakka levittänyt maansa mainetta ja nimeä niin laajalle ja niin huomattavasti kuin piskuinen Hannes Kuopiosta. Miljoonat ja sadat miljoonat ovat epäilemättä näinä päivinä ihailleen ja ihmetellen toistaneet sanat Kolehmainen ja Finland. Ruotsalaiset lehdet eivät löydä kyllin voimakkaita sanoja täysin tajuttavasti esittääkseen meidän pojan ennätyksen tavattomuutta, hänen kestävyyttään ja varmuuttaan siitä huolimatta, etteivät he suinkaan erikoisen suopeasti katsele suomalaisten silminnähtävää paremmuutta stadionilla.”¹²⁵

Hannes Kolehmainen ei ollut mikään oman aikansa supertähti – hänen suosionsa perustui toki olympiavoittoihin, mutta myös vaikutelmaan hillitystä, rauhallisesta ja täysin arkisesta muurarista, aivan normaalista kansanmiehestä, hymyilevästä Hanneksesta. Kolehmainen ei ollut aatelissuvun vesa, jota tavallinen rahvas vieroksuisi. Alku-lehdessä kirjoitettiin Kolehmaisesta hiljaisena ja siivona olentona, joka on ”*niin kaino ja lempeä*”, ja jonka ”*tyyni luonne*” oli edellytys huippumenestykseen.¹²⁶ Myytti Hannes Kolehmaisesta alkoi syntyä.

Urheiluhistorioitsija Ossi Viidan väitöskirja *Hymyilevä Hannes – Työläisurheilija Hannes Kolehmaisesta sankaruus porvarillisessa Suomessa* (2003) käsittelee Kolehmaisesta kansallista sankariasemaa ja myyttiä lentävästä lausahduksesta, jossa Kolehmainen ”*juoksi Suomen maailmankartalle*”. Viita osoittaa, että tätä tunnettua sanontaa ei luotu Tukholman kisojen yhteydessä, vaan se on syntynyt pikemminkin 1910- ja 1920-lukujen vaihteessa. Sisällöllisesti sanonta kuitenkin toki luotiin Tukholman kisoissa, kun urheiluvaikuttajat argumentoivat Tukholman menestyksen

¹²⁵ Vaasa-lehti 13.7.1912.

¹²⁶ Alku-lehti, 6/1912.

nostaneen Suomen kansainväliseen tietoisuuteen.¹²⁷ Viidan mielestä oleellista tässä on kysyä, kuinka laajalle Tukholman vaikutus lopulta todellisuudessa ylsi sekä maailmalla että Suomessa, oliko urheilu ensimmäinen asia joka nosti Suomen kansainväliseen tietoisuuteen ja minkälainen identiteetti suomalaisilla ylipäätään oli omasta itsestään vuonna 1912.¹²⁸

Viita kirjoittaa Kolehmainen myytistä työläisnuorison sankarina kriittisesti. Siinä missä työläislehdet pyrkivät luomaan kuvaa ”*kärsivästä köyhälistön pojasta*”, alkoivat porvarilliset lehdet pian olympialaisten jälkeen häivyttää sankarin työläistäustaa: tarkoituksena oli luoda koko Suomea yhdistävä myyttinen hahmo. Suomen menestys kisoissa herätti toki kiinnostusta, mutta kuinka laaja tämä ”*maailma*” todella oli, jonka kartalle Kolehmainen Suomen juoksi? Siihen kuului todellisuudessa vain osia Euroopasta, Aasiasta, Oseaniasta ja Afrikasta. On kritiikistä huolimatta hyvä muistaa, että tämä pienoismaailma kuitenkin johti käytännössä koko muuta maailmaa länsimaisen kulttuurin voimin. Kisoista toki kirjoitettiin lähinnä niihin maihin jotka niissä suoriutuivat hyvin, ja luonnollisesti usein kansallisista lähtökohdista.¹²⁹

Kritiikki myyttiä kohtaan jatkuu Suomen tuntemattomuuden viallisella oletuksella:

”Jotta Hannes Kolehmainen olisi juossut Suomen vuoden 1912 edellä kuvatulle supistetulle maailmankartalle, se olisi edellyttänyt Suomen tuntemattomuutta ennen Tukholmaa. Jos esimerkiksi otetaan pelkkä suomalainen kuvataide, niin urheilufanaatikkojen esittämä näkemys maailmankartalle pääsystä murenee palasiksi. Suomalaiset kuvataiteilijat olivat tehneet Suomea tunnetuksi kymmeniä vuosia ennen Tukholmaa. Kuvataiteilijoiden yhteys suoraan ja henkilökohtaisesti Euroopan hoveihin ja muihin hallituspiireihin oli varsin merkittävää.”¹³⁰

Toisaalta myös kansallistunnon kohoaminen asetetaan kyseenalaiseksi tiedonkulun hitauden vuoksi. Kuinka monen suomalaisen kansallistunnetta Kolehmainen voitot

¹²⁷ Viita 2003, 149. Kokkonen 2008, 18.

¹²⁸ Viita 2003, 148–152.

¹²⁹ Viita 2003, 148–152, 369–374.

¹³⁰ Viita 2003, 372.

todella ruokkivat? Viidan mukaan ”*tieto Hannes Kolehmaisien voitosta ei ollut levinnyt vielä yli kymmenen vuoden päästä kokonaan edes hänen synnyinmaakuntaansa Savoan.*”¹³¹

Ossi Viidan väitöskirjassa täten dekonstruoidaan Hannes Kolehmaisien, ”*Hymyilevän Hanneksen*” myytti. Viita luonnehti sankarilegendaa seuraavasti: ”*Kolehmaisien menestys kaksissa olympialaisissa Suomen historian murrosaikoina, siirtyminen työläisurheilijasta porvarillisen Suomen sankariksi, sankarin esikuvallinen hyödyntäminen ja hänen luonteensa soveltuminen esikuvaksi sekä omien tekojen esikuvallisuus pitivät hänen sankaruuttaan elossa vuosikymmeniä.*”¹³²

Suomen Urheilulehti kansallisaatteen palossaan on näytellyt varsin merkittävää roolia tuon myytin luomisessa. Ensin tarvitaan voitto, vasta sen jälkeen voidaan luoda kertomus voitosta. Kulttuurinen konteksti on se, joka saa meidät näkemään esimerkiksi suomalaiset huippumenestyneet kestävyysjuoksijat Hannes Kolehmaisien, Paavo Nurmen tai Lasse Virénin *legendoina* tai *sankareina*. Toisaalta myös kansallinen identiteetti vaatii edellä mainitun kulttuurisen kontekstin. Juuri näitä asioita muun muassa aikakauslehdistö, muun median osana, luo meille urheilusankarimyyttien rinnalla.¹³³

Kalle Virtapohja on kirjoittanut väitöskirjassaan *Sankareiden salaisuudet – Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä* (1998) median rakentamasta urheilullisesta teatterista, jossa näitä myyttejä ja legendoja konstruoidaan. Virtapohja on määritellyt edellisessä urheilusankarin käsitteen: sankari ensinnäkin tekee sankaritekoja, toiseksi edustaa hyvää ja kolmanneksi hän saa asemansa muilta. Tällaiset sankarit sopivat erinomaisesti siihen kokonaisuuteen, jossa luodaan ja muokataan kansallista identiteettiä. Kollektiivinen identiteetti taas syntyy myyttien (kuten suomalainen hiihto vastarintana

¹³¹ Viita 2003, 372.

¹³² Väitös: Hymyilevä Hannes ei juossut Suomea maailmankartalle (Viita).
<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2003/09/tiedote-2009-10-01-09-53-41-266529>.
Luettu 23.3.2015.

¹³³ Virtapohja 1998, 40–48.

venäläistämistoimille), symbolien (kuten lippujen ja vaakunoiden) ja merkitysrakenteiden ilmentäminä.¹³⁴

3.2.2. Hymyilevä Hannes Suomen Urheilulehden valokuvituksessa

Millä tavoilla Hannes Kolehmainen käsittely Suomen Urheilulehden kuvituksessa sitten rakensi edellä esiteltyä myyttiä, loi kansallista identiteettiä? Historia osoittaa Kolehmainen ”*tehneen sankaritekoja*” voittamalla kolme olympiakultaa. Menestyksen myyttisen luonteen kuitenkin osoittaa Ossi Viita väitöskirjassaan. Näitä sankaritekoja osattiin odottaa jo ennen Tukholman olympialaisia, sillä jo toukokuussa 1912 Kolehmaista käsiteltiin SU:n numerossa 15 lähes puolen kokonaisen numeron verran.

Yksi kolmasosa kaikista kyseessä olevan numeron valokuvista esitti Hannes Kolehmaista. Kolehmainen esitetään ensimmäisellä sivulla kokokuvassa kisauniformussaan. *Kuvat 40 ja 41* ovat kuitenkin tässä merkityksellisempiä epätyypillisyytensä vuoksi. Niissä esitetään Kolehmainen rintakuva sivuprofiilista paidattomana sekä Kolehmainen ”*työkalut*”, täysin paljaat jalat reiden puolivälistä alaspäin.¹³⁵

Kuva 40. Paidaton sivuprofiili Kolehmaisesta. SU 15/1912, 2

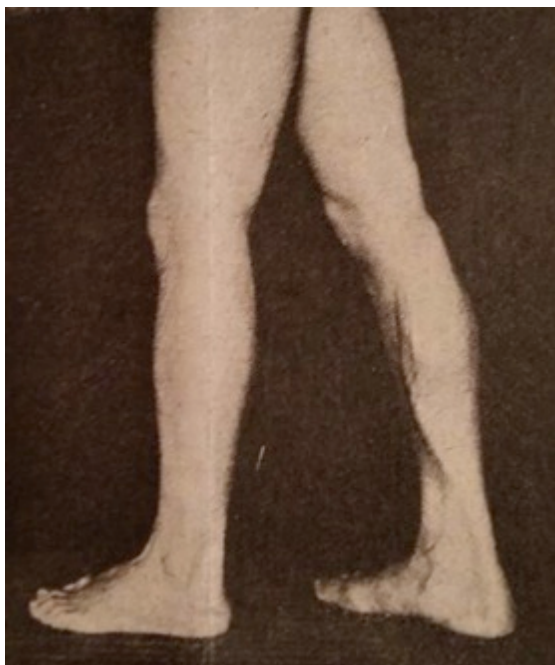
Kolehmaiselta siis odotettiin menestystä, mutta samalla hänestä rakennettiin suomalaisen kansalaisen tyyppiesimerkkiä: rotubiologisesti erinomaista urheilijaa. Toisaalta ryhdikäs asento uniformukuvassa kertoo synnynnäisestä kunnosta, toisaalta taas teksteleistä vapautettu ruumis esittelee ihannevirtaloa, joka vertautuu täydellisiin antiikin patsaisiin. Käsittelyjaksolla

¹³⁴ Virtapohja 1998, 40–48, 57–63. Virtapohja kirjoittaa myös jo aikaisemmin esittelemästani rotubiologiasta olympiamenestyksen mahdollistajana 1900-luvun ensimmäisellä puolikkaalla. Tästä lisää Virtapohja 1998, 96–97.

¹³⁵ SU 15/1912, 1–3.

yhdestäkään muusta urheilijasta ei julkaistu SU:ssa tällä tavalla rajattuja kuvia. Erityisesti alastomien jalkojen kuvaaminen on mielenkiintoista, sillä siinä korostuu nimenomaan hyvin muotoutunut ruumis, lihaksisto, jolla on mahdollista nostattaa suomalaista kansallista identiteettiä. Kolehmaista ei esitelty ihmisenä, vaan poikkeuksellisen *sankarina*, joka oli fysiologisesti muiden kansojen edustajia etevämpi.

Sankaritekona ei toki ollut olympiakultien voittaminen itsessään, vaan kaikki niihin liitetty: paremmuus venäläisistä tärkeimpänä. Olympialaisissa Kolehmainen sekä erottautui muista etevyydellään, teki muista kansallisuuksista *toisia*, että asetti Suomen ja muut keskenään vertailtaviksi.

Kuva 41. Hannes Kolehmaisien työkalut, joilla suomalaisen rodun etevyys osoitettiin Tukholman olympialaisissa. SU 15/1912, 2.

Tätä ilmensi kaksi eri valokuvatyyppeä. Toisessa rajaus on Kolehmaisessa itsessään. Esimerkkinä tästä on maaliintulohetken valokuva, *kuva 42*. Kuvan rajaus antaa vaikutelman siitä, että Kolehmainen on yksin stadionin juoksuradalla, taustallaan vain hänelle suosiotaan osoittavan ja ihailevasti suhtautuvan yleisön katseet. Tässä tehdään selvä ero muihin. Kolehmainen on radalla suorittaessaan osoittanut olevansa *parempi*, näin ollen tehden muista huonompia, *toisia*.

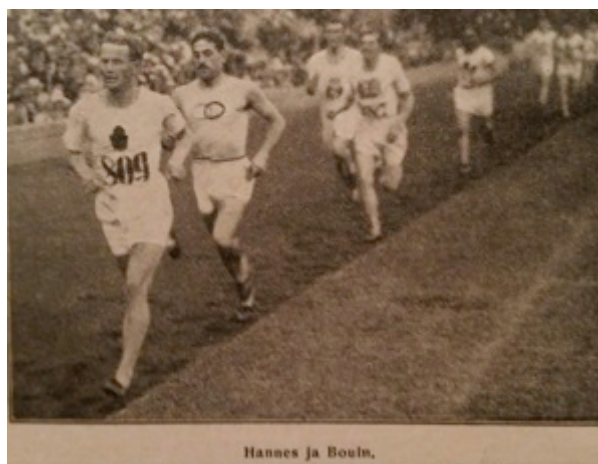
Vain Kolehmainen on kisan voittaja – muut ovat häviäjiä. Suomalaisessa aikalaisretoriikassa Venäjä nähtiin olympialaisten päävihollisena, joten osoittaessaan myös heidän olevan häviäjiä, Kolehmaisesta voidaan konstruoida jälleen sankaria uudella tavalla. Hän edustaa hyvää eli Suomea ja suomalaisuutta pahaa eli Venäjää ja venäläistämistoimia vastaan.

Toisessa kisakuvatyyppissä (kuvat 43, 44 ja 45) Kolehmainen kamppailee muita kansallisuuksia vastaan radalla, kesken kilpailutilanteen. Näissä kuvissa rajausta sekä tapahtuma on selvä: kisa on kesken, Kolehmainen taistelee eikä ole esimerkiksi selvästi johdossa. Näissä valokuvissa korostuu *vertailtavuus*: jotta Kolehmainen voisi olla *parempi*, tehden muista (erityisesti venäläisistä) *huonompia*, *toisia*, on hänen osoitettava se toiminnallaan. Virtapohja kirjoittaa sankaritarinoista sekä urheilun draamasta juuri toimintana.¹³⁶ Toiminta on sankarillisuuden minimiehto.

Kuva 42. Hannes voittaa – yksin. SU 25/1912, 1.

Kuvat 43 ja 44. Kolehmainen kilpailutilanteessa muiden kanssa – Hannes ja vertailtavat. Vasemmalla SU 25/1912, 4. Oikealla SU 25/1912, 6.

Hannes ja Bouls,

10,000 m. alkumatkalta.

Hanneksen vieressä W. Scott ja takana I. Scott, sitte L. Richardson, M. Karlsson, Tevanima, Keeper, Orlando, Stenroos ja Tatu.

¹³⁶ Virtapohja 1998, 40–53.

Kuva 45. Hannes johtaa muita juoksijoita. Tässä tyypiesimerkki vertailusta – toisaalta näkyvissä oma etevyys itsessään, toisaalta etevyys suhteessa muihin. SU 28–30/1912, 28. Suuri Olympianumero.

Kolmantena sankaruuden määritelmänä mainitsimme ylempänä sankaruuden tunnustuksen tulevan muualta kuin sankarilta itseltään. Tähän on SU:n kuvituksessa helppo ja lähes itsestään selvä esimerkki: palkintojenjakotilaisuus *kuvassa 47*. Tässä sankaruus ikään kuin annetaan Kolehmaiselle mitalin muodossa. Tämä ei kuitenkaan ollut ainoa tapa tunnustaa sankarin asema. Jo yksin Kolehmaista esittävien kuvien valtaisa määrä riittäisi tunnustukseksi. Kolehmaista itseään esittäviä tai häneen tavalla tai toisella viittaavia kuvia koko käsittelyjaksolla on enemmän kuin kenenkään muun yksittäisen urheilijan kohdalla, siitakin huolimatta että ensimmäiset Kolehmaisesta kertovat kuvat ovat vasta jakson toiseksi viimeisen vuoden lehdissä.

Lisäksi hyvin harvan muun urheilijan tai urheiluvaikuttajan kohdalla kuvan valinta lehteen oli yhtä itseisarvoinen: Kolehmaisesta kuvia ei tarvinnut selitellä. Kuvat oikeuttivat itsensä omalla olemassaolollaan, niitä ei tarvinnut liittää osaksi juttuja tai

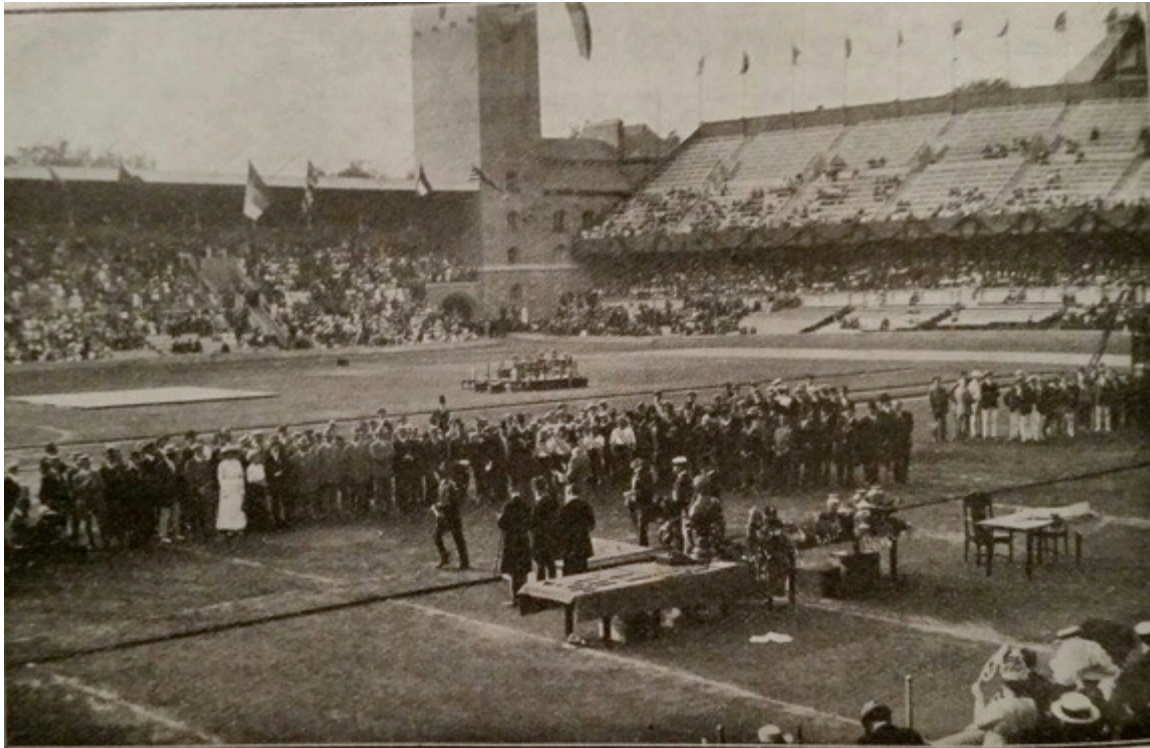
käyttää lisätodisteina jostain tekstistä tai tarinasta. Tässä on hyvin vahva viite henkilökultin luomisesta. Kolehmainen on visuaalisesti läsnä niin voimakkaasti, että jo pelkästään tämä luo lukijalle ajatuksen jostain tärkeästä ja suuresta. Hyvänä esimerkkinä tästä valokuvien itseisarvoisuudesta on Suomen Urheilulehden vuoden 1912 joululiitteen mukana tilaajille lähetetty ylimääräinen keräilykuva Kolehmaisesta, jonka saattoi esimerkiksi kehystää tai ripustaa muuten esille. Kolehmainen oli myös harvoja yksittäisiä urheilijoita, joita kunnioitettiin pääsyllä Suomen Urheilulehden kanteen.

Kuva 46. Kolehmaisesta valokuvaa tarjottiin liitteenä urheilusta kiinnostuneille. Kuvan saattoi vaikka kehystää tai ripustaa seinälle katseltavaksi. SU 14/1913, liite.

Toisaalta Kolehmaiseen myös verrattiin muita suomalaisia urheilijoita. Hänet esitettiin esimerkkikansalaisena suomalaiselle urheilevalle nuorisolle, jonakin minkälaiseksi jokaisen tulisi parhaansa tehden pyrkiä. Tämä näyttäytyi myös kuvituksessa: nuoria suomalaisia urheilutoivoja tituleerattiin ”tuleviksi Kolehmaisiksi” kuvassa 48. Sankaruus sai näin kasvatuksellisiakin piirteitä. Tällainen esimerkillisyys liittyy hyvin voimakkaasti myytin ja legendan luomiseen.¹³⁷

¹³⁷ Virtapohja 1998. Martti Jukolan vuonna 1932 julkaisema *Me uskomme urheiluun* on tästä urheilijoiden esimerkillisyyden suitsuttamisesta erinomainen näytös. Koko teoksen tarkoitus oli innostaa nuoria urheilijoita Los Angelesin olympialaisten aattona huikeisiin suorituksiin lietsomalla näiden kansallishenkeä menneisyyden sankaritarinoilla. Samaan kategoriaan voidaan toki asettaa arkisempikin esimerkki lasten pihapeleistä, joissa osallistujat valitsevat itselleen alter egon kisailmansa lajin huippujen parista. Omassa nuoruudessani olimme selänheitä ja litmasia, Suomen Urheilulehdessä tulevaisuuden hieman varttuneemmat toivot taas kolehmaisina.

Palkintojen jako.

Hannes Kolehmainen on juuri saanut palkintonsa.

Kuva 47. Sankaruus tulee muilta – olympialaisten kisaviranomaisilta, katsojilta sekä urheilumediaalta. SU 28–30/1912, 76. Suuri Olympianumero.

Tulevia „Kolehmaisista“.
E. Schönberg. L. Majanen

Kuva 48. Tulevat Kolehmaisit. Tyypikuva sankarin esimerkillisyydestä. SU 1/1913, 11.

Ossi Viita kirjoittaa Kolehmaisen myytin kaksijakoisuudesta. Suomalaisen urheiluelämän jakaantuminen kahteen leiriin, porvarilliseen ja työväestön urheiluun, näkyi siis myös tässä jo vuosia ennen lopullisen kuilun muodostumista. Keskustelu työväen omasta urheiluliitosta oli tosin alkanut jo 1912. Suomen Urheilulehti oli porvarillinen julkaisu: sen perustaja ja pitkäaikainen päätoimittaja Ivar Wilskman oli myös SVUL:n perustajajäsen, ja lehti tunnusti avoimesti olevansa kansallisen järjestön äänenkannattaja. Tämä myös näkyi niistä tavoista, joilla Kolehmaista lehdessä käsiteltiin.¹³⁸

Kuva 49. Hannes Kolehmaisen äiti Sofia oli mukana luomassa sankarimyyttiä – klassisen ryysyistä rikkauksiin –tarinan mahdollistajana. SU 34/1912, 2.

Kolehmaisen tausta ei suinkaan ollut porvarillinen, mutta pian olympiamenestyksen jälkeen hänestä alettiin leipoa porvarillisen Suomen sankaria siinä missä työväki rakensi omaa kuvaansa Tukholman sankarista. Hanneksen viisilapsisen perheen työläisissä kuoli Kolehmaisen ollessa nuori, ja äiti jäi yksin lasten kanssa. Porvarilliset urheiluvaikuttajat alkoivat välittömästi järjestää keräystä äidin hyväksi Tukholman kisojen menestyksen jälkeen.¹³⁹

”Porvaristo keskittyi juhlimaan Hanneksen äitiä. Heille ei riittänyt äidin nostaminen kuuluisaksi suomalaiseksi, vaan hänen merkittävyyttään korostettiin samalla tavoin kuin pojan suuria juoksuja. Porvaristo nimitti Sofia Kolehmaista ’maailman kuuluisimmaksi pyykkimummoksi’. Kolehmaisten äiti –keräystä vauhditettiin Suomen Urheilulehdessä julkaisemalla suomalaisten urheilujohtajien ja liike-elämän edustajien Alppilan juhlaillallisilla laatima vetoamus, jonka oli allekirjoittanut 29 henkilöä [...]”¹⁴⁰

Näin myös Hannes Kolehmaisen äiti pääsi lopulta osaksi sankarimyyttiä. Koti, uskonto ja isänmaa –henkinen äitiyden ja isättömän perheen selviytymistaistelun ylistys tuotiin osaksi Suomen Urheilulehden tarinan visuaalista kaanonaa. Sofia

¹³⁸ Viita 2003, 205–209, 369–375.

¹³⁹ Viita 2003, 47–54, 142–143, 205–209.

¹⁴⁰ Viita 2003, 143.

Kolehmaisena kuva oli tarkastelujaksolla ainoa urheilijan perheenjäsenen valokuva, joten kyseessä oli hyvin poikkeuksellinen tapaus.

Kolehmaisena kohtelun erityislaatuisuus sekä ennen että jälkeen olympialaisten korostuu kun tarkastelemme toista kisoihin osallistunutta urheilijaa, tuplaolympiakultaa kiekonheitossa voittanutta Armas Taipaleta. Rauli Virtasen tekemässä jutussa Uusi Maailma –aikakausjulkaisussa vuonna 1973 esitellään muun muassa Taipaleen silloiselle tasavallan presidentille Urho Kekkoselle osoittama kirje, johon Taipale ei koskaan saanut vastausta. Siinä hän vähävaraisena ja omien sanojensa mukaan unohdettuna toivoi mahdollisuutta suomalaiseseen urheilijan eläkkeeseen, joka oli joillekin entisille olympiaurheilijoille myönnetty:

”En voi olla tuntematta määrättyä alakuloisuutta todetessani, kuinka uusi aika maailmassa urheilijoitaan kohtelee ja hyvittää. Tukholman voitonikin hintana sain puolestani suorittaa takaisin kaikki neljä opintolainaa omasta taskustani. On kai ymmärrettävää, minkälaisin tuntein muistelen menneisyyttä, kun elämäni yhdeksännen vuosikymmenen ensimmäinen vuosi päättyy alkavan heinäkuun lopulla, olen varaton kuten Tukholman päivinäkin, kuolio nostaa päätään kymmenillä stadioneilla rasitetuissa jaloissani ja muistot ovat ainoa lohdutukseni. Illoinen olen kuitenkin siitä, että tiedän antaneeni maalleni urheilumiehenä kaiken minkä olen voinut antaa.”¹⁴¹

Jutusta huokuu Taipaleen kansallismielisyys ja toisaalta katkeruus etenkin venäläisten harjoittamaa ”kiasapolitiikkaa” kohtaan. Kritiikittömästi tällaiseen juttuun ei tietenkään voi suhtautua, mutta fakta on ettei ainakaan Suomen Urheilulehdessä Taipaleesta Kolehmaisena kaltaista sankaria leivottu kahdesta olympiakullasta huolimatta.

¹⁴¹ Uusi Maailma 23/1973, 44–45. Jutun kirjoittanut Rauli Virtanen.

3.3. Naiset marginaaliryhmänä – voimistelu ja urheilu naisvalokuvissa

”Naisia kuvataan aivan eri tavalla kuin miehiä – ei sen vuoksi että naisellinen on erilaista kuin miehinen – vaan koska ’ihanteellisen’ katselijan oletetaan aina olevan mies, jota imartelemaan naisen kuva on suunniteltu.”¹⁴²

Urheilu on aina ollut varsin maskuliininen elämän alue. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö nainen ole aina ollut läsnä urheilussa. Jennifer Hargreavesin mukaan naisten pinnalle nousu urheilumediassa on hankalaa siksi, että kodeissa, kouluissa ja laajemmin koko kansalaisyhteiskunnassa urheilun sukupuolittuneisuus on lähes itsestäänselvyys.¹⁴³ Länsimaisissa yhteiskunnissa poikia kannustetaan urheiluun, valtamedioissa miehet ovat edelleen suvereneja ykkösiä näkyvyydessä. Urheiluhistoriantutkimus osoittaa urheilukulttuurin luoneen uudenlaisia sukupuolirooleja: yhteiskunnan modernisaatio vähensi tarvetta ruumiilliselle työlle, joten varakkaiden miesten tuli löytää uusia tiloja maskuliinisuutensa osoittamiseen.

Siinä missä urheilu oli miehille paikka vahvistaa miehuuttaan, tuli siitä pian naisille uusi tapa vallata itselleen uutta tilaa, uusia toimintamahdollisuuksia. Kun naiset tulivat Suomessa yhä voimakkaammin mukaan julkiseen yhteisölliseen toimintaan talouselämän, politiikan ja kansalaisyhteiskunnan kautta (muun muassa raittiusliikkeen muodossa), tuli urheilusta ja erityisesti voimistelusta naisen *ruumiillisuudelle* uusi tila.¹⁴⁴ 1900-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä Suomessa järjestettiin yli 300 naisten yleisurheilukilpailua, ja naisurheiluun suhtauduttiin varsin myönteisesti.¹⁴⁵

Pelkkää myötätuulta naisurheilun kulku ei kuitenkaan 1800- ja 1900-lukujen taitteessa Suomessakaan ollut. Naisten uudenlainen ruumiillisuus saatettiin nähdä

¹⁴² Berger 1991, 64.

¹⁴³ Hargreaves 1994, 63–83.

¹⁴⁴ Cahn 1995, 7-8.

¹⁴⁵ Laine 2000, 29. Rantala 2012, 17–19.

epäesteettisenä, luonnottamana ja ainakin tuloksellisesti paljon miesten urheilua heikompana. Myös naisten terveyden puolesta esitettiin argumentteja: fyysiset suoritteet ja rasitus tekisivät naisista hedelmättömiä ja aiheuttaisivat psyykkisiä ongelmia. Urheilun nähtiin muokkaavan naisten ruumiista liian miesmäisiä ja kaventavan sukupuolten fyysisiä eroja. Naisten pelättiin vievän resursseja paljon laadukkaammalta ja näyttävämmältä miesurheilulta.¹⁴⁶

Samoja argumentteja käytetään edelleen, yli sata vuotta myöhemmin. Esimerkiksi Suomessa lailla aina vuoteen 1988 saakka kielletty naisnyrkkeily on jatkuvasti etenkin vanhempien nyrkkeilyä harrastaneiden sukupolvien kritiikin kohteena:

”Naisnyrkkeily pitäisi lailla kieltää. Lähden yleensä kahville naisten matsien aikana ja onneksi niitä ei ammattilaisilloissa paljon näekään. Naiset ovat teknisesti niin taitamattomia, että 95 prosenttisesti fyysisesti vahvempi tyttö vie voiton.”¹⁴⁷

Edellisessä Iltalehden jutussa on haastateltu useita nyrkkeily- ja urheilupersonia. Uutisen luonne on varsin provokatiivinen, mutta suhtautuminen naisten ja miesten urheilun suhteisiin on silti silmiinpistävä. Esteettisyyttä korostetaan muun muassa arvostelemalla suomalaisen huippunyrkkeilijä Eva Wahlströmin ulkonäköä, ja puhutaanpa tekstissä myös miesten ja naisten välisestä väkivallasta.

Myös Suomen Urheilulehdessä myönnettiin nais- ja miesurheilun välien toisinaan rakoilevan. Lauri Pihkala kirjoittaa SU:n numerossa 31/1912 ”*tyttöjen paratiisista*”, Varalan urheiluopistosta seuraavasti:

”Kukapa kieltäisi, ettei meidän suomalaisten ruumiinharjoituksia harrastavien naisten ja miesten, varsinkin naisvoimistelijoitten ja miesurheilijoitten välillä ole ollut aina jonkinlaista pikku nahinaa vuosien varrella. Tai jospa pikkueläjät, ihmiset itse ovatkin sovinnossa olleet, ovat ’suunnat’ keskenään taistelleet. Me pojat emme useinkaan jaksa ymmärtää sitä taivaallista, ylen henkevää innostusta, joka naisvoimistelijoissa näyttää asustavan. Ja nuo aateserkkumme – siskoiksi he tuskin suostuvat nimittäytymään –

¹⁴⁶ Rantala 2012, 18–19. Hakulinen 1996, 11-15. Laine 2002, 131-135. Pirinen 2006, 42, 51, 55-57. Cahn 1995, 115-116.

¹⁴⁷ Olli Mäki, entinen huippunyrkkeilijä. *Legenda tyrmää Wahlströmin ja naisnyrkkeilyn: Pitäisi kieltää lailla*. Iltalehti 01.04.2012.

ihmettelevät, miten me voimme innostua jonninjoutaviin ennätyksiin, eivätkä yleensäkään osoita harrastusta selittää kaikkea parhain päin”.¹⁴⁸

Samalla Pihkala tulee osoittaneeksi jakolinjan sukupuolten urheilu- ja liikuntaharrastuneisuuksien välillä. Siinä missä rekordiurheilu, moderni kilpaurheilu, on miehistä aluetta, valtaavat naiset ruumiillista tilaa voimistelulla ja itseisarvoisella liikunnalla. Naisten voimisteluliikkeessä kilpailua todellakin vieroksuttiin.¹⁴⁹

3.3.1. Naisten paikka ja asemointi valokuvissa

Naisurheilijan, tai ylipäätään naisen, valokuva oli marginaalisessa vähemmistössä Suomen Urheilulehdessä vuosina 1905-1913. Koko aineistosta naisvalokuvia oli 6,9%, vuosina 1905-1908 3,7% ja 1909-1913 8,3%. Maria Rantalan tutkimuksen mukaan tämä ei ollut muuttunut juurikaan tultaessa 1940- ja 1960-luvuille: suhteellinen osuus pysyi pitkälti samana, noin 8–10 prosentissa kaikista urheilijoiden kuvista.¹⁵⁰

Kirjoitin edellisessä kappaleessa esimerkillisistä miesurheilijoista ja –voimistelijoista sekä näiden ryhdikkydestä, asennoista ja ruumiinmuodoista ja valokuvituksessa. Naisten asemointi ja ruumiin asennot useita henkilöitä sisältävissä ryhmäkuvissa eroaa selkeästi miehistä Suomen Urheilulehdessä läpi koko käsittelyjakson. Miehinen ja maskuliininen asento oli valokuvissa varsin avoin: rintakehä avoinna, lavat yhdessä, koko tukiranka suorana sekä hartiat takana ja alhaalla.

¹⁴⁸ SU 31/1912, 2.

¹⁴⁹ Sekä Elin Kallion (1896–1917) että Anni Collanin (1917–1922) aikakausilla naisvoimisteluliike suhtautui liikuntaan erittäin kasvatuksellisesti ja kokonaisvaltaisesti, kilpailun itseisarvoisuutta marginalisoiden. Lisää naisten liikuntakasvatusaatteesta Kleemola 1996.

¹⁵⁰ Rantala 2011, liite 2.

Sekä miehiä että naisia yhdistävissä ryhmäkuvissa on havaittavissa selvä kontrasti sukupuolten välillä juuri asennossa. Tästä toimivat erinomaisina esimerkkeinä *kuvat 50, 51, 52 ja 53*.

Kuvassa 50 myös naisten asemointi ja puvustus on silmiinpistävää. Ensinnäkin naiset on ryhmäkuvassa asetettu eturiviin, istumaan miesten alapuolelle. SU:n kuvituksessa tämä on yleinen trendi. Ryhmäkuvissa miehet ovat aina naisten yläpuolella, oli kyse sitten seisovista tai istuvista valokuvista. Kaikkein alimmaksi, lattiatasolle, on yleensä istutettu ryhmien lapset. Tässä on havaittavissa selvä visuaalinen hierarkia. Naiset on ikään kuin ympäröity miehillä, *vahvemmallalla sukupuolella*, jotka suojaavat herkempiä ja heikompia naisia.

Tämä korostuu myös poseerauksen asennoissa. Miesten ryhti korostaa kokoa, leveyttä ja pituutta. Naisten hartiat ovat edessä, kädet sylissä. Ryhti on levinyt, asento sulkeutunut. Keskivartalon tukilihakset ovat rentoina, sillä ylävartalo kallistuu pään ja rintarangan osalta eteenpäin hartioiden myötä. Asento on näin varsin alistunut. Kontrasti miehiin näkyy erityisesti *kuvan 50* keskellä istuvista mustapukuisista Tarmon auktoriteettihahmoista: näiden takana seisovat naiset jäävät ruumiidensa osalta täysin auktoriteettihahmojen varjoon.

Kuva 50. Vertaa naisten ryhtiä, asentoa ja asemointia suhteessa erityisesti taustalla seisoviin trikooasuisiin miehiin. SU 5-6/1911, 91.

Myös asuissa on eroja. Miehistä osa on pukeutunut voimistelutrikoiisiin, osa seuran uniformuihin. Takarivin miehet ovat puvutettuja, samoin keskustan auktoriteettihahmot. Etualan nuorilla on päällään seuran kisauniformut. Naisten asut ovat varsin perinteisiä, täydellisesti kaikki ruumiinmuodot peittäviä hamekokonaisuuksia. Kyseessä ovat joko seuran naisten voimistelu-uniformut tai edustusasut, mitä todennäköisimmin edelliset, sillä naisten joukkuevoimistelun suorituskuvin kilpailutapahtumissa käytetään varsin samantyyllisiä hameasuja.

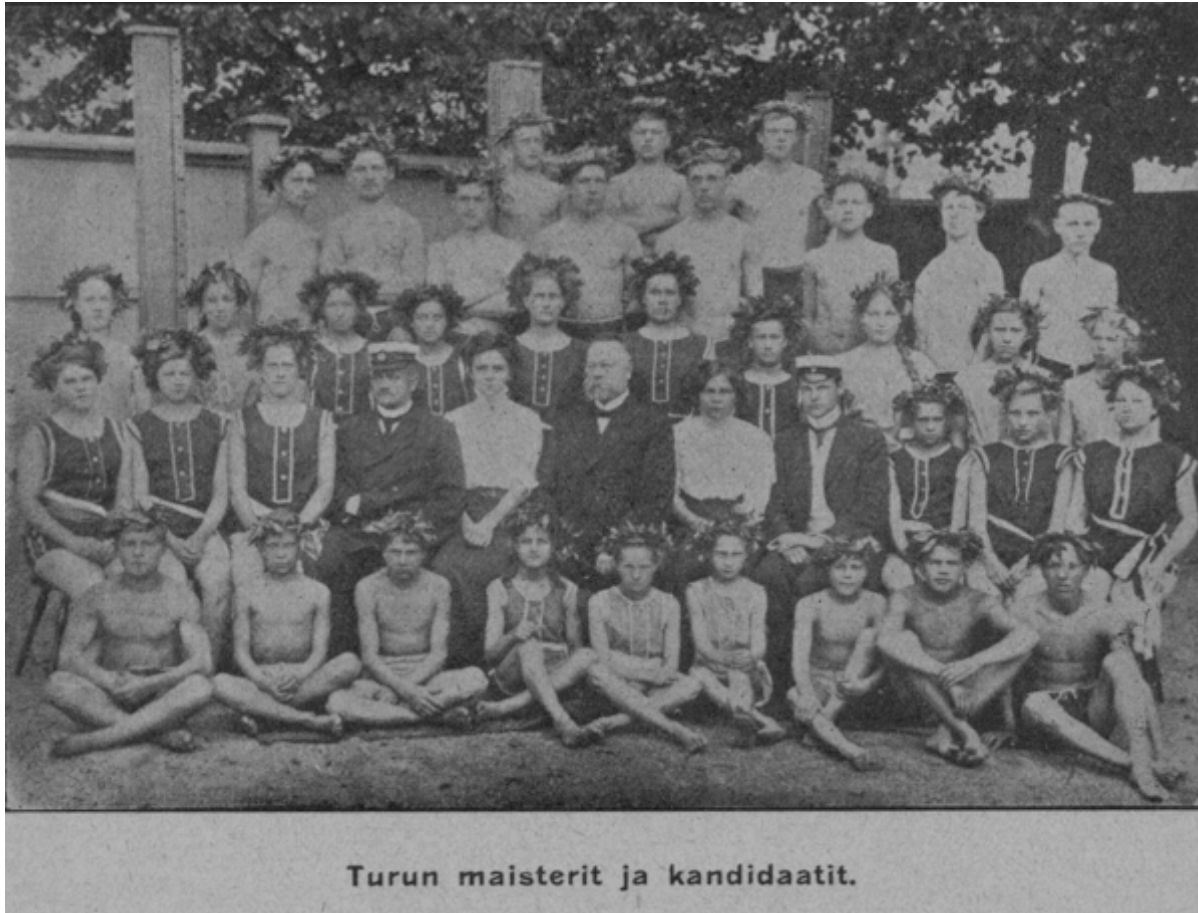
Merkillepantavaa tässä tapauksessa on kuitenkin edellä mainittu ruumiinmuotojen peittäminen. Siinä missä miehen fyysisyyttä, terveyttä ja lihaksistoa esiteltiin valokuvissa varsin mielellään, erityisesti painijoiden kokokuvien ollessa kyseessä,

naisten ruumiita, vaikkakin kauniiksi ja sorjiksi teksteissä usein kuvailtuja, ei varsinaisesti erikseen tuotu valokuvissa esille.

Kuva 51. Miehet seisovat ja istuvat tuoleilla, naiset maassa. Voimakkaasti toisarvoistavaa symboliikkaa. Huomionarvoinen on myös keskustan mustapukuisen miehen asento. SU 11/1911, 46.

Asemointi ja asettelu toistuu *kuvassa 52*. Lajillinen ero on kuitenkin selvä: siinä missä edellisessä naisvoimistelijat ja -yleisurheilijat olivat pukeutuneet kishameisiin, tässä uimarit on puettu ruumiinmuotoja paljastaviin uimapukuihin. Istuvien naisten asento ei kuitenkaan eroa edellisestä, ei myöskään naisten asettaminen keskelle miesjoukkoa. Tässäkin tapauksessa miehet ovat naisten yläpuolella, naiset miesten ympäröiminä.

Kuva 52. Naiset miesten ympäröiminä. Keskustan auktoriteettihahmojen asennot ovat jälleen tuttuja regal portrait –tyylisistä rintakuvista. SU 23-24/1910, 58.

Samat piirteet toistuvat osittain seuraavassa, hieman poikkeuksellisessa ryhmäkuvassa (kuva 53). Naiset on asetettu etualalle istumaan, miehet seisovat taustalla naisten yläpuolella. Poikkeuksellisuus tulee esiin juuri kuvan kohteiden ollessa itse poikkeuksellisia: tässä esitellään tamperelaisia uintimestareita. Kuvan kohteet on yksilöity, he eivät ole samaa yhteisöllistä joukkoa kuten aikaisemmassa esimerkissä. Tämä myös näkyy representaatiossa. Naiset istuvat omilla tuoleillaan, rintamasuunnat eivät ole linjassa keskenään, asennot eivät ole yhdenmukaisia. Keskimmaiselle naiselle on jopa lavastettu kuvaan pöytä jota vasten nojata. Toisin kuin ylempänä *seuraa edustavat* naiset, tämän valokuvan naiset *edustavat itseään*.

Kuva 53. Naiset istuvat, miehet seisovat naisten yläpuolella. Poikkeuksellinen ryhmäkuvana, sillä kuvan kohteina yksilöt, ei ryhmä. SU 20/1910, 20.

Ryhmäkuvissa, jossa miehiä ei esiintynyt, saattoivat naisetkin esiintyä ryhdikkäästi ja varsin maskuliinisissa avoimissa asennoissa. Tämä korostaa edelleen sitä, että yhteiskuvissa naisten paikka oli miesten *alapuolella*, miehet ikään kuin kontrolloivat tai dominoivat naisia ryhmäkuvissa. Edellinen avoimuus toki vaati joka kerta sitä, että kuvan pääosassa olivat nimenomaan naiset. Kuvateksteissä eriteltiin valokuva erityisesti *naisvoimistelijoiksi, naisurheilijoiksi, tyttäriksi, naisiksi, tytöiksi, naishiihtäjiksi* tai muiksi vastaaviksi. Kuvaan saattoi tulla myös mies esimerkiksi johtajan tai valmentajan roolissa. Tästä hyviä esimerkkejä ovat *kuvat 54 ja 55*. Molemmissa kuvien kohteiden sukupuolta korostetaan kuvatekstissä.

Kuvat 54 ja 55. Ryhdikkyyttä ja avoimuutta, kuvissa pääosassa naiset ja tytöt. Etenkin Haminan Vesan naiset vertautuvat kuvan 21 Rynnistäjiin ryhdiltään, olemukseltaan ja asettelultaan. Yllä SU 8/1911, 39 ja alla 7/1910, 38.

3.3.2. Naiselliset ominaisuudet valokuvissa – siveellisyys, hymy ja tunteiden näyttäminen

Sukupuolten väliset erot tulivat esiin Suomen Urheilulehden tekstissä käsittelyjaksolla monella eri tavalla. Naisen ruumis oli ”*luonnollisesti kaunis*”, naiset olivat ”*siveellisempiä*” ja terveempiä kuin miehet.¹⁵¹ Naiset eivät altistaneet itseään samankaltaisille terveydelle haitallisille paheille kuin miehet.¹⁵² Naisten jopa ymmärrettiin elävän pidempään terveimpinä, vaikka tekivätkin suurimmaksi osaksi istumatyötä. Toisaalta erityisesti voimistelun saralla naisten hyväksytyiksi luetut liikkeet, liikesarjat ja voimistelun tavat olivat paljon tiukemmassa syynissä kuin miesten.¹⁵³ Samoin oli urheilulajien laita, sillä noin 84% prosenttia kaikista naiskuvista keskittyi joko uintiin tai voimisteluun. Naiset

Kuva 56. Virallinen kisa-asu. SU 3/1906, 39.

kilpailivat toki myös hiihdossa ja yleisurheilussa, mutta huomattava enemmistö valokuvista käsitteli kuitenkin voimistelua tai uintia.

Siveellisyyteen viittasi myös naisten pukeutuminen näitä käsittelevissä valokuvissa. Suurimmaksi osaksi vaatteet peittivät naisten ruumiinmuodot lähes täydellisesti – sekä hiihdossa, yleisurheilussa että muotoja,

Kuva 57. ”Tytöjen” juoksukisat käytiin hameissa. SU 13/1909, 21.

¹⁵¹ SU 23-24/1910, 13–18. 8-9/1913, 9–14.

¹⁵² SU 1/1907, 15–16.

¹⁵³ SU 8/1906, 14.

esteettisyyttä ja liikettä korostavassa voimistelussa, kuten kuvat 56 ja 57 osoittavat.

Naisia pyrittiin myös ohjastamaan siveellisiin asukokonaisuuksiin Suomen Urheilulehden sivuilla. Liikkumista helpottanut pukeutuminen yleistyi myös arjessa. Korsettien käytöstä luovuttiin hiljattain 1900-luvun alussa, sillä keski- ja yläluokkaisten naisten oli mukavampaa tehdä pitkiä kävelyretkiä löysissä housuhameissaan.¹⁵⁴

Puvun tuli olla ”siisti ja aistikas”, jonka ”helmukset eivät ole joka tuulen puuskan käännettävät”.¹⁵⁵ Uinti oli tässä luonnollinen poikkeus – määrässä tekstiilihameessa kun oli hankala räpiköidä. Uimapuvutkin tosin peittivät keskivartalon, reidet ja mielellään myös olkapäät.

Aineistoa läpikäydessäni kiinnitin kuitenkin huomioni pukeutumisen sijaan erityisesti naisurheilijoiden ja –voimistelijoiden ilmeisiin. Kun naiskuvia verrataan esimerkiksi miehiseen *regal portrait* –tyylisiin rinta- ja kasvokuviin tai urheilupaikoilla otettuihin kisa-asuisiin kokokuviin, huomataan, että naisista otettujen valokuvien erityispiirteenä korostuu naisen *hymy*. Liikunnan ilo, riemu ja *leikki* sekä jopa eräänlainen kiusoittelevuus ovat huomattavasti vahvemmin esillä naisista otetuissa valokuvissa.

Hymy ja *nauru* yhdistetään urheilussa yleensä vaivattomuuteen, keveyteen ja suorituksen täydelliseen hallitsemiseen. Tässä mielessä hymyn puute miehistä otetuissa valokuvissa on erityisen huomionarvoinen.

Kuva 58.
Malliesimerkki naisen pukeutumisesta. SU 19/1909, 34.

¹⁵⁴ Kleemola 2008, 118–132. Laine 1992, 101–103.

¹⁵⁵ SU 10/1909, 36.

Kuva 59. Naisia ohjattiin tilanteen mukaiseen järkevään ja siveelliseen pukeutumiseen myös piirroksin. SU 10/1909, 36.

Henning Eichberg on kirjoittanut naurun fenomenologiasta. Tällä hän viittaa näkökulmaan, jonka mukaan tarkastelemalla naurua esimoderneissa peleissä ja modernissa urheilussa voidaan paljastaa jotain hyvin olennaista kummankin tunnusomaisista piirteistä ja niiden välisestä vuosisataisesta kehityksestä:

“What analysis tended to ignore is the laughter of the participants. The games of popular culture cannot be understood if one does not listen to the noise of enjoyment and pleasure, the ironical calls, the obscene remarks, the laughter about the situational comic of failing and tumbling. All this intonation is not just a side-effect of the game, it is central to the social-bodily process. In this respect, the games were not only forerunners, but they represented another type of social interaction. They were at the bodily core of popular festivity, thus being another type of social practice than modern sport. And laughter is an indicator of these fundamental differences.”¹⁵⁶

Naurua ja hymyä tarkastelemalla voidaan havaita olennaisia eroja esimodernin ja modernin urheilun välillä. Tässä tutkimuksessa esimodernilla tarkoitetaan *guttmannilaisen* määritelmän mukaisesti niitä urheilun muotoja, jotka eivät sovi

¹⁵⁶ Eichberg 2007 puheessaan Suomen Urheiluhistoriallisen seuran seminaarissa Turussa.

modernin kilpaurheilun muottiin, esimerkiksi vaikkapa Suomen Urheilulehdessä suosittua voimistelua. Moderni kilpaurheilu on sidottu vahvasti muun muassa teollistumiseen, mittaamiseen, standardointiin, ennätykseen, individualismiin sekä kilpailumenestykseen.

Nauru on hävitetty modernista urheilusta lähes täydellisesti toisin kuin Eichbergin esimoderneissa lajeissa. Modernin urheilun ei ole tarkoitus herättää riemua – tarkoitus on osoittaa paremmuutta. Korkeintaan nauru tai hymy välähtää kovan ja onnistuneen suorituksen jälkeen tv-kameroille. Tässäkin tapauksessa sille, miten ja kenelle saa nauraa, on olemassa erittäin tarkat säännöt. Pilkallinen nauru saattaa johtaa jopa kilpailukieltoon ja urheilijan tulojen menetykseen. Sosiaaliset normit ovat tehneet naurusta paheksuttua, tehokkuuden tavoittelu suorituksessa fysiologisesti mahdotonta. Guttmannin näkemyksiin modernin urheilun erityispiirteistä tämä käsitys naurusta sopii erityisen hyvin.¹⁵⁷

Lauri Keskinen on analysoinut naurun fenomenologiaa artikkelissaan *Pre-modern games in a modern world: A case of public festivals as rational recreation in 19th century Finland* (2011). Hänen mukaansa naurun fenomenologia kertoo myös niistä syistä, jotka aiheuttivat modernin kilpaurheilun kehittymisen. Naurun kontrolli on osa kansalaisiin kohdistuvaa syvempää kontrollia. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset heijastuvat tavalla tai toisella ruumiillisuuteen, tässä tapauksessa nauruun ja hymyyn. Toisin sanoen kontrollilla hallittiin käytöstä siten, että uudet normit muuttuivat lopulta itsekuriksi – sosiaalista ohjausta ei täten enää tarvittu.

Näin ollen modernin kilpaurheilun *vakavuus*, tässä tapauksessa hymyn ja naurun lähes täydellinen puuttuminen Suomen Urheilulehden miesten valokuvissa, kertoo itse asiassa sosiaalisista muutoksista ja kontrollista yhteiskunnassa. Samalla kun yhteiskunnasta karsittiin sosiaalisesti hyväksymättömät ilmiöt nauru ja väkivalta, ne karsittiin myös modernista kilpaurheilusta. Kilpaurheilu ei ollut mikään naurun asia.¹⁵⁸

¹⁵⁷ Eichberg 2007, 1–12.

¹⁵⁸ Keskinen 2011, 33–44. Eichberg 2007, 1–12. Silvennoinen 1992.

Naisten valokuvissa sen sijaan naurua, riemua, hymyjä ja iloa on havaittavissa mielin määrin. Naisten ja miesten urheilullinen todellisuus eroaa tarkastelujaksolla tässä suhteessa valtavasti. Ensinnäkin naisille kaikista soveliaain liikunnan muoto oli voimistelu. Toiseksi naisille – luonnollisen kauneuden ylläpitämiseksi ja ilmentämiseksi – suositeltiin tanssia, erityisesti nykyaikaista ja tulkitsevaa, ei-kaavamaista luonnollista tanssia.¹⁵⁹

Kuva 60. Naisille hymy sopi, toisin kuin miehille. Tässä esimerkissä hymy väläyttäjä on täysin tietoinen kuvatuksi tulemisestaan, joten kyseessä ei ole sattuma. SU 6/1905, 73.

Vain yksi käsittelyjakson tanssia esittävistä kuvista on miehestä. Varsinkin

tarkasteltavan ajanjakson loppua kohden esittävä taide, esteettinen tanssi alkoi saada lisää valokuvatilaa Suomen Urheilulehden sivuilla. Tanssi oli eräs ensisijaisimmista liikunnallisista tavoista feminiinisenä koettuun tunteiden ja luovuuden ilmaisuun, ja sen kuvitukseen panostettiin suurilla kuvilla visuaalisen luonteensa vuoksi. Toiminnan *luonnollisuutta* ja *inhimillisyyttä* lisäsi useiden tanssikuvien sijoittaminen luontoon, kuten *kuvassa 61*.

¹⁵⁹ SU 12/1911, 26–30. SU 8-9/1912, 9–14.

Kuva 61. Luonnossa tanssivan naisen kuvaaminen erottaa naisen miehestä: nainen on luonnonlapsi, tunteidensa vallassa – luonnollisesti kaunis. SU 8–9/1913, 16.

Naisille, toisin kuin miehille, sopi näin tunteiden näyttäminen urheilutapahtumien ja –suoritusten yhteydessä. Naisen urheilun tila oli samalla myös leikin, eräänlaisen *kisailun* tilaa, joka erosi merkittävästi vakavasta miehisestä suoritus- ja rekordipohjaisesta urheilusta. Vaikka naisten

... ja silloin purskahti hän itkuun.

ennätysten rikkomista, mestaruuksia, menestymistä ja mitattavuutta kuvattiinkin,

Kuva 62. Naisen sopi hymyn lisäksi myös itkeä urheilun varjolla. Piirros golffarinasta, jossa "itserakas pikku kissa" saa opetuksen, eikä kestä tappiota. Toisaalta tässä myös irvallaan naisen urheiluhengettömälle omahyväisyydelle. SU 1/1910, 33.

oli tämän rinnalla erityisen vahvana guttmannilainen *leikki leikin itsensä vuoksi*. Sukupuolten välinen ero tehtiin siis tavallaan urheilun itsensä määrittelemisessä: miesten määritelmä läheni käsittelyjaksolla jatkuvasti guttmannilaista modernia huippu-urheilua, naisten taas pysyi merkittävästi lähempänä toimintaa toiminnan itsensä vuoksi, toisin sanoen leikkiä.

Toisin kuin miesten *regal portrait* –auktoriteettikuvissa, saatettiin naisurheiluauktoriteetteja representoida myös merkittävästi rennommissa olosuhteissa. Tästä esimerkkinä toimii Anni Collanin valokuva, jossa Collan on toki pukeutunut perinteiseen kansallispukuun, mutta kuva on napattu tilanteessa jossa kuvattava tuskin itse tiesi tulevansa kuvatuksi. Tätä tukee myös kuvateksti "*Levyille varastettuja kuvia*". Valokuvasta myös välittyy vahvasti iloisuuden tunne, päinvastoin kuin vakavamielisistä miesten muotokuvista.

Koripalloa leikkimässä.

Anni Collan.

Kuvat 63 ja 64. Vasemmalla naisten urheilu leikkinä, oikealla naisvoimisteluliikkeen johtohahmo Anni Collan ja spontaani hymy. Koripallokuva SU 6/1909, 30. Collan SU 13/1909, 22.

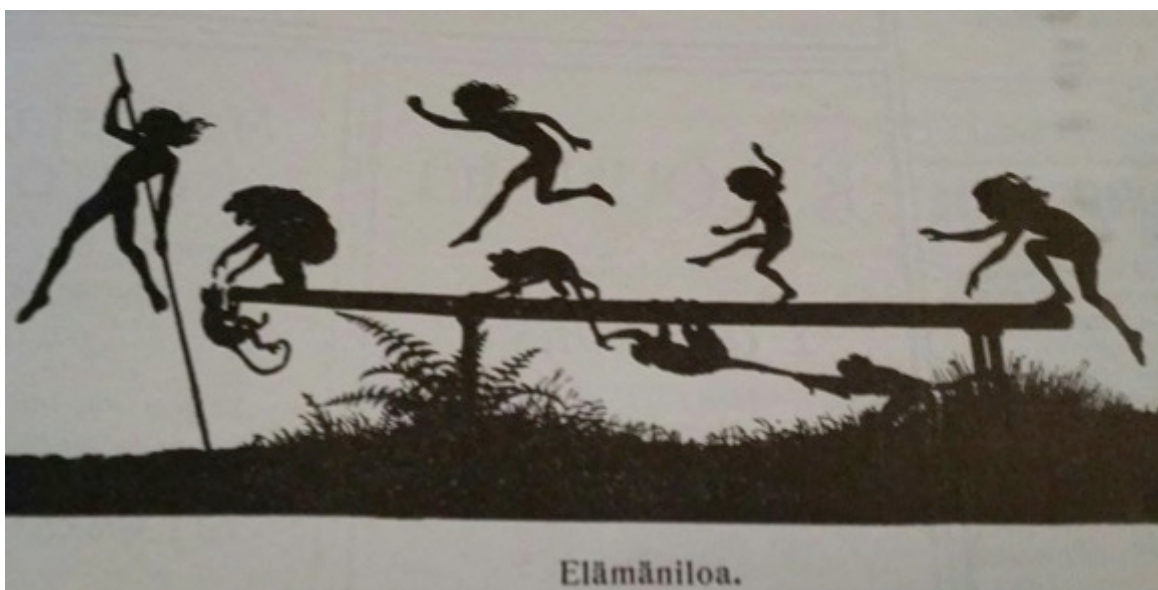
Nainen Suomen Urheilulehden valokuvituksessa oli siis urheilulliselta tilaltaan huomattavasti lähempänä guttmannilaista *primitiivistä urheilua* tai *leikkiä*, jossa tekemisen päällimmäinen motiivi oli tekeminen itse. Nainen vertautui usein myös lapseen tai lapsenmieliseen, sillä naisten urheiluksi laskettiin erilaiset leikit ja kisailut. Myös vakavamielisissä kilpailulajeissa naisten toimintaa saatettiin kuvata ”*touhuksi*”¹⁶⁰ tai ”*leikiksi*”, kuten kuvassa 63.

Aivan erityinen tapaus on kuitenkin SU:n numeron 39/1913 kannen kuva. Tässä ”*Elämäniloksi*” ristityssä piirroksessa esiintyy alastoman naista muistuttavan lähes androgyynin henkilön hahmo, joka rientää telinettä pitkin loikkien apinamaisten hahmojen kanssa. Pitkät hiukset ja ruumiinmuoto viittaavat nuoreen naiseen tai villiin lapseen. Kuvaa voi tulkita naisen vertaamisella primitiiviseen lapselliseen olentoon, jota ohjaa ainoastaan tunne, *elämänilo*. Tätä lapsellista riemua kuvattiin myös nuorten naisten harrastamisissa piiloleikeissä. Naisellisia piirteitä käytettiin myös demaskuloinnissa. Miehillä epäonnistuminen oli häpeällistä, ja

¹⁶⁰ SU 4-5/1910, 11–12. Miesten hiihdon lähtö kontekstoitii kuvatekstillä ”*aikamiehet lähdössä*”, naisten ”*naisväki lähtötouhuissa*”.

epäonnistunutta tai itsensä nolannutta miestä saatettiin verrata naiseen.¹⁶¹

Varsin poikkeuksellista taas oli naisen maskuloiminen valokuvien yhteydessä. Käsittelyjaksolla on yksi tällainen tapaus, jossa Varalan kasvatustalouden ja urheiluopiston perustajajäseniin kuuluvaa Anna Schreckiä kutsutaan Varalan isännäksi. Vain naisille tuolloin tarkoitettu liikuntakasvatustalous tuntui tarvitsevan miehistä otetta, eikä Varalan emännän Anna Liljan panos tähän yksin riittänyt – maskuliinista otetta edusti täten Schreck.¹⁶²

Kuva 65. Elämäniloa. Nainen vertautuu lapseen ja samalla eläimeen – nainen oli mieheen verrattuna aistiensa ja tunteidensa varassa toimiva. SU 39/1913, kansikuva.

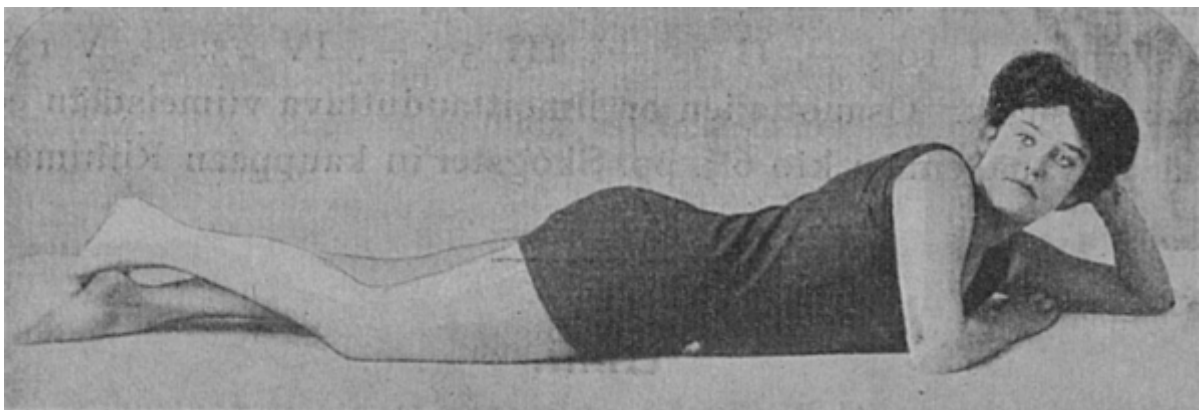
Naisten kuvituksessa toisaalta myös rikottiin tiettyjä kaavoja, esimerkiksi siveellisyyden ideaalia. Sensuelli ja ”luonnollisesti kaunis” tanssi sivuuttaen tarkastelujaksoon sisältyy kaksi kuvaa naisurheilijoista joissa on kiusoitteleva, jopa seksuaalinen sävy.

¹⁶¹ Tästä esimerkkinä SU 4/1909, 33–34 kuvatekstit: hyvin suoriutunut nainen tituleerattiin ”todelliseksi tytöksi”, kun taas epäonnistunut mies ”nimelliseksi akaksi”.

¹⁶² SU 31/1912, 2. Savisaari 2009, 9–15. Varalan opiston lyhyt historia: <http://www.varala.fi/getfile.php?file=84>. Luettu 23.3.2015. Isäntä-sanana määritelmä on *Kielitoimiston sanakirjan* mukaan sosiaalishistoriallisessa mielessä vapaa mies, jolla on palvelusväkeä tai miespuolinen haltija, käskijä, omistaja tai tilaisuuden toimeenpanija.

Kuvat 66 ja 67. Ylempi kuva uimareista on hymyineen, paljaiden jalkojen asentoineen sekä keimailevine pään lepuuttamisineen jopa cabareemainen. Alla uimarin viekoitteleva, kehonmuotoja korostava asento. Uimarin kuva on käytännössä irrallinen, sitä ei ole liitetty tekstissä mihinkään varsinaiseen juttuun. Yllä SU 16–17/1910, 50. Alla SU 2/1906, 82.

Nainen erotettiin valokuvissa miehistä ulkonäöllisillä perusteilla. Eroa maskuliinisen ja feminiinisen välille tehtiin jo mainitun luonnollisen kauneuden käsitteellä, jota pidettiin eräänlaisena vakiona. Ajatus kulki oivasti Suomen Urheilulehden varsin sosiaalidarvinistisen linjan rinnalla – suomalainen nainen oli syntyessään kaunis, ja tätä kauneutta tuli ylläpitää esimerkiksi tanssin tai voimistelun keinoin. Esimerkiksi englantilaisen kelkkailujoukkueen ohjastaja yksilöitiin ja erotettiin miesvaltaisesta joukosta kuvatekstissä ”kaunottarena”.¹⁶³

¹⁶³ SU 3/1910, 21.

Naisellisia ruumiinmuotoja arvosteltiin kuitenkin hyvin vähän. Toisin kuin miesten äärimmäisen tarkat ruumiilliset ohjeet, ruumiin osien suhteet ja terveet mitat, naisten ruumiin käsittely kuitattiin luonnollisella kauneudella. *Kuvissa 68 ja 69* vertaillaan ihanteellista naisvartaloa sekä tämän vastakohtaa. Tässä Venus-veistosta pidettiin ihanteellisena naisvartalona. Käytännössä ero on ylipainossa, joka nähtiin laiskuuden ja saamattomuuden merkinä. Miehistäkin ylipainoa kritisoitiin, mutta se saatettiin nähdä jopa positiivisena ominaisuutena joissakin urheilusuorituksissa, kuten painissa tai pitkän matkan uinnissa (*kuva 70*).

Kuva 68 ylhäällä, 69 oikealla ja 70 vasemmalla. Kuvan 70 uimaria kuvailtiin "tyypilliseksi kestävyysuimariksi", joka ei ilman paksua rasvakerrosta kestäisi veden alla. Yllä ja oikealla SU 16/1912, 2. Vasemmalla 3/1913, 7.

4. LOPUKSI

4.1. Suomen Urheilulehden visuaalinen representaatio vuosina 1905-1913

Tutkimukseni tarkoitus on ollut luoda kattava kokonaiskuva siitä, minkälainen Suomen Urheilulehden visuaalinen representaatio on ollut vuosina 1905-1913. Tätä on lähestytty urheiluhistorian kiistellyn klassikon Allen Guttmannin teoreettisen jaottelun, määrällisen analyysin sekä aineiston valittuihin yksityiskohtiin syvemmälle porautuvan laadullisen tarkastelun kautta. Motiivina on ollut ensisijaisesti selvittää niitä tapoja, joilla urheilun ja voimistelun kautta on luotu toisaalta henkistä kansalaisyhteiskuntaa ja toisaalta suomalaista identiteettiä.

Urheilun järjestäytyminen sekä kansallisesti että kansainvälisesti on Suomessa tapahtunut historiallisena aikana, jolloin yhteiskunnallisia murroksia on tapahtunut muillakin elämän aloilla. Toisaalta kansalaisyhteiskunnan rakennustyö voidaan, näkökannasta riippuen, osoittaa sekä syyksi että seuraukseksi muille kehityksille. Näitä tapahtumia ei ole hedelmällistä nähdä irrallisina toisistaan – irrottamista voidaan toki käyttää eräänä tutkimuksen teon tapana, mutta ilman metodin hyödyntämisen jälkeistä yhteen kudontaa selvitys jää hyödyttömäksi. Yksinkertaisimmillaan näen historiantutkimuksen historiallisten prosessien syiden ja seurausten selvittämisenä ja kuvaamisena niiden tapahtumien kulun kautta. Emeritusprofessori Seppo Hentilän mukaan juuri urheilulla on ollut poikkeuksellisen suuri rooli suomalaisen kansalaisyhteiskunnan ja suomalaisen identiteetin luomisessa.

Suomen Urheilulehden kuvituksessa panostettiin vahvasti valokuvaan. Valokuvien osuus käsittelyjaksolla oli lähes puolet kaikista aikakauslehden sisältämistä kuvista. Valokuvan todistusvoimaan ja poikkeukselliseen refleksiiviseen representaatioon luotettiin, sillä muun muassa vierasta ja tuntematonta tuotiin tykö juuri valokuvan avulla.

Suomen Urheilulehden valokuva-aineisto on käsittelyjaksolla selkeän kaksijakoinen. Tähän syynä olivat olympialaisten ja niissä menestymisen herättämä ”*kovan urheilun kulttuuri*” sekä toimituksen muutos vuonna 1908. Aikaisemmasta maalailevasta, kasvatuksellisesta ja aatteellisesta linjasta siirryttiin hiljalleen kohti kilpailullisuutta, mitattavuutta ja rationaalisuutta – toisin sanoen guttmannilaisen määritelmän mukaista modernia kilpaurheilua. Leikki, toiminnan itsetarkoituksellisuus ja sivistys korvautuivat mittanauhoilla, sekuntikelloilla, byrokratialla ja kansainvälisten areenoiden poliittisilla taistoilla.

Aineistossa kuitenkin säilyivät tietyt elementit läpi koko käsittelyjakson. Yksi näistä oli voimakas kansallismielisyys, suomalaisuuden korostaminen. Siinä missä edellä mainittu ilmentyi käsittelyjakson alkupuolella esimerkiksi suomalaiskansallisen luonnon ihannointina, sivistys- ja kasvatuspyrkimyksinä sekä ihmisyyden korostamisena, alkoi se saada entistä kansainvälisempiä vertailun ja mittaamisen muotoja mitä lähemmäs jakson loppua tultiin. Vaikka suomalaisen rodun erityislaatuisuus tunnustettiin yhtälailla ennen olympiahuumaa ja todellista urheilullista kansainvälistymistä, siirryttiin oman olemassaolon oikeutuksessa erityisesti Tukholman olympialaisten yhteydessä kohti vertailun käsitettä. Kansainvälistyminen ja nopea modernisaatio näyttivät tehneen mahdolliseksi täysin uudenlaiset identiteetinluomiskeinot – tärkeimpänä näistä menestyksen ja paremmuuden esille tuominen.

Yksi identiteetin konstruoinnin tapa oli esitellä esimerkkejä, malleja joita kohti jokaisen hyvän kansalaisen tulisi pyrkiä. Sosiaalidarvinismi ja rotuteoriat nostivat päätään toistuvasti Suomen Urheilulehden kuvituksessa. Näistä tavoiteltavista ominaisuuksista tuotiin esille sekä valokuva- että piirrosmateriaalia läpi koko käsittelyjakson. Suomalaisen luonnon uskottiin muokanneen asuttajistaan vahvoja ja eteviä urheilijoita, mutta tästä saatiin konkreettisia käytännön osoituksia todellisuudessa vasta Tukholman olympialaisissa.

Suomen Urheilulehdessä otettiin kaikki irti Hannes Kolehmainen menestyksestä – sankaritarinaa pyrittiin tuomaan esille visuaalisesti monella eri tavalla.

Kolehmaista vertailtiin yksilönä muihin kansallisuuksiin, hänet esitettiin etevämpänä, voittajana – muut jonain toisena. Kolehmaisen visuaalisen esilletuonnin odotettiin nostattavan kansallista urheiluhenkeä: Tukholman suurmenestyjä oli jo itsessään visuaalisen representaation arvoinen. Toisaalta Kolehmainen myös vahvisti käsitystä siitä, että kovissa oloissa kasvavat kaikista parhaimmat ja karaistuneimmat urheilijat. Perheen yksin kasvattanutta äitiä ylistettiin liittämällä kasvokuva visuaaliseen kaanoniin.

Sofia Kolehmaisen lisäksi valokuva-aineistossa esiintyi toki monia muitakin naisia. Voimisteleva nainen erotettiin miehestä pääosin tunteiden näyttämisen kautta. Luonnollisesti kaunis naisruumis saattoi mennä pilalle ilman terveellisiä elämäntapoja siinä missä miehenkin, mutta naisten liikunnallinen toiminta oli usein huomattavasti keveämpää ja itsetarkoituksellisempaa kuin ”*vahvemman sukupuolen*”. Siinä missä treenattu mies näyttäytyi lähes stoalaisena, hymyttömänä ja vakavana hyväryhtisenä patsaana, sai nainen enemmän vapauksia olla niin sanottu luonnonlapsi.

Parhaiten tämä näkyi muun muassa naisen ”*luonnollisen tanssin*” valokuvaamisena, jossa yhdistyivät niin liikunnan riemu, helppous, itsetarkoituksellisuus ja guttmannilainen *leikki*. Naisten ja miesten välille tehtiin tarkoituksellisia eroja: Lauri Pihkalan mukaan naisvoimistelijat ja miesurheilijat eivät kovinkaan usein onnistuneet ymmärtämään toisiaan. Toisaalta myös Anni Collanin ajama suomalainen naisvoimisteluliike ei nähnyt kilpailussa kilpailun vuoksi mitään liikuntaan lisäarvoa tuovaa.

Valokuva oli tapa tuottaa esimerkillistä suomalaisuutta ja kansalaisuutta. Autenttinen ja todistusvoimainen kuva tarjosi tavoittelemisenarvoisia ruumiinmuotoja, harjoittelun tuottamaa taitoa sekä kansallisromanttisia luontomaisemia. Valokuvassa urheilevaan tai voimistelevaan nuoreen mieheen liitettiin hyveitä kuten *kaunis, siveellinen, urhea* ja *elinvoimainen*. Terveys, niin henkinen kuin fyysinenkin, oli se pääasiallinen ominaisuus, joita valokuvien tuottamisessa representaatioissa esiintyi.

4.2. Urheilu ja identiteetti

Urheilu – mikäli se ymmärretään tässä minä tahansa tavoitteellisena liikuntana – on nykypäivänä edelleen tärkeä identiteetin luomisen tila. Se on sitä satunnaisen arkikävelyn harrastajalle siinä missä satoja tuhansia yhdessä viikossa tienaavalle jalkapalloammattilaisellekin. Vielä enemmän se voi olla identiteetin konstruoimista sitä sivusta seuraaville: tästä osoituksena tässäkin tutkimuksessa käsiteltyjen olympialaisten valtava – ja osittain kuviteltu – kansallinen merkitys. Ylempänä olen käsitellyt sitä lähinnä juuri edellä mainitun kansallisen identiteetin luomisen kautta, mutta tapoja rakentaa itseään sekä yksilöllisesti että kollektiivisesti on muitakin.

Urheilu ja liikunta ovat kaikissa muissa kuin puhtaan guttmannilaisen *leikin* muodoissa tavoitteellisia, toisin sanoen välineitä. Nykypäivänä tämä korostuu niin sanotun fitness-boomin ja sosiaalisen median yhdistelmänä. Voin itsekkin myöntää määritteleväni itseni urheilijaksi: olen potkinut jalkapalloa ja lätkinyt kiekkoa niin kauan kuin jaksan muistaa, kilpaurheilusta on jo nuoruudessani tullut erottamaton osa omaa tapaa määritellä sitä kuka olen.

1900-luvun alussa urheilua, voimistelua ja liikuntaa käytettiin kuitenkin yhteiskuntapoliittisessa toiminnassa aivan erityyppisenä välineenä. Postmodernin individualismin ja sen globaalin tavoitettavuuden aiheuttaman mahdollisen tulevan murroksen aikoina on hyödyllistä tietää ja tiedostaa niitä tapoja, joilla arkielämäämme kuuluvia ilmiöitä voidaan hyödyntää esimerkiksi ihmisten mielipidejohtamisessa. Urheilu on tänä päivänä myös osa brändipolitiikkaa: tästä esimerkkinä entinen urheileva ja huippukuntoinen pääministerimme.

Urheiluhistorioitsija ja kollegani Jouko Kokkonen näkee suomalaisen urheilunationalismin rakentuneen 1900-luvun alussa neljän kulmakiven varaan. Ensinnäkin suomalaiset ovat vertaansa vailla oleva urheilukansa, jonka pohjolan sitkeät olot ovat jalostaneet koviksi, karskeiksi ja sisukkaiksi. Toiseksi yksilölajit sopivat suomalaisille – tämä hokema on todennäköisesti jarruttanut meitä

kehittämästä järkevää jalkapallokulttuuria muiden Pohjoismaiden tapaan.

Kolmanneksi kansa vaatii menestystä huippu-urheilussa. Urheilu on näin kansallisen identiteetin kannalta täysin korvaamaton ilmiö. Erityisen tärkeää on erottautua paremmuudella naapurimaista, Ruotsista ja Venäjältä. Neljänneksi Kokkonen ilmoittaa, että paras tapa Suomelle näkyä maailmalla on urheilumenestys. Voitot pitävät meidät maailmankartalla.¹⁶⁴ Päädyin tutkimuksessani lähes tismalleen samoihin tuloksiin. Kokkonen jatkaa:

“Mikäli filosofi Esa Saarista on uskominen, niin Suomen historiassa alkoi kokonaan uusi aikakausi 9. Toukokuuta 1995. Suomen joukkue voitti Tukholmassa Ruotsin miehistön jääkiekon MM-kisojen loppuottelussa ja saavutti historiansa ensimmäisen maailmanmestaruuden. Samalla kadoksissa ollut kansallinen identiteetti löytyi – ainakin niin väitetään. Voiton jälkeinen juhlinta ylsi huimiin mittoihin. Ilmavoimien hävittäjät saattoivat maailmanmestareita kuljettaneen koneen Helsinki-Vantaan lentokentälle. Kymmeniä tuhansia ihmisiä seisoivat todistamassa sankarien matkaa kentältä kauppatorille. Voiton huumassa mestaruus sai ylimaallisen merkityksen. Se nosti Suomen lamasta, vapautti suomalaiset länsinaapurien kohtaan tuntemastaan alemmuuskompleksista ja antoi itseluottamusta vasta Euroopan Unioniin liittyneessä maassa.”¹⁶⁵

Mikäli vertailemme edellistä ja Tukholman olympialaisten merkitystä suomalaisille vuonna 1912, voimme erinomaisesti argumentoida suomalaisen urheilunationalismin pysyneen pohjimmiltaan lähes samana 1900-luvun valtavista yhteiskunnallisista, kansainvälisistä ja maailmanpoliittisista myllerryksistä huolimatta.

¹⁶⁴ Kokkonen 2003b, 4.

¹⁶⁵ Kokkonen 2003b, 4.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

ALKUPERÄISLÄHTEET

Aikakaus- ja sanomalehdet:

Alku-lehti, 1910–1912.

Iltalehti, 2012.

Kisakenttä, 1911.

Maail!, 2013–2014.

Suomen Urheilulehti, 1898–1913 ja 2013–2015.

Sporten, 5/6 1895.

Uusi Maailma, 23/1973.

Vaasa-lehti, 1912.

Arkistolähteet:

SVUL:n toimintakertomukset 1906–1920. Suomen Urheiluarkisto.

KIRJALLISUUS

Barthes, Roland. *Sanoma valokuvassa* (1961). Suomentanut Kristiina Widenius. Teoksessa *Kuvista Sanoin*. Toim. Martti Lintunen. Suomen valokuvataiteen museon säätiö. Porvoo 1984.

Berger, John. *Näkemisen tavat*. Toim. John Berger, Sven Blomberg, Chris Fox, Michael Dibb & Richard Hollis. Love Kirjat. Helsinki 1991.

Berger, Peter L. & Luckman, Thomas (1966). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma*. Suom. Vesa Raiskila. Gaudeamus. Helsinki 1994.

Burke, Peter. *Eyewitnessing: The Uses of Images as Historical Evidence*. Reaktion

Books. Lontoo 2001.

Burr, Vivien. *An Introduction to Social Constructionism*. Routledge. Lontoo 1995.

Cahn, Susan K. *Coming on Strong – Gender and sexuality in twentieth-century women's sport*. Harvard University Press. Cambridge 1995.

Caillois, Roger. *Man, play and games*. University of Illinois Press. Chicago 2001.

Coubertin, Pierre de. *Olympic Memoirs: Olympic Movement 1892-1930*. IOC. Lausanne 1997.

Decker, Wolfgang. [nimetön]. Teoksessa *Ritual and Record*. Toim. John Marshall Carter ja Arnd Krüger. Greenwood Press. New York 1990.

Eichberg, Henning. *Body Cultures. Essays on Sport, Space and identity*. Routledge. Lontoo 1998.

Eichberg, Henning. *Laughing in sports and popular games – Towards a phenomenology of laughter*. Artikkeliluentoa varten: *Le rire européen: Échanges et confrontations*. Perpignan 2007.

Gordon, Tuula; Komulainen, Katri & Lempiäinen, Kirsti (toim.). *Suomineitonen hei! Kansallisuuden sukupuoli*. Vastapaino. Tampere 2002.

Guttman, Allen. *From Ritual to Record. The Nature of Modern Sports*. Columbia University Press. New York 1978.

Hakulinen, Timo. *Keskustelu kilpaurheilun sopivuudesta naisille kävi kiivaana 1920-luvun lopulla*. Teoksessa *Olympialaiset ja naisliikunta satavuotiaat. Suomen Urheiluhistoriallisen Seuran vuosikirja 1996*. Toim. Arto Nevala. Kiteen paino. Kitee 1996.

Halmesvirta, Anssi. *Urheilu lääkkeenä – eräs terveydenhoitoa, liikuntaa ja kansalaisia yhdistävä tekijä viime vuosisadan vaihteessa*. Teoksessa *Urheilu ja historia. Kansakunnan identiteetiksi, yhteiskunnan vaikuttajaksi, joukkojen harrastukseksi*. Toim. Vesa Vares. Turun historiallinen arkisto 51. Turku 1997.

Hargreaves, Jennifer. *Sporting Females. Critical issues in the history and sociology of women's sports*. Routledge. Lontoo 1994.

Hentilä, Seppo. *Urheilu. kansakunta ja luokat*. Teoksessa *Kansa liikkeessä*. Toim. Alapuro et al. Kirjayhtymä. Helsinki 1989.

Heikkinen, Antero. *Voimistelun läpimurto*. Teoksessa *Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Toim. Teijo Pyykkönen. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 131. Vap-Kustannus ja LTS. Helsinki 1992.

Heikel, Viktor. *Voimistelun teoria*. Suom. Uuno Suomela. Wsoy. Helsinki 1916.

Huizinga, Johan. *Homo Ludens*. Routledge. Lontoo 1949.

Huggins & O'Mahoney. *Extending Study of the Visual in the History of Sport*.
Julkaisussa *The International Journal of the History of Sport*. Vuosikerta 28, osa 8–
9. *Sport and the Visual*. Toim. Huggins ja O'Mahoney. Routledge. Lontoo 2011.

Hyrkkänen, Markku. *Aatehistorian mieli*. Vastapaino. Tampere 2002.

Jukola, Martti. *Me uskomme urheiluun – Pyrähdyksiä kentällä ja maastossa*. WSOY.
Porvoo 1932.

Kemiläinen, Aira. *Suomalaiset, outo Pohjolan kansa. Rotuteoriat ja kansallinen
identiteetti*. Historiallisia Tutkimuksia 177. Suomen Historiallinen Seura. Helsinki
1993.

Keskinen, Lauri. *Pre-modern games in a modern world: A case of public festivals as
rational recreation in 19th century Finland*. *Kasvatus & Aika* 4. 2011.

Kleemola, Irja. *Naisliikuntaa 100 vuotta*. Otava. Helsinki 1996.

Kleemola, Irja. *Anni Collan kisakentillään*. Suomen Urheilumuseosäätiö. Helsinki
2008.

Kokkonen, Jouko. *Kansakunnat kilpasilla*. Teoksessa *Kynäniekkoja, kivinyrkkejä,
mäkimatteja*. Suomen Urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2003.
Atena-Kustannus Oy. Jyväskylä 2003a.

Kokkonen, Jouko. *"Viel' on Suomi voimissaan"*. Teoksessa *Kansakunnat
kultajahdissa – Urheilu ja nationalismi*. Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi. Helsinki
2003b.

Kokkonen, Jouko. *Kansakunta kilpasilla – Urheilu nationalismin kanavana ja
lähteenä Suomessa 1900–1952*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2008.

Kokkonen, Jouko. *Suomalainen Liikuntakulttuuri – Juuret, nykyisyys ja
muutossuunnat*. Suomen Urheilumuseo. Helsinki 2015.

Kujala, Riitta. *Rakennuskohteena nainen*. Teoksessa *Kuvia analysoimaan. Kuva-
analyysin malleja ja sovelluksia*. Toim. Outi Järvi ja Merja Koskela. Vaasan yliopis-
ton julkaisuja. Tutkimuksia 265. Kielitiede 44. Soveltava kielitiede. Vaasa 2005.

Kukkonen, Jukka. *Varjosta: tutkielmia suomalaisen valokuvan historiasta*. Suomen
kuvataiteen museo. Helsinki 1999.

Laine, Leena. *Urheilu valtaa mielet*. Teoksessa *Suomi uskoi urheiluun*. Toim. Teijo
Pyykkönen. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 131. Liikuntatieteellinen Seura.

Helsinki 1992.

Laine, Leena. *Työväen urheiluliikkeen naiset*. Otava. Helsinki 2000.

Laine, Leena. *Naishiihdon pitkä matka olympialajiksi*. Teoksessa *Lajien synty. Suomen Urheiluhistoriallisen Seuran vuosikirja 2001-2002*. Toim. Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä 2002.

Lappalainen, Jussi. *Teksti – kuva – kuvateksti*. Teoksessa *Kuva ja historia*. Toim. Timo Soikkanen ja Vesa Vares. Turun Historiallinen Arkisto 50. Turku 1996.

Leeds-Hurwits, Wendy. *Social construction of reality*. Teoksessa *Encyclopedia of communication theory*. Toim. Stephen W. Littlejohn & Karen Foss. SAGE Pub. Thousand Oaks, Kalifornia 2009.

Markkola, Pirjo. *Suomalaisten järjestäytyminen ompeluseuroista suojeluskuntiin*. Teoksessa *Suomalaisen arjen historia 3. Modernin Suomen synty*. Toim. Häggman et al. Weilin + Göös. Helsinki 2007.

Meinander, Henrik. *Warpaille y-lös! Kyykkyy a-las*. Teoksessa *Suomi uskoj urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Toim. Teijo Pyykkönen. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 131. Vakup-Kustannus ja LTS. Helsinki 1992.

Palmén, Arne & Wilskman, Ivar. *Terveysoppi kouluja varten*. Otava. Helsinki 1923.

Perko, Touko. *Suomalainen urheilulehdistö*. Teoksessa *Suomen lehdistön historia 9. Aikakauslehdistön historia*. Toim. Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy. Kuopio 1991.

Pesonen, Jenni. *Aapisten kuvitukset perhesuhteiden ilmentäjinä 1950-luvulta 2000-luvulle*. Teoksessa *Kuvia analysoimaan. Kuva-analyysin malleja ja sovelluksia*. Toim. Outi Järvi ja Merja Koskela. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 265. Kielitiede 44. Soveltava kielitiede. Vaasa 2005.

Pirinen, Riitta. *Urheileva nainen lehtiteksteissä*. Acta Universitatis Tamperensis 1138. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere 2006.

Pänkäläinen, Seppo. *Suomalainen urheilujournalismi*. Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi nro XV. Liikuntatieteellinen seura ry. Tammer-Paino Oy. Tampere 1998a.

Pänkäläinen, Seppo. *Lyhyt johdatus suomalaiseen urheilujournalismiin ja sen tutkimuksen historiaan*. Teoksessa *Urheilu, historia ja julkisuus*. Suomen Urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1998. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä 1998b.

Ramba, Dietrich. *Recordmania in Sports in Ancient Greece and Rome*. Teoksessa *Ritual and Record*. Toim. John Marshall Carter ja Arnd Krüger. Greenwood Press. New York 1990.

- Salimäki, Harri. *Isänmaan ja urheilu-uskon mies. Lauri Pihkala modernin urheiluaatteen esitaistelijana*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2000.
- Sarje, Aino. *Ruumiinmuokkauksen tulo suomalaiseen liikuntakulttuuriin*. Teoksessa *Urheilu ja sota. Suomen Urheiluhistoriallisen Seuran vuosikirja 2013–2014*. Toim. Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen. Suomen Urheiluhistoriallinen Seura. Helsinki 2014.
- Savisaari, Pirkko. *Varalan urheiluopisto 1909–2009*. Varalan urheiluopisto. Tampere 2009.
- Scambler, Graham. *Sport and Society: History, Power and Culture*. McGraw-Hill. New York/Lontoo 2005.
- Scharenberg, Swantje. *Religion and sport*. Teoksessa *The International Politics of Sport in the 20th Century*. Toim. James Riordan & Arnd Krüger. E & FN Spon. Lontoo 1999.
- Seppänen, Janne. *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Vastapaino. Tampere 2005.
- Silvennoinen, Matti. *Liikuntapedagogiikka ja ruumiillisuus*. Teoksessa *Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Toim. Teijo Pyykkönen. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 131. Vap-Kustannus ja LTS. Helsinki 1992.
- Siukonen, Markku. *Suuri Olympiateos 1896–2012*. Docendo Oy. Jyväskylä 2012.
- Suits, Bernard. *The Elements of Sport*. Teoksessa *The Philosophy of Sport*. Toim. Robert G. Osterhoudt. C.C. Thomas. Springfield, Illinois 1973.
- Suomela, Klaus U. *Ivar Wilskman. Suomen urheilun isä*. Valistus. Helsinki 1954.
- Syrjänmaa, Taina. *Edistyksen luvattu maailma. Edistysusko maailmannäyttelyissä 1851–1915*. Suomen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2007.
- Talonen, Jyrki. *Suomen urheilu- ja liikuntahistorian tutkimusbibliografia*. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 32. Suomen Urheiluhistoriallinen seura. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2006.
- Vasara, Erkki. *Valkoisen Suomen urheilevat soturit. Suojeluskuntajärjestön urheilu- ja kasvatustoiminta vuosina 1918–1939*. Suomen Historiallinen Seura. Helsinki 1997.
- Vettenniemi, Erkki. *Joutavan juoksun jäljillä. Kestävyysjuoksun varhaisvaiheet Suomessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2006.
- Vettenniemi, Erkki. *Pohjolan helleenit. Suomalaisten olympiaurheilujen synty*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2007.

Viita, Ossi. *Hymyilevä Hannes. Työläisurheilija Hannes Kolehmainen sankaruus porvarillisessa Suomessa*. Otava & Ossi Viita. Helsinki 2003.

Virtapohja, Kalle. *Sankareiden salaisuudet – Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä*. Atena-Kustannus Oy. Jyväskylä 1998.

Wuolio, Eija-Leena & Jääskeläinen, Leena. *Kyykkyyn - ylös! 150 vuotta suomalaista koululiikuntaa*. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 136. Helsinki 1993.

Youd, Jean. *Notes on kickball in Micronesia*. Julkaisussa *Journal of American folklore*. 74/1961.

Åström, Bernhard. *Livet genom en lins: fotografier*. Svenska litteratursällskapet i Finland. Helsinki 1994.

OPINNÄYTTEET

Puumalainen, Teemu. *"Terveessä, reippaassa ja työkykyisessä ruumissa tulee asumaan raitis, siveellinen ja vapaa henki"*. Ivar Wilskmanin liikuntakasvatustieteologia. Pro gradu –tutkielma. Historian laitos. Tampereen yliopisto 2012.

Rantala, Maria. *Ruumis objektina ja subjektina. Naisurheilijoiden valokuvat Suomen Urheilulehdessä vuosina 1945–1969*. Pro gradu –tutkielma. Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen laitos, Suomen historia. Turun yliopisto 2011.

INTERNET

FIFA:n kotisivut. Fédération Internationale de Football Association. <http://www.fifa.com/about-fifa/news/y=2007/m=2/news=2006-fifa-world-cuptm-broadcast-wider-longer-and-farther-than-ever-bef-111247.html>. 12.1.2015.

Varalan urheiluopiston kotisivut. Varalan opiston lyhyt historia: <http://www.varala.fi/getfile.php?file=84>. 23.3.2015

Syväoja, Hannu. Luonnon politisointi autonomian ajan kaunokirjallisuudessa. <http://www.tieteessatapahtuu.fi/985/syvaoja.htm>. 23.3.2015.

Viita, Ossi. Väitös: Hymyilevä Hannes ei juossut Suomea maailmankartalle. <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2003/09/tiedote-2009-10-01-09-53-41-266529>. Luettu 23.3.2015.

LIITTEET

Selite:

Mi. = Miehet
Na. = Naiset
La. = Lapset
Mu. = Muut
Yht. = Yhteensä
S. = Sivuja
Urh. = Urheilu
Vo. = Voimistelu
Au. = Auktoriteetit
Ry. = Ryhmäkuvat
Tä. = Täyttekuvat
Kok. = Kokokuvat
Puo. = Puolikuvat
Kas. = Kasvokuvat
Suo. = Suorituskuvat
To. = Toimintakuvat
Siv. = Siviilikuvat
Lajit = Lajien määrä numerossa
Um. = Ulkomaalaiset
&& = Muuta

Vuosi 1905

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Tä.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	7	1			8	92	3	5	4	3			2	3		2	6			
2	8		1	3	12	92	10	2		5		6		1	3	4	5		1	
3	32	1		1	34	96	25	9	3	4	1	23	1	5	10	13	11		2	
4	19			2	21	104	18	3	2	4	1	12	3	1	2	11	8		2	
5	12				12	100	10	2	3	2		2	2	6		4	8		2	
6	20	2		2	24	102	12	12	1	9	1	12	2		9	8	7		2	
7	30	2		2	34	112	20	14	2	10		18	1	5	7	10	17		5	
8	14			4	18	100	17	1	2	8		4	2	4	5	6	7		3	
9	10	3		2	15	88	3	12		9		2	2	2		6	9			
10	10				10	84	5	5		4		4	2			5	5			
Yht.	162	9	1	16	188	970	123	65	17	58	3	83	17	27	36	69	83		17	

Vuosi 1906

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Tä.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	20		1		21	112	19	2	1			10	7	4	7	8	6		7	
2	17	1			18	100	14	4	1	5		6		7		7	11		5	
3	26	1			27	104	26	1	4	5		12	2	8	5	11	11		6	
4	14				14	100	10	4	2	8		1		5		8	6			
5	7			1	8	92	7	1	1	4		3		1	1	2	5			
6	9	2		4	15	88	5	10		10		5			7	5	3			
7	21				21	104	16	5	2	7		4	1	9	4	7	10		6	
8	19	1		1	21	100	10	11	3	8		3	1	9		10	11		1	
9	13	1	1		15	96	9	6	1	6		4	3	2	3	8	4		1	
10	8	2		1	11	88	8	3	2	6		1		4		6	5			
Yht.	154	8	2	7	171	984	124	47	17	59	0	49	14	49	27	72	72		26	

Vuosi 1907

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	7	1			8	98	4	4	4	1				7		1	7		1	
2	29				29	92	21	8	1	5		23	1		14	15			3	
3	32	1	1	3	37	104	32	5	2	9		20	1	7	20	10	7		7	
4	8			2	10	92	8	2	1	4		4	1	1	4	4	2			
5	22		1		23	92	19	4	1	7	5	7	2	2	7	13	3		7	
6	18				18	96	7	11		5		8		5	3	9	6		2	
7	20	1		3	24	96	9	15	2	13		7		4	6	12	6		5	
8	19			3	22	92	8	14		10		7	2	3	6	11	5		4	
9	15	2			17	92	9	8	1	7		7	1	2	2	12	3		5	
10	15				15	116	6	9	4	2		4		9		5	10		4	
Yht.	185	5	2	11	203	970	123	80	16	63	5	87	8	40	62	92	49		38	

Vuosi 1908

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	20			1	21	100	8	13	3	6		2	6	7		11	10			
2	15	1	1	1	18	92	8	10	2	8		5		5	4	9	5			
3	17			4	21	92	10	11	1	11		7	2	1	3	14	4		2	
4	8			3	11	92	5	6	2	9				2	2	7	2			
5	7	1			8	84	5	3	1	3		4		1		6	2			
6	16				16	84	5	11	2	8		3	2	3	8	5	3			
7	14	1		1	16	100	9	7		7		9			7	7	2		7	
8	21	1			22	92	12	10	2	10		6	1	5	7	6	9		2	
9	7	1		2	10	84	9	1		7		2		1	2	5	3			
10	23		1		24	92	10	14	2	4		5	6	9		13	11			
Yht.	148	5	2	12	167	912	81	86	15	73	0	43	17	34	33	83	51		11	

Vuosi 1909

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&	
1	6				6	78	2	4	3			4	2			5	1		2		
2	7				7	44	3	4	1	2		3	2			5	2		1		
3	7				7	44	6	1	1	4		1	2		2	3	2				
4	26	4	1	2	33	62	31	2	2	10		20	1	2	17	12	4		10		
5	15			1	16	52	14	2		4		10		2	8	6	2		2		
6	14	1			15	52	15		2	4		7	4		8	4	3		6		
7		2	1		3	52	1	2	2	1		1		1	1		2				
8	6		1		7	50	1	6	1	5		2			2	3	2		1		
9	7				7	52	6	1		4		2		1	4	1	2		1		
10	13				13	52	13			8		5			11	2			4		
11	15	2			17	52	16	1		6		10	1		14	2	1		7		
12	9	4	2	1	16	52	10	6		9		7			10	3	3				
13	25	2			27	52	23	4	2	6		17	4		19	4	4				
14	10				10	52	10			8		2			5	3	2		3		
15	17	3	1	3	24	52	17	7	2	15		8		1	16	4	4		9		
16	10			4	14	52	11	3	2	10		3	1	1	5	4	5		5		
17	16	1			17	54	15	2	1	8		6		3	9	5	3		5		
18	2	2			4	54	1	3		4					2	1	1		2		
19	9	2			11	54	6	5	3	6		5			2	7	2				
20	11	6		3	20	54	16	4		15		5			10	6	4		1		
21	5	1			6	54	4	2		5		1			5	1			4		
22	9	1			10	54	8	2		8		1		1	7	1	2		2		
23/24	13	2		1		88	10	6	2	13		2		1	9	4	3		2		
Yht.	252	33	6	15	290	1262	239	67	24	155	0	122	17	13	166	86	54		67		

Vuosi 1910

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	1				1	54		1	1					1			1			
2	14			1	15	44	12	3	3	6		5	1	3	8	3	4		5	
3	11	1		4	16	44	15	1	4	7	1	7	1		9	5	2		8	
4/5	29	2		2	33	66	30	3	5	20		11	2		14	11	8		10	
6	16				16	44	16			8		8			12	2	2		8	
7	7	1			8	44	7	1		7		1			4	2	2			
8	6				6	44	5	1	1	5		1			5		1		1	
9	3	6	1	3	13	44	4	9	1	9		3		1	6	6	1		10	
10	23	1			24	44	13	11		18		6			16	8			4	
11	17			1	18	44	16	2	3	15		3			12	3	3			
12/13	17			5	22	50	13	9	1	14		6	1	1	13	6	3		2	
14/15	7	1		1	9	60	8	1	1	7		1		1	2	5	2		1	
16/17	25	2			27	60	27			11		16			22	4	1		6	
18/19	12	1	1	3	17	52	14	3	2	7		8		2	9	3	5		6	
20	8	1		3	11	44	11			7		3	1		3	5	3			
21	15			1	16	42	14	2	2	6		9		1	2	13	1		9	
22	11		1	1	13	44	6	7		9		3		1	6	6	1		3	
23/24	35	8		1	44	84	8	36	1	20		24			21	22	1		4	
Yht.	257	24	3	26	309	908	219	90	25	176	1	115	6	11	164	104	41		77	

Vuosi 1911

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	14				14	32	14					13		1	12	1	1		10	
2/3	39	3	1	3	46	49	34	12	2	15		30		1	29	15	2		9	
4	36	1	2	3	42	94	31	11	1	16		23	1	2	18	13	11		16	
5/6	29	9	2	9	49	102	13	36	4	29		18	1	1	30	13	6		3	
7	14	2			16	62	13	3	1	8		8			5	10	1		1	
8	34	1	4	2	41	79	35	6	2	17		23		1	18	21	2		13	
9	17			1	18	61	16	2	1	10		6	2		3	13	2		5	
10	11				11	83	11			3		7	1		5	4	2		7	
11	7	1		2	10	65	7	3		9		1				6	4		1	
12	19	3	2	1	25	79	15	10	3	10		11	2	2	6	14	5			
Yht.	220	20	11	21	272	706	189	83	14	117		140	7	8	126	110	36		65	

Vuosi 1912

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
Näyt.	4				4	12	4			3			1			4				
1	5				5	8	5					3	2		2	3				
2	6				6	8	2	4				1	1	4		3	3		2	
3	3				3	8	2	1	1	1		2				2	1		1	
4						8														
5	3				3	8	3			1		2				3				
6	6				6	8	6			2		4				6				
7	26	2	1	1	30	28	27	3	7	9		10	5	6	7	13	10			
8	4				4	8	4			1		1	2			4				
9	13	1	1		15	10	15		1	9		6			8	5	2			
10	7				7	8	3	4		2		5			4	1	2			
11	9				9	8	9			3		3	3			8	1			
12	6				6	8	6			1		2		3		3	3			
13	5			1	6	8	6			6					2	4			2	
14	7				7	10	4	3	1	6				1	2	2	3			
15	8	1		1	10	8	6	4		6		2	2		3	6	1		1	
16	3				3	8	3			1		2				3				
17	12				12	8	12			2		9	1		10	2			1	
18	8				8	8	8			6		2			4	3	1			
19	5				5	8	5			1		2	2			4	1			
20	20			1	21	28	8	13	5	15		1		5	5	9	7			
21	2	1		4	7	8	3	4		7					5	1	1			
22	2				2	8	2					2			2					
23	5				5	8	5			5					3	2				
24	11				11	10	11			5		6			4	7			7	
25	10	1			11	8	10	1		7		4			5	6			5	
26	4	5			9	10	9			2		7			4	4	1		2	
27	1				1	8	1					1			1				1	
28/30.																				
O	115	13			128	90	102	26	8	88		32		8	73	46	9		56	
31	8	6			14	10	8	6	1	7		5		2	3	7	4			
32	5				5	10	5			3		2			3	2				
33	8				8	12	8			6		2			2	5	1		2	
34	9	1			10	12	10		1			8	1	1		9	1		3	
35	3					12	2	1	1	2				1	2		1			
Yht.	343	31	2	8	381	422	314	70	26	207	0	126	20	31	154	177	53		83	

Vuosi 1913

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Täy.	Kok.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1	4	2		1	7	16	6	1		5		2			3	3	1			
2	5		1	1	7	16	5	2		5		2			3	3	1		1	
3	9				9	16	9		1	8			1			7	2		2	
4	6			1	7	20	6	1	1	6			1		2	5				
5	4	1		1	6	16	4	2		5		1				5	1			
6	4				4	16	4			1		3				4				
7	4	1			5	16	5			2		3			3	2				
8/9	65	7			72	84	66	6		19		37	3	13	25	36	11		7	
10	6				6	16	4	2	2	3		1		2		3	3			
11	4	2		2	8	24	3	5		5		2		1	2	5	1		1	
12	1				1	14		1	1	1							1			
13	13				13	20	13			5		5	3		2	10	1		3	
14	5				5	16	5			3			2			5				
15	21				21	42	21		5	5		10	1	5	7	7	7		6	
16	15	1			16	16	16			8		8			8	7	1			
17	12	2		1	15	16	15			6		8		1	10	2	3		8	
18	10	1			11	14	10	1	1	4		5		2	4	5	2			
19	6			1	7	16	6	1	1	4	1	2			2	4	1			
20	3				3	16	3			2		1				3				
21	7	1			8	16	8			8						6	2			
22	11	2			13	16	8	5		13					13				5	
23	9	1			10	16	9	1	1	3		6		1	1	6	3			
24	9	1			10	16	4	6		9				1	4	4	2		1	
25	3	1			4	16	4			3		1				4				
26	8				8	16	8			5		3			6	2			4	
27	7				7	16	6	1		6		1			3	4			4	
28	8				8	16	7	1	1	5		3				7	1			
29	3	1			4	16	3	1	1	4					3	1			1	
30/31	11	4	5		20	58	11	9		5		15			17	3			5	
32	7	1			8	16	5	3		7		1			7	1			1	
33	8			1	9	16	7	2	1	4		5			4	4	1		1	
34	1				1	16	1			1						1				
35	16	1			17	16	17			11		6			14	2	1			
36	8				8	16	8			6		2			1	7			3	
37	10	1			11	16	11			6		5			7	4			1	
38	3			1	4	16	4			2		2			4				2	
39	3				3	16	1	2		1		2				3			1	
40	4	1			5	16	5		1	4		1			1	2	2		1	
41	4			2	6	16	5	1		5		1			2	4			1	
42	5			1	6	16	6			4		2			4	2			2	
43	12				12	16	12			7		4	1		7	5				
44/45	20				20	24	20			6		14			6	14				5
Yht.	374	32	6	13	425	828	371	54	17	222	1	164	12	26	171	206	48		66	

Yhteensä

NRO	Mi.	Na.	La.	Mu.	Yht.	S.	Urh.	Vo.	Au.	Ry.	Kok.	Täy.	Puo.	Kas.	Suo.	To.	Siv.	Lajit	Um.	&&
1905	162	9	1	16	188	970	123	65	17	58	83	3	17	27	36	69	83		17	
1906	154	8	2	7	171	984	124	47	17	59	49	0	14	49	27	72	72		26	
1907	185	5	2	11	203	970	123	80	16	63	87	5	8	40	62	92	49		38	
1908	148	5	2	12	167	912	81	86	15	73	43	0	17	34	33	83	51		11	
1909	252	33	6	15	290	1262	239	67	24	155	122	0	17	13	166	86	54		67	
1910	257	24	3	26	309	908	219	90	25	176	115	1	6	11	164	104	41		77	
1911	220	20	11	21	272	706	189	83	14	117	140	0	7	8	126	110	36		65	
1912	343	31	2	8	381	422	314	70	26	207	126	0	20	31	154	177	53		83	
1913	374	32	6	13	425	828	371	54	17	222	164	1	12	26	171	206	48		66	
Yht.	2095	167	35	129	2406	7962	1783	642	171	1130	929	10	118	239	939	999	487		450	

Lajit vuosittain

Vuosi	Voim	Hi/mh	Lu	So	Pa	Yu	Ny/ka	Pu	Py	Me/a	Hu	Ui	Ja/jä	Mo	Yht.
1905	65	14	16	13	6	2	1	4	7	27	16	14	0	3	188
1906	47	27	10	6	9	8	0	5	22	15	10	11	1	0	171
1907	80	13	21	2	8	1	0	1	36	13	12	12	4	0	203
1908	86	8	6	4	15	11	0	2	5	15	5	10	0	0	167
1909	67	27	29	1	19	86	5	0	8	7	0	26	10	5	290
1910	90	9	49	4	23	64	5	1	4	14	7	23	14	2	309
1911	83	45	10	2	25	76	3	0	4	10	0	10	3	1	272
1912	70	41	10	9	55	128	2	0	6	4	0	27	29	0	381
1913	54	64	30	8	65	133	5	0	8	10	0	25	23	0	425
Yht.	642	248	181	49	225	509	21	13	100	115	50	158	84	11	2406

Valokuvat vuosittain

Vuosi	Henkilöt	Lu/el	Välineet	Palkinnot	Yleiskuvat	Muut	Yht.
1905	188	52	38	14	26	9	327
1906	171	45	32	4	36	1	289
1907	203	72	41	7	38	6	367
1908	167	86	17	11	37	6	324
1909	290	8	2	12	19	14	345
1910	309	6	9	1	14	8	347
1911	272	11	3	5	18	12	321
1912	381	1	11	8	17	7	425
1913	425	13	12	9	22	12	493
Yht.	2406	294	165	71	227	75	3238

Kaikki kuvat vuosittain

Vuosi	Valokuvat	Piirroksat	Mainoskuvat	Vakiokuvat	Yht.
1905	327	94	200	98	719
1906	289	110	230	105	734
1907	367	78	200	102	747
1908	324	46	230	89	689
1909	345	49	550	43	987
1910	347	50	260	21	678
1911	321	67	144	8	540
1912	425	33	469	37	964
1913	493	67	665	55	1280
Yht.	3238	594	2948	558	7338